

Επίσημη Εφημερίδα C 237 της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

64ο έτος

18 Ιουνίου 2021

Περιεχόμενα

IV Πληροφορίες

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

2021/C 237/01

Κοινωνικές αγορές — Οδηγός για τη συνεκτίμηση κοινωνικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις — 2η
έκδοση

1

EL

IV

(Πληροφορίες)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κοινωνικές αγορές — Οδηγός για τη συνεκτίμηση κοινωνικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις — 2η
έκδοση

(2021/C 237/01)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1 — Ορισμός, σκοπός και οφέλη των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων	4
1.1. Κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις και ορισμός τους	4
1.2. Προσδιορισμός και εφαρμογή κοινωνικών στόχων στις δημόσιες συμβάσεις	6
1.3. Σκοπός και οφέλη των ΚΥΔΣ	9
1.4. Σύνδεσμοι με τις ενωσιακές και διεθνείς πολιτικές και νομοθεσίες	11
Κεφάλαιο 2 — Οργανωτική στρατηγική για τις κοινωνικές αγορές	16
2.1. Τοποθέτηση των ΚΥΔΣ στην ατζέντα	16
2.2. Καθορισμός στόχων	17
2.3. Διαβουλεύσεις με ενδιαφερόμενα μέρη	17
2.4. Εκτίμηση κινδύνων, ιεράρχηση συμβάσεων και καθορισμός στόχων	20
2.5. Ενσωμάτωση των ΚΥΔΣ στις διαδικασίες και τις πολιτικές σύναψης συμβάσεων	22
2.6. Παρακολούθηση και επανεξέταση της προόδου	23
Κεφάλαιο 3 — Προσδιορισμός των αναγκών και σχεδιασμός των δημόσιων συμβάσεων	25
3.1. Ο ρόλος της αξιολόγησης των αναγκών στις ΚΥΔΣ	25
3.2. Διάλογος με την αγορά	27
3.3. Τι είδους σύμβαση;	31
3.4. Επιλογή διαδικασίας	33
3.5. Καθορισμός και αμφισβήτηση προδιαγραφών	35
3.6. Χρήση προαιρετικών πεδίων στα τυποποιημένα έντυπα	35
Κεφάλαιο 4 — Η διαδικασία σύναψης συμβάσεων	36
4.1. Ορισμός του αντικειμένου και καθορισμός σχετικών κανόνων	36
4.2. Το απλοποιημένο καθεστώς	38
4.3. Αναθέσεις κατ' αποκλειστικότητα	41

4.4. Τεχνικές προδιαγραφές	43
4.5. Συμμόρφωση με το κοινωνικό και εργατικό δίκαιο και με συλλογικές συμβάσεις	46
4.6. Κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής	48
4.7. Κριτήρια ανάθεσης	51
4.8. Αξιολόγηση προσφορών και επαλήθευση δεσμεύσεων	54
4.9. Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές	57
Κεφάλαιο 5 — Καθορισμός και εκτέλεση των όρων της σύμβασης	58
5.1. Υλοποίηση των δεσμεύσεων για τις ΚΥΔΣ	58
5.2. Όροι εκτέλεσης της σύμβασης	59
5.3. Συμβάσεις με κοινωνικά αποτελέσματα.....	63
5.4. Παρακολούθηση της συμμόρφωσης	64
5.5. Υπεργολαβία	65
5.6. Αντιμετώπιση προβλημάτων	67
5.7. Αντληση διδαγμάτων για μελλοντικές συμβάσεις	68

Η δεύτερη έκδοση του οδηγού καταρτίστηκε στο πλαίσιο της σύμβασης αριθ. SI2.801176 – 728/PP/GRO/SME/18/D/021a μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Τοπικών Αρχών για την Αειφορία (ICLEI), με την υποστήριξη της Public Procurement Analysis (PPA).

Ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός της φέρει ευθύνη για τον τρόπο με τον οποίο ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκδοση.

Σημαντική σημείωση

Ο παρών οδηγός έχει ως στόχο να βοηθήσει τους αγοραστές του δημόσιου τομέα και να ενθαρρύνει τις ορθές πρακτικές. Πρόκειται για μη δεσμευτικό έγγραφο το οποίο δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στη νομοθεσία της ΕΕ. Υπόκειται στην εξέλιξη των πρακτικών στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο παραμένει το μόνο αρμόδιο όργανο για την αυθεντική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

Οι έννοιες, οι ιδέες και οι λύσεις που προτείνονται στο παρόν έγγραφο ισχύουν με την επιφύλαξη των εθνικών νομοθεσιών και ενδεχομένως θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να λαμβάνεται υπόψη το εθνικό νομικό πλαίσιο.

Παρότι οι πληροφορίες που περιέχονται στον παρόντα οδηγό έχουν ελεγχθεί προσεκτικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη όσον αφορά τις συγκεκριμένες περιπτώσεις που αναφέρονται σε αυτόν.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων (ΚΥΔΣ) είναι η επίτευξη θετικών κοινωνικών αποτελεσμάτων στις δημόσιες συμβάσεις. Οι δημόσιες συμβάσεις επηρεάζουν μεγάλο αριθμό ατόμων: χρήστες δημόσιων υπηρεσιών, άτομα που ασχολούνται με την παραγωγή και την παράδοση ή το προσωπικό του αγοράζοντος οργανισμού. Πέραν των προσώπων που επηρεάζονται άμεσα, οι ΚΥΔΣ έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν επιρροή στην ευρύτερη αγορά, τόσο στην πλευρά της ζήτησης όσο και σε εκείνη της προσφοράς.

Προβαίνοντας στις αγορές τους με σύνεση, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να προαγάγουν ευκαιρίες απασχόλησης, την αναβάθμιση και απόκτηση νέων δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, την αξιοπρεπή εργασία, την κοινωνική ένταξη, την ισότητα των φύλων και την απαγόρευση των διακρίσεων, την προσβασιμότητα, τον σχεδιασμό για όλους και το ηθικό εμπόριο, καθώς και να επιδώσουν την επίτευξη ευρύτερης συμμόρφωσης προς τα κοινωνικά πρότυπα. Για ορισμένα προϊόντα, έργα και υπηρεσίες, ο αντίκτυπος μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς οι αγοραστές του δημόσιου τομέα ελέγχουν μεγάλο μερίδιο της αγοράς σε τομείς όπως τα τεχνικά έργα, η υγειονομική περίθαλψη και οι μεταφορές.

Για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, οι δημόσιες αρχές πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την επίτευξη αποτελεσμάτων σε όλες τις πτυχές της βιωσιμότητας (κοινωνική/ηθική, περιβαλλοντική και οικονομική). Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα είναι σημαντικοί επενδυτές στην Ευρώπη, καθώς σήμερα δαπανούν πάνω από το 14 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της ΕΕ. Κάνοντας χρήση της αγοραστικής δύναμής τους για να επιλέξουν αγαθά και υπηρεσίες τα οποία έχουν θετικά κοινωνικά αποτελέσματα, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο παρών οδηγός τους παρέχει στήριξη για την κάλυψη της κοινωνικής διάστασης των βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων.

Η τρέχουσα πανδημία COVID-19 είναι πιθανό να επηρεάσει την απασχόληση, να αυξήσει τις ανισότητες, να επιδεινώσει την επισφάλεια και τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων παγκοσμίως, να ασκήσει περαιτέρω πίεση στην παροχή ορισμένων υπηρεσιών στο άτομο και να πλήξει τις μικρότερες επιχειρήσεις. Στις στρατηγικές ανάκαμψής τους, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να βελτιώσουν την κοινωνική ένταξη και τη δικαιοσύνη μέσω της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, της απασχόλησης και της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, και να διασφαλίσουν ότι η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα. Οι κοινωνικά υπεύθυνες αγοραστικές πρακτικές αποτελούν ισχυρό εργαλείο στην εργαλειοθήκη των εθνικών διοικήσεων της ΕΕ για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να ευαισθητοποιήσει τους αγοραστές του δημόσιου τομέα σχετικά με τα δυνητικά οφέλη των ΚΥΔΣ και να εξηγήσει με πρακτικό τρόπο τις ευκαιρίες που προσφέρει το νομικό πλαίσιο της ΕΕ. Κατά τη σύνταξη του παρόντος οδηγού, η Επιτροπή πραγματοποίησε ευρείες διαβουλεύσεις με αγοραστές του δημόσιου τομέα για να εντοπίσει ορθές πρακτικές και παραδείγματα σχετικά με τους πιθανούς στόχους που μπορούν να επιτευχθούν. Τα παραδείγματα αυτά παρουσιάζονται σε όλο το έγγραφο.

Ο παρών οδηγός εκπονήθηκε για τους αγοραστές του δημόσιου τομέα, αλλά και με την ελπίδα ότι θα εμπνεύσει και άλλους φορείς που συμμετέχουν στις δημόσιες συμβάσεις, είτε ως προμηθευτές είτε ως πάροχοι υπηρεσιών, ιδιώτες αγοραστές, φορείς της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιχειρήσεων, ή ΜΚΟ.

Στα κεφάλαια του παρόντος οδηγού εξετάζονται όλες οι πτυχές της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων, πέραν της ίδιας της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να εισαχθούν κοινωνικές παράμετροι καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και παρέχονται πολυάριθμα παραδείγματα από πραγματικές πρακτικές που υιοθετούν οι αγοραστές του δημόσιου τομέα σε ολόκληρη την ΕΕ. Στα κεφάλαια 2 έως 5, οι περισσότερες ενότητες συνοδεύονται από κατάλογο «ορθών πρακτικών». Σκοπός τους είναι να διευκολύνουν περαιτέρω την κατανόηση του κειμένου, με τη σύννομη με συγκεκριμένους όρους των βασικών σημείων που καλύπτονται σε κάθε ενότητα και των ενεργειών που μπορούν να αναλάβουν στην πράξη οι αγοραστές του δημόσιου τομέα εάν επιθυμούν να υιοθετήσουν κοινωνικά υπεύθυνη προσέγγιση στη διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ορισμός, σκοπός και οφέλη των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων

1.1. Κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις και ορισμός τους

Στόχος των κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων (ΚΥΔΣ) είναι να αντιμετωπίσουν τον αντίκτυπο που έχουν στην κοινωνία τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα έργα που αγοράζει ο δημόσιος τομέας. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζεται ότι οι αγοραστές του δημόσιου τομέα δεν ενδιαφέρονται απλώς να αγοράσουν στη χαμηλότερη τιμή ή με την καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής, αλλά και να διασφαλίσουν ότι οι δημόσιες συμβάσεις αποφέρουν κοινωνικά οφέλη⁽¹⁾ και αποτρέπουν ή μετριάσουν τις δυσμενείς κοινωνικές επιπτώσεις κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Ως αγοραστής του δημόσιου τομέα μπορείτε να λάβετε υπόψη κοινωνικούς στόχους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας

(¹) () Συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις και τις αρχές που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η ισότητα ενώπιον του νόμου και η απαγόρευση των διακρίσεων.

σύναψης συμβάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί δεν εισάγουν διακρίσεις και συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης (?). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ΚΥΔΣ πρέπει να εκτελούνται σύμφωνα με τις οδηγίες του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις (?) και τις αρχές που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη ΕΕ (4) και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθώς και σε διεθνείς συμφωνίες, όπως η συμφωνία του ΠΟΕ περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών (ΣΔΣ) και οι διμερείς συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με κεφάλαια για τις δημόσιες συμβάσεις (?), καθώς και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCRPD) (6).

Οι ΚΥΔΣ μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό εργαλείο τόσο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης όσο και για την επίτευξη διεθνών, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών κοινωνικών στόχων. Στο πλαίσιο αυτό, οι δημόσιες συμβάσεις θεωρούνται στρατηγικό μέσο για την αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση των δημόσιων πόρων. Οι κοινωνικές παράμετροι μπορούν να συνδυαστούν με πράσινα (7) και κυκλικά (8) κριτήρια και δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας (9) για μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση της βιωσιμότητας στις δημόσιες συμβάσεις (10). Η βελτίωση του επαγγελματισμού και της στήριξης των αγοραστών του δημόσιου τομέα μπορεί να διευκολύνει σημαντικά την επιτυχή χρήση κοινωνικών παραμέτρων και την ενσωμάτωσή τους σε άλλους παράγοντες που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και την ποιότητα (11).

Οι κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις βοηθούν τις δημόσιες αρχές να παρέχουν υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής ποιότητας στις κοινότητές τους, ώστε να επιτυγχάνουν πρόσθετα κοινωνικά και ηθικά οφέλη, ακόμη και όταν οι προϋπολογισμοί είναι περιορισμένοι, και μπορούν, ως εκ τούτου, να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης της νόσου COVID-19. Για την ανάκαμψη από την πανδημία θα απαιτηθεί από τις δημόσιες αρχές της ΕΕ να χρησιμοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα εργαλεία και μέσα για την αντιμετώπιση των αρνητικών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων. Οι άνευ προηγουμένου χρηματοδοτικοί πόροι, οι οποίοι θα είναι διαθέσιμοι στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, θα χρησιμοποιούνται συχνά μέσω δημόσιων συμβάσεων. Ως εκ τούτου, έχει ζωτική σημασία οι αγοραστές του δημόσιου τομέα να μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως την ευελιξία των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι πόροι αυτοί θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του μέγιστου δυνατού θετικού κοινωνικού και οικονομικού αντικτύπου για τις κοινότητές τους. Η απομάκρυνση από τη λογική των χαμηλότερων τιμών και η εισαγωγή παραμέτρων σχετικά με την κοινωνική ενσωμάτωση, την ισότητα, τη δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς απασχόληση και τον ηθικό εφοδιασμό έχουν καίρια σημασία για τη μεγιστοποίηση του αποτελέσματος ανάκαμψης αυτών των πόρων.

(?) () Αυτή η θεμελιώδης απαίτηση για τις ΚΥΔΣ επεξηγείται στην ενότητα 4.1, με συγκεκριμένα παραδείγματα σε ολόκληρο τον οδηγό.

(?) () Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 1) · οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65) · οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 243). Στο εξής θα αναφέρονται ως «οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις».

(4) () Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

(?) () Η ΕΕ έχει δεσμευτεί, στο πλαίσιο διαφόρων διεθνών συμφωνιών, να παρέχει πρόσβαση στην οικεία αγορά δημόσιων συμβάσεων για ορισμένα έργα, προμήθειες, υπηρεσίες και οικονομικούς φορείς διαφόρων τρίτων χωρών. Η μόνη πολυμερής διεθνής συμφωνία στον ΠΟΕ είναι η ΣΔΣ, η οποία ανοίγει την αγορά δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ στα άλλα μέρη της συμφωνίας. Επιπλέον, αρκετές από τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΣΕ) της ΕΕ περιλαμβάνουν κεφάλαια για τις δημόσιες συμβάσεις. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο 25 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 43 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα στην ΕΕ πρέπει να επιφυλάσσουν για τα έργα, τις προμήθειες, τις υπηρεσίες και τους οικονομικούς φορείς των χωρών που έχουν υπογράψει τις εν λόγω συμφωνίες μεταχείριση εξίσου ευνοϊκή με αυτήν που επιφυλάσσουν για τα έργα, τις προμήθειες, τις υπηρεσίες και τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ, στον βαθμό που αυτά καλύπτονται από τις εν λόγω συμφωνίες. Πέραν αυτής της υποχρέωσης, οι οικονομικοί φορείς από τρίτες χώρες, οι οποίες δεν έχουν συνάψει συμφωνία για το άνοιγμα της αγοράς δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ ή των οποίων τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα έργα δεν καλύπτονται από σχετική συμφωνία, δεν έχουν εξασφαλισμένη πρόσβαση σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων στην ΕΕ και μπορούν να αποκλειστούν. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή τρίτων χωρών σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων που δρομολογήθηκαν από αγοραστές του δημόσιου τομέα της ΕΕ, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019) Guidance on the participation of third country bidders and goods in the EU procurement market (Καθοδήγηση σχετικά με τη συμμετοχή προσφερόντων και αγαθών από τρίτες χώρες στην αγορά δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ), C(2019) 5494 της 24.7.2019 (https://ec.europa.eu/growth/content/new-guidance-participation-third-country-bidders-eu-procurement-market_el)

(6) <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

(7) Για καθοδήγηση σχετικά με τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις, βλ. την έκδοση του 2016 με τίτλο *Πράσινες αγορές! Εγχειρίδιο για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις* (https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_el.pdf).

(8) Για καθοδήγηση σχετικά με τις κυκλικές δημόσιες συμβάσεις, βλ. «Public Procurement for a Circular Economy» (Δημόσιες συμβάσεις για μια κυκλική οικονομία) (https://ec.europa.eu/environment/gpp/circular_procurement_en.htm).

(9) Για καθοδήγηση σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας, βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής «Guidance on Innovation Procurement» (Κατευθυντήριες γραμμές για τις δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας) (<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2018/EN/C-2018-3051-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>).

(10) Η ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα θεσμικά όργανα με τίτλο: *Να γίνουν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών αποτελεσματικές μέσα στην Ευρώπη και για την Ευρώπη* επισημαίνει «τις δυνατότητες των δημόσιων προμηθειών ως στρατηγικού εργαλείου για τη στήριξη της καινοτομίας και βιώσιμων στόχων κοινωνικής πολιτικής». Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την ανακοίνωση στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0572&from=EN>

(11) Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την επαγγελματισμό των δημόσιων συμβάσεων, βλ. σύσταση (ΕΕ) 2017/1805 της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2017, για την επαγγελματισμό του τομέα των δημόσιων συμβάσεων — Δημιουργία δομής για την επαγγελματισμό των δημόσιων συμβάσεων, και ProcurComp EU, το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τους επαγγελματίες του τομέα των δημόσιων συμβάσεων: https://ec.europa.eu/growth/content/european-commission-unveils-procurcompeu---european-competency-framework-public-procurement_el

Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει μια σειρά παραδειγμάτων ΚΥΔΣ στην πράξη από ολόκληρη την ΕΕ, παρουσιάζοντας διαφορετικές προσεγγίσεις και την επίτευξη πραγματικού αντικτύπου, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πηγή έμπνευσης. Μπορείτε να βρείτε περισσότερα παραδείγματα ορθών πρακτικών από την ΕΕ και τρίτες χώρες στις δύο εκδόσεις με τίτλο «Making socially responsible procurement work — 71 good practice cases» (Αποτελεσματικές κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις — 71 περιπτώσεις ορθών πρακτικών) ⁽¹²⁾ και «Buying for social impact — Good practice from the EU» (Αγορές με κοινωνικό αντίκτυπο — Ορθές πρακτικές από ολόκληρη την ΕΕ) ⁽¹³⁾ που είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Επιτροπής σχετικά με τα εργαλεία στήριξης για τους αγοραστές του Δημοσίου ⁽¹⁴⁾.

1.2. Προσδιορισμός και εφαρμογή κοινωνικών στόχων στις δημόσιες συμβάσεις

Οι αγοραστές του δημοσίου τομέα έχουν πολλούς τρόπους να ενσωματώσουν ειδικές κοινωνικές παραμέτρους στις αποφάσεις αγοράς. Ακολουθεί ενδεικτικός κατάλογος με παραδείγματα κοινωνικών στόχων που μπορείτε να επιδιώξετε μέσω των δημόσιων συμβάσεων. Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι η συμμόρφωση με τους υποχρεωτικούς κοινωνικούς και εργασιακούς κανόνες κατά την εκτέλεση της σύμβασης δεν είναι επιλογή, αλλά υποχρέωση βάσει των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽¹⁵⁾. Στα κεφάλαια 4 και 5 του παρόντος οδηγού εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο μπορείτε να αντιμετωπίσετε τα ζητήματα αυτά σε διάφορα στάδια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων. Θα πρέπει να αποφασίσετε ποιες από τις παρακάτω κοινωνικές παραμέτρους έχουν σημασία για την προμήθειά σας, ανάλογα με τους στόχους και το αντικείμενο της σύμβασης.

Προώθηση δίκαιων ευκαιριών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης

Οι ΚΥΔΣ μπορούν να αποτελέσουν τον κινητήριο μοχλό για:

- ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας·
- ισότητα των φύλων [π.χ. διευκόλυνση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, μείωση του διαχωρισμού στην αγορά εργασίας ανά κλάδο και επάγγελμα ⁽¹⁶⁾, εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης στον χώρο εργασίας]·
- ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό λόγω μακροχρόνιας ανεργίας, έλλειψης στέγης, διακρίσεων ή άλλων ευπαθειών·
- συμμετοχή στην κοινωνία και ευκαιρίες απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία, μεταξύ άλλων μέσω προσβάσιμου εργασιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς·
- βελτιωμένες πολιτικές για την πολυμορφία, κοινωνική ένταξη και ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα από μειονεκτούσες ομάδες (π.χ. διακινούμενοι εργαζόμενοι, άτομα με καταγωγή από φυλτικές, εθνοτικές ή θρησκευτικές μειονότητες, άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού)· και
- ευκαιρίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων και απόκτησης νέων δεξιοτήτων για όλους τους εργαζομένους.

Παροχή ευκαιριών για την κοινωνική οικονομία και τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας και οι κοινωνικές επιχειρήσεις ⁽¹⁷⁾ μπορούν να συμβάλουν στην παροχή των ευκαιριών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης που αναφέρονται ανωτέρω, παρέχοντας κοινωνικά οφέλη από τις δαπάνες σας. Για παράδειγμα, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις παρέχουν το πεδίο για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης συμβάσεων σε κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία ή σε φορείς που απασχολούν τουλάχιστον κατά 30 % άτομα με αναπηρία ή μειονεκτούντες εργαζομένους ⁽¹⁸⁾. Ενθαρρύνουν επίσης τους αγοραστές του δημοσίου τομέα να εξετάσουν το ενδεχόμενο διαίρεσης των συμβάσεων σε τμήματα, τα οποία μπορεί να είναι πιο προσβάσιμα από οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικές επιχειρήσεις ⁽¹⁹⁾.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/growth/content/making-socially-responsible-public-procurement-work-71-good-practice-cases_el

⁽¹³⁾ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/3498035f-5137-11ea-aece-01aa75ed71a1>

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_el

⁽¹⁵⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 36 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 30 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Η εν λόγω δέσμη διατάξεων θα αναφέρεται στο εξής ως «κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα». Βλέπε 4.5 για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το θέμα αυτό.

⁽¹⁶⁾ Η ισότητα των φύλων συνιστά βασική αξία της ΕΕ, θεμελιώδες δικαίωμα και κεφαλαιώδη αρχή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η Ένωση οφείλει να προωθεί την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλες τις δραστηριότητές της, όπως απαιτείται από τις Συνθήκες. Η ισότητα περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την έννοια της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων, η οποία δεν αφορά μόνο την υποεκπροσώπηση των γυναικών σε ανδροκρατούμενους τομείς όπως η επιστήμη, η τεχνολογία, η μηχανική και τα μαθηματικά (STEM), αλλά και την υποεκπροσώπηση των ανδρών σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η κοινωνική φροντίδα και η παιδική μέριμνα, καθώς και η πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

⁽¹⁷⁾ Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει ενώσεις, ιδρύματα, συνεταιρισμούς, ενώσεις αλληλασφάλισης και κοινωνικές επιχειρήσεις. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι οργανώσεις οι οποίες, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, συνδυάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα με έναν κοινωνικό σκοπό. Κύριος στόχος τους είναι να έχουν κοινωνικό αντίκτυπο και όχι να μεγιστοποιούν το κέρδος για τους ιδιοκτήτες ή τους μετόχους. Για να μάθετε περισσότερα, επισκεφθείτε τη διεύθυνση https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_el

⁽¹⁸⁾ Άρθρα 20 και 77 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρα 38 και 94 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 34 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Βλ. ενότητα 4.3 για περαιτέρω ανάλυση των κατ' αποκλειστικότητα αναθέσεων.

⁽¹⁹⁾ Άρθρο 46 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 65 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) ορίζει την αξιοπρεπή εργασία ⁽²⁰⁾ ως εξής:

«Εργασία που είναι παραγωγική και παρέχει δικαίωμα εισόδημα, ασφάλεια στον χώρο εργασίας και κοινωνική προστασία για τις οικογένειες, καλύτερες προοπτικές προσωπικής εξέλιξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης, ελευθερία στους ανθρώπους να εκφράζουν τις ανησυχίες τους, να οργανώνουν και να συμμετέχουν στις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους, καθώς και ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες.»

Στο πλαίσιο αυτού του ορισμού και σύμφωνα με το θεματολόγιο του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη ⁽²¹⁾, η ΕΕ προωθεί, εντός της ΕΕ και στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού ⁽²²⁾:

- ασφαλείς θέσεις απασχόλησης·
- δίκαιες αμοιβές·
- ασφαλείς συνθήκες εργασίας·
- κοινωνική προστασία·
- ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες·
- ισότητα των φύλων και απαγόρευση των διακρίσεων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση·
- κοινωνικό διάλογο· και
- διασφάλιση των δικαιωμάτων στην εργασία.

Διασφάλιση του σεβασμού των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων

Η ΕΕ επιδιώκει να προωθήσει την κοινωνική πρόοδο και να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των Ευρωπαίων πολιτών ⁽²³⁾. Οι δημόσιες συμβάσεις συμβάλλουν στην επίτευξη αυτών των στόχων, διασφαλίζοντας ότι οι προμηθευτές:

- συμμορφώνονται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις στους τομείς του κοινωνικού και εργατικού δικαίου που έχουν θεσπιστεί από το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο και τις συλλογικές συμβάσεις σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ·
- συμμορφώνονται με τις θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ·
- τηρούν την αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ γυναικών και ανδρών, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας ⁽²⁴⁾, και την προώθηση της ισότητας των φύλων ⁽²⁵⁾·
- συμμορφώνονται με τους νόμους για την υγεία και την ασφάλεια στον χώρο εργασίας· και
- καταπολεμούν τις διακρίσεις λόγω π.χ. φύλου, ηλικίας, αναπηρίας, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, γενετήσιου προσανατολισμού και δημιουργούν ίσες ευκαιρίες.

Προσβασιμότητα και σχεδιασμός για όλους

Η προμήθεια αγαθών, υπηρεσιών και έργων προσβάσιμων από όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, αποτελεί θεμελιώδη πτυχή των ΚΥΔΣ και είναι υποχρεωτική στις δημόσιες συμβάσεις. Στο άρθρο 42 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΚ αναφέρεται ότι: οι «τεχνικές προδιαγραφές καταρτίζονται με τρόπο ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή τον σχεδιασμό για όλους τους χρήστες».

Η διάταξη αυτή υποστηρίζει τη συμμόρφωση των εθνικών αρχών με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCPRD) ⁽²⁶⁾, στην οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της. Η UNCPRD θεσπίζει υποχρεώσεις σχετικά με την προσβασιμότητα και η σχετική επιτροπή της UNCPRD έχει προσδιορίσει την προσβασιμότητα των αγορών ως βασικό ζήτημα για τις κυβερνήσεις ⁽²⁷⁾.

⁽²⁰⁾ <https://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang-en/index.htm>

⁽²¹⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-holistic-approach-sustainable-development_el

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/employment-and-decent-work_el

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=157&langId=el>

⁽²⁴⁾ Βλ. άρθρο 157 της ΣΛΕΕ και οδηγία 2006/54/ΕΚ.

⁽²⁵⁾ Η σημασία της ισότητας των φύλων τονίζεται στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σε όλες τις επιστολές ανάθεσης καθηκόντων προς τους επιτρόπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf.

⁽²⁶⁾ Το Γενικό Σχόλιο της UNCPRD ορίζει ότι «στο πλαίσιο της επανεξέτασης της νομοθεσίας τους για την προσβασιμότητα, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει επίσης να εξετάζουν τη νομοθεσία τους για τις δημόσιες συμβάσεις, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες που ακολουθούν για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνουν απαιτήσεις προσβασιμότητας. Είναι απαράδεκτο να χρησιμοποιούνται δημόσιοι πόροι για τη δημιουργία ή τη διατήρηση της ανισότητας που προκαλεί αναπόφευκτα η μη προσβασιμότητα υπηρεσιών και εγκαταστάσεων. Οι δημόσιες συμβάσεις θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση θετικής δράσης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 παράγραφος 4 της UNCPRD, προκειμένου να διασφαλίζονται στα άτομα με αναπηρία η προσβασιμότητα και η de facto ισότητα.»

⁽²⁷⁾ Βλέπε, αντίστοιχα, το άρθρο 9 και το γενικό σχόλιο 2 της UNCPRD.

Η UNCRPD ⁽²⁸⁾ αναγνωρίζει επίσης «τη σημασία, για τα άτομα με αναπηρίες, της ατομικής αυτονομίας και της ανεξαρτησίας τους, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας να κάνουν τις επιλογές τους», και θεωρεί ότι θα πρέπει να «έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για πολιτικές και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που τα αφορούν άμεσα». Με άλλα λόγια, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα:

- θα πρέπει να προσπαθούν να διεξάγουν τις διαδικασίες προμήθειας λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή τους στη διαδικασία αγοράς. Η εκτίμηση των αναγκών και η προσήλωση των προμηθευτών στη διασφάλιση αποτελεσματικών δημόσιων υπηρεσιών που λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης, καθώς και τις ειδικές ανάγκες των χρηστών σας καλύπτονται στο κεφάλαιο 3 του παρόντος οδηγού·
- θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την προσβασιμότητα στις τεχνικές προδιαγραφές ⁽²⁹⁾ για την εξασφάλιση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία, για παράδειγμα, σε δημόσιες υπηρεσίες, δημόσια κτίρια, δημόσιες μεταφορές, δημόσιες πληροφορίες και αγαθά και υπηρεσίες ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των διαδικτυακών εφαρμογών· και
- μπορούν να χρησιμοποιούν κριτήρια ανάθεσης για να ανταμείβουν τις προσφορές που προτείνουν υψηλότερα πρότυπα προσβασιμότητας από εκείνα που καθορίζονται στις τεχνικές προδιαγραφές·
- μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν ρήτρες επιδόσεων προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες εκτελούνται κατά τρόπο που διασφαλίζει ότι το αποτέλεσμα είναι προσβάσιμο, βάσει προσέγγισης σχεδιασμού για όλους.

Σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και αντιμετώπιση ζητημάτων ηθικού εμπορίου

Οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων στο πλαίσιο των αλυσίδων εφοδιασμού, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁽³⁰⁾ ή οι αρχές του δίκαιου εμπορίου. Ο σεβασμός των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί ουσιώδες μέρος κάθε επιχειρηματικής σχέσης που συνάπτει ένα κράτος, όπως ορίζεται στις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁽³¹⁾. Επιπλέον, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έκρινε το 2012 ότι οι παράμετροι που αφορούν το δίκαιο εμπόριο μπορούν να αποτελούν μέρος των αποφάσεων για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽³²⁾, γεγονός που αποτυπώνεται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽³³⁾.

Το ευρύ πεδίο εφαρμογής των δημόσιων συμβάσεων ⁽³⁴⁾, καθώς και ο παγκόσμιος χαρακτήρας ορισμένων αλυσίδων εφοδιασμού, ενέχουν τον κίνδυνο οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να συνδεθούν με τις συμβάσεις προμηθειών σας. Κάποιες περιπτώσεις, όπως η πυρκαγιά στο κτίριο Rana Plaza στο Μπανγκλαντές, είναι γνωστές, αλλά υπάρχουν και στην Ευρώπη επικίνδυνες και απάνθρωπες συνθήκες εργασίας. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις απαιτούν τον αποκλεισμό των οικονομικών φορέων που έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα για παιδική εργασία και άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων, ενώ η συμμόρφωση με τις θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ ⁽³⁵⁾ θα πρέπει να ελέγχεται από όλους τους αγοραστές του δημόσιου τομέα. Ο παρών οδηγός εξετάζει επίσης πώς μπορούν να προστατευτούν τα ανθρώπινα δικαιώματα στις δημόσιες συμβάσεις με τους εξής τρόπους:

- αύξηση της διαφάνειας στις αλυσίδες εφοδιασμού, μεταξύ άλλων μέσω της παρακολούθησης των υπεργολάβων και των δεύτερων υπεργολάβων·
- ανάλυση συγκεκριμένων κινδύνων εντός των αλυσίδων εφοδιασμού·
- απαίτηση από τους αναδόχους και τους υπεργολάβους να λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων στην αλυσίδα εφοδιασμού και για την αντιμετώπιση πιθανών ή διαπιστωμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην παραγωγική διαδικασία· και
- ενθάρρυνση αυστηρών κωδικών δεοντολογίας των προμηθευτών για την κοινωνική ευθύνη.

⁽²⁸⁾ www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html

⁽²⁹⁾ Για τις δημόσιες συμβάσεις και τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας: βλ. αντίστοιχα άρθρο 42 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽³⁰⁾ Αυτό περιλαμβάνει τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις και τις αρχές που ορίζονται στη Συνθήκη και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με τη διακήρυξη της ΔΟΕ σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία, τον Διεθνή Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών.

⁽³¹⁾ Οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν δέσμη κατευθυντήριων γραμμών για τα κράτη και τις επιχειρήσεις με σκοπό την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την επανόρθωση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται στο πλαίσιο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ τον Ιούλιο του 2011 και είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: www.business-humanrights.org/en/un-guiding-principles.

⁽³²⁾ Υπόθεση C-368/10 Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών, σκέψεις 91 και 92.

⁽³³⁾ Αιτιολογική σκέψη 97 και άρθρο 67 παράγραφος 3 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, αιτιολογική σκέψη 102 και άρθρο 82 παράγραφος 3 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, αιτιολογική σκέψη 64 και άρθρο 41 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽³⁴⁾ Η έκφραση «δημόσια σύμβαση / δημόσιες συμβάσεις» χρησιμοποιείται στο παρόν έγγραφο για να προσδιοριστούν αδιακρίτως οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις παραχώρησης.

⁽³⁵⁾ Άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα.

Παροχή υψηλής ποιότητας κοινωνικών, υγειονομικών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών υπηρεσιών

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις καθορίζουν ένα «απλοποιημένο καθεστώς» για συγκεκριμένες κοινωνικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές υπηρεσίες, καθώς και διάφορες άλλες κατηγορίες ⁽³⁶⁾. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα ενθαρρύνονται να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη διασφάλισης «της ποιότητας, της συνέχειας, της δυνατότητας πρόσβασης, του οικονομικά προσιτού χαρακτήρα, της διαθεσιμότητας και της πληρότητας των υπηρεσιών, τις ειδικές ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτουσών και των ευάλωτων ομάδων, τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των χρηστών και την καινοτομία» ⁽³⁷⁾. Μπορούν επίσης να εφαρμόζονται πρότυπα ποιότητας κατά την προμήθεια κοινωνικών υπηρεσιών, όπως το εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, του 2010 ⁽³⁸⁾. Στην ενότητα 4.2 εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι αγοραστές του δημόσιου τομέα έχουν επιλέξει να εφαρμόσουν το απλοποιημένο καθεστώς για την επίτευξη κοινωνικών οφελών.

Καθορισμός και επίτευξη έξυπνων στόχων για τις ΚΥΔΣ στη Νάντη (Γαλλία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Η μητροπολιτική περιοχή της Νάντης εφαρμόζει διαδικασίες υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων (ΥΔΣ) από το 2001. Το 2017 εγκρίθηκε ένα σύστημα προώθησης υπεύθυνων αγορών (ΣΥΠΑ) για την ενίσχυση της συνοχής των πολυάριθμων πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν τα προηγούμενα 15 έτη, καθώς και για την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των δραστηριοτήτων σύναψης δημόσιων συμβάσεων και των πρωτοβουλιών για τη στήριξη των ΜΜΕ.

Προέγγιση

Στο πλαίσιο του ΣΥΠΑ δημιουργήθηκε ένας εσωτερικός οδηγός για την υλοποίηση των υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων, στον οποίο επισημαίνονται πρακτικές μέθοδοι και η υποστήριξη που διατίθεται σε τοπικό επίπεδο, ενώ παράλληλα σχεδιάστηκε μια δομή διακυβέρνησης του ΣΥΠΑ για την επίβλεψη της ανάπτυξης, της υλοποίησης και της παρακολούθησης των ενεργειών σύναψης υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων:

- Σε πολιτικό επίπεδο, όλα τα σχετικά εκλεγμένα μέλη του μητροπολιτικού συμβουλίου ενημερώνονται σχετικά με τις επικείμενες επενδύσεις, προκειμένου να αποφασίσουν συλλογικά σχετικά με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ρήτρες σε καθεμία από αυτές. Τα μέλη αυτά αξιολογούν επίσης τακτικά τον αντίκτυπο του ΣΥΠΑ.
- Σε τεχνικό επίπεδο, η ομάδα δημόσιων συμβάσεων συνεργάζεται με ένα δίκτυο πρέσβων ΕΚΕ σε κάθε διεύθυνση. Οι αγοραστές υποστηρίζουν τις επιχειρησιακές διευθύνσεις για την ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών ρητρών στις αγορές τους και για την αξιολόγηση της ποιότητας των προσφορών που λαμβάνουν.

Αποτελέσματα

Τα σημαντικότερα επιτεύγματα των ΚΥΔΣ την τελευταία διετία στη Νάντη περιλαμβάνουν τα εξής:

- ρήτρες ένταξης σε 143 έργα και σε 1 918 συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, οι οποίες αντιπροσωπεύουν 326 448 ώρες απασχόλησης για άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας·
- έμφαση στη διαφοροποίηση των συμβάσεων με ρήτρα ένταξης για τη διεύρυνση του φάσματος των ενδιαφερόμενων ατόμων (π.χ. οι συμβάσεις έργων απευθύνονται σε περισσότερους άνεργους άνδρες παρά γυναίκες)·
- ρήτρες σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων σε διάφορες δοκιμαστικές συμβάσεις, οι οποίες αναγνωρίζονται με την απονομή σήματος πολυμορφίας στη Νάντη·
- χρήση συμβάσεων ανατιθέμενων κατ' αποκλειστικότητα, οι οποίες επιτρέπουν στη Νάντη να περιορίζει τις διαδικασίες των διαγωνισμών σε προστατευόμενα εργαστήρια, κατά περίπτωση.

Διδάγματα

Ο καθορισμός, η παρακολούθηση και η επικαιροποίηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων που περιλαμβάνονται στην πολιτική για τις δημόσιες συμβάσεις σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν καίρια σημασία για την επιτυχία των υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων. Απαιτούνται ο προσδιορισμός ειδικών πόρων και η εφαρμογή κατάλληλων εργαλείων επαλήθευσης.

1.3. Σκοπός και οφέλη των ΚΥΔΣ

Στο πλέον βασικό επίπεδο, οι ΚΥΔΣ αποσκοπούν στη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις νομικές υποχρεώσεις στον κοινωνικό τομέα. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις απαιτούν από τα κράτη μέλη της ΕΕ να λαμβάνουν «κατάλληλα μέτρα» για να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς συμμορφώνονται με το εφαρμοστέο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, τις συλλογικές συμβάσεις και τις διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου κατά την εκτέλεση δημόσιων

⁽³⁶⁾ Τίτλος III (άρθρα 74-77) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, τίτλος III (άρθρα 91-94) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 19 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽³⁷⁾ Άρθρο 76 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 93 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽³⁸⁾ Εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, SPC/2010/10/8 final.

συμβάσεων⁽³⁹⁾. Μολονότι τα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει τη διάταξη αυτή με διαφορετικούς τρόπους, είναι σαφές ότι οι κοινωνικές υποχρεώσεις δεν μπορούν να αγνοηθούν στις δημόσιες συμβάσεις, μεταξύ άλλων για την προστασία κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού από φορείς που δεν συμμορφώνονται με τους εν λόγω κανόνες.

Η δήλωση 22 της Συνθήκης του Άμστερνταμ σχετικά με πρόσωπα με ειδικές ανάγκες ανέφερε ήδη ότι κατά την εκπόνηση μέτρων με στόχο τη σταδιακή εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς, τα όργανα της Κοινότητας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες προσώπων με ειδικές ανάγκες⁽⁴⁰⁾. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η Ευρώπη δεσμεύεται να επιτύχει μια «άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο» και να «καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού»⁽⁴¹⁾. Το μέγεθος των δημόσιων συμβάσεων και η σημασία τους για την εσωτερική αγορά τις καθιστούν πολύτιμο εργαλείο για την επίτευξη αυτών των στόχων. Οι ΚΥΔΣ μπορούν επίσης να συμβάλουν σε διεθνείς δεσμεύσεις, όπως στους στόχους των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη⁽⁴²⁾. Στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης απαιτείται από τους οικονομικούς φορείς να ακούν και να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις και τα δικαιώματα των ατόμων, των κοινοτήτων και των ομάδων της κοινωνίας των πολιτών⁽⁴³⁾ —θέμα που διερευνάται περαιτέρω στα κεφάλαια 2 και 3.

Εκτός από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις και σε άλλες νομοθετικές πράξεις, η εφαρμογή των ΚΥΔΣ βοηθά τους αγοραστές του δημόσιου τομέα:

Να εντοπίζουν κινδύνους συμμόρφωσης για το κοινωνικό και εργατικό δίκαιο

Οι οργανισμοί που εφαρμόζουν ενεργά ΚΥΔΣ είναι πιθανότερο να εντοπίσουν κινδύνους συμμόρφωσης για τη νομοθεσία που αφορά άμεσα τους ίδιους ή τους προμηθευτές. Κανένας δημόσιος φορέας δεν επιθυμεί να βρεθεί στα πρωτοσέλιδα για παράνομες ή αντιδεοντολογικές εργασιακές πρακτικές σε οποιοδήποτε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού του. Η πολιτική και οι δράσεις για τις ΚΥΔΣ σας βοηθούν να εντοπίσετε τους κινδύνους στην αλυσίδα εφοδιασμού και να τους ελαχιστοποιήσετε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων και της διαχείρισης των συμβάσεων.

Να δώσουν ώθηση στις αγορές με κοινωνικές ευαισθησίες

Οι ΚΥΔΣ μπορούν να δημιουργήσουν ζήτηση και κίνητρα για πιο υπεύθυνη και βιώσιμη παραγωγή. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να τονώσουν την καινοτομία και τον αυξημένο ανταγωνισμό ωθώντας την αγορά να δημιουργήσει νέες και πιο κοινωνικά βιώσιμες λύσεις. Επιπλέον, οι ΚΥΔΣ μπορούν να ενισχύσουν την ανάπτυξη επιχειρήσεων οι οποίες, πέρα από τις οικονομικές επιδόσεις, επιδιώκουν να έχουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία γενικότερα, όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, ο προσδιορισμός προϊόντων ΤΠΕ που είναι προσβάσιμα από άτομα με αναπηρία μπορεί να συμβάλει στη διάθεση καλύτερων και πιο προσιτών προϊόντων στην αγορά.

Να επιδείξουν διακυβέρνηση που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις ΚΥΔΣ για να διασφαλίσετε ότι ανταποκρίνεστε στις αξίες και ανάγκες της κοινότητας, καθώς και για να ικανοποιήσετε την αυξανόμενη δημόσια απαίτηση για κυβερνήσεις με κοινωνικά υπεύθυνη δράση. Με τον τρόπο αυτόν, μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην κυβέρνηση. Οι ΚΥΔΣ μπορούν επίσης να έχουν θετικό αντίκτυπο στο προσωπικό που εκτελεί τη σύμβαση, το οποίο δημιουργεί πρόσθετο όφελος για την κοινότητά του.

Να στηρίξουν την ένταξη και την ενσωμάτωση

Οι ΚΥΔΣ ενθαρρύνουν την ενσωμάτωση και την ένταξη συχνά περιθωριοποιημένων ομάδων στην κοινωνία (για παράδειγμα, ατόμων με αναπηρία, ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, μειονοτήτων) στις δραστηριότητες της αγοράς. Οι ΚΥΔΣ μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες για επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτές τις ομάδες, καθώς και ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης. Οι ΚΥΔΣ καταδεικνύουν επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι μπορούν να αλληλοενισχύονται, για παράδειγμα οι κοινωνικές επιχειρήσεις που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες κατά τρόπο που δημιουργεί πρόσθετη αξία μέσω κοινωνικών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.

⁽³⁹⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ· άρθρο 36 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ· άρθρο 30 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽⁴⁰⁾ Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις, Δήλωση 22.

⁽⁴¹⁾ Άρθρο 3 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

⁽⁴²⁾ <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html> και όπως επισημαίνεται στο έγγραφο προβληματισμού της Επιτροπής με τίτλο «Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030», COM(2019) 22 της 30ής Ιανουαρίου 2019.

⁽⁴³⁾ Στη δήλωση 22 της Συνθήκης του Άμστερνταμ σχετικά με πρόσωπα με ειδικές ανάγκες αναφερόταν ήδη ότι «Η διάσκεψη συμφωνεί ότι τα όργανα της Κοινότητας, όταν εκπονούν μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 100 Α (πλέον άρθρο 95) της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες προσώπων με ειδικές ανάγκες».

Να διασφαλίσουν αποτελεσματικές δημόσιες δαπάνες

Ο όγκος των δημόσιων συμβάσεων και τα όρια που τίθενται στην άμεση κοινωνική παρέμβαση λόγω δημοσιονομικών περιορισμών μπορούν να καταστήσουν τις δημόσιες συμβάσεις ελκυστικό χώρο για την προώθηση κοινωνικών στόχων. Οι στρατηγικές δημόσιες συμβάσεις παρέχουν ευκαιρίες αξιοποίησης των υφιστάμενων, προγραμματισμένων προϋπολογισμών για τη θετική και καινοτόμο συνεισφορά τους στις κοινωνικές προκλήσεις.

1.4. Σύνδεσμοι με τις ενωσιακές και διεθνείς πολιτικές και νομοθεσίες

Ο παρών οδηγός επικεντρώνεται στις απαιτήσεις και τις ευκαιρίες για τις ΚΥΔΣ, οι οποίες προκύπτουν από τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Ωστόσο, πολλά άλλα μέσα σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο είναι σχετικά και επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζετε τις ΚΥΔΣ. Στην παρούσα ενότητα επισημαίνονται ορισμένοι από τους σημαντικότερους νόμους και τις πολιτικές που επηρεάζουν τις ΚΥΔΣ.

Η νομοθεσία της ΕΕ για την εργασία και την απαγόρευση των διακρίσεων έχει αναπτυχθεί για την προστασία των εργαζομένων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η νομοθεσία αυτή παρέχει στους εργαζομένους δικαιώματα όσον αφορά την ίση μεταχείριση και την απαγόρευση των διακρίσεων⁽⁴⁴⁾, πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας τους, συνδυασμό ιδιωτικής και επαγγελματικής ζωής⁽⁴⁵⁾, δικαιώματα σχετικά με άτυπες συμβάσεις εργασίας⁽⁴⁶⁾, ρύθμιση του χρόνου εργασίας, προστασία της υγείας και της ασφάλειας, καθώς και ενημέρωση των εργαζομένων και διαβούλευση με αυτούς⁽⁴⁷⁾.

Η νομοθεσία αυτή δεσμεύει τους αναδόχους και τους υπεργολάβους στην ΕΕ, ενώ οι αγοραστές του δημόσιου τομέα πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων σε όλους τους χώρους εργασίας. Πιο αναλυτικές πληροφορίες για τη σχετική νομοθεσία παρέχονται κατωτέρω και στα κεφάλαια 4 και 5.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συζητά και συνεργάζεται με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ για την προώθηση πρακτικών ποιοτικής και αξιοπρεπούς εργασίας στις δημόσιες συμβάσεις. Τα τελευταία χρόνια οι Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι, δηλαδή οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι οργανώσεις εργοδοτών, έχουν καταρτίσει αρκετούς οδηγούς ανά κλάδο για την εξασφάλιση της βέλτιστης αξίας, συχνά με την οικονομική υποστήριξη της Επιτροπής. Οι εν λόγω οδηγοί αφορούν υπηρεσίες τροφοδοσίας βάσει σύμβασης⁽⁴⁸⁾, ιδιωτικές υπηρεσίες ασφάλειας⁽⁴⁹⁾ και υπηρεσίες βιομηχανικού καθαρισμού⁽⁵⁰⁾. Οι εν λόγω οδηγοί αναφοράς υπογραμμίζουν τα οφέλη της προμήθειας υπηρεσιών με βάση κριτήρια ποιότητας και την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά. Οι οδηγοί παρέχουν επίσης συγκεκριμένα παραδείγματα στον τομέα των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών ασφάλειας, καθαριότητας και τροφοδοσίας, τα οποία παρουσιάζουν τον τρόπο με τον οποίο μια προσέγγιση με βάση την ποιότητα απαιτεί δίκαιες συνθήκες εργασίας για τους εργαζομένους. Υπάρχει επίσης οδηγός για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα των υπηρεσιών μηχανικού, ο οποίος περιλαμβάνει ενδείξεις σχετικά με τη συνεκτίμηση κοινωνικών παραμέτρων⁽⁵¹⁾.

Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων

Το 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διακήρυξαν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, ο οποίος καθορίζει αρχές για μια πιο δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρωπαϊκή Ένωση, θέτοντας τις κοινωνικές προτεραιότητες στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής ατζέντας⁽⁵²⁾.

⁽⁴⁴⁾ Στους τομείς της απασχόλησης βλ., μεταξύ άλλων, οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (ΕΕ L 204 της 26.7.2006, σ. 23)· κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 492/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Ένωσης (ΕΕ L 141 της 27.5.2011, σ. 1)· οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000, περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (ΕΕ L 180 της 19.7.2000, σ. 22)· οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303 της 2.12.2000, σ. 16).

⁽⁴⁵⁾ Βλ., μεταξύ άλλων, οδηγία 92/85/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχόνων και γαλουχουσών εργαζομένων (ΕΕ L 348 της 28.11.1992, σ. 1), και οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2010, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και για την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 180 της 15.7.2010, σ. 1).

⁽⁴⁶⁾ Βλ., μεταξύ άλλων, οδηγία 2008/104/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, περί της εργασίας μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης (ΕΕ L 327 της 5.12.2008, σ. 9) Οδηγία 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ L 175 της 10.7.1999, σ. 43).

⁽⁴⁷⁾ Επισκόπηση του κοινωνικού κεκτημένου της ΕΕ παρουσιάζεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2016) 50 final της 8ης Μαρτίου 2016. Στις επόμενες παραγράφους παρουσιάζονται περισσότερες πρωτοβουλίες που σχεδιάστηκαν μετά τη συγκεκριμένη ημερομηνία.

⁽⁴⁸⁾ «Choosing best value in contracting food services» (Επιλογή της βέλτιστης αξίας στη σύναψη συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών τροφοδοσίας) https://contract-catering-guide.org/wp-content/uploads/2019/09/Catering-Services_Best-Value-Guide_EN_Web.pdf.

⁽⁴⁹⁾ «Buying quality private security services» (Αγορά ποιοτικών ιδιωτικών υπηρεσιών ασφάλειας) http://www.securebestvalue.org/wp-content/uploads/2014/11/Best-Value-Manual_Final.pdf.

⁽⁵⁰⁾ «Selecting Best Value — A guide for public and private organisations awarding contracts for cleaning services» (Επιλογή της βέλτιστης αξίας — Οδηγός για δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς που αναθέτουν συμβάσεις για υπηρεσίες καθαρισμού) <http://www.cleaningbestvalue.eu/the-guide.html>.

⁽⁵¹⁾ «How to derive MEAT criteria — Introducing quality criteria into public procurement» (Εξαγωγή των κριτηρίων MEAT — Εισαγωγή κριτηρίων ποιότητας στις δημόσιες συμβάσεις) https://www.efcanet.org/sites/default/files/2020-01/MEAT%20booklet_final.pdf.

⁽⁵²⁾ https://ec.europa.eu/info/european-pillar-social-rights_el

Τον Ιανουάριο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την ανακοίνωση «Μια ισχυρή Ευρώπη για δίκαιες μεταβάσεις»⁽⁵³⁾, στην οποία διατυπώνονται οι πρώτες σκέψεις για ένα σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Αναφέρονται επίσης οι κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις ως εργαλείο για τη χρήση των υφιστάμενων κονδυλίων κατά τρόπο που θα στηρίξει την ένταξη και τις ευκαιρίες απασχόλησης.

Έχει επίσης θεσπιστεί συγκεκριμένη νομοθεσία σε επίπεδο ΕΕ, η οποία θέτει σε εφαρμογή αυτή τη φιλοδοξία για μια πιο δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρωπαϊκή Ένωση και επηρεάζει τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων. Η οδηγία (ΕΕ) 2019/1152 για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι οι εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων όσων συμμετέχουν σε «άτυπες» ρυθμίσεις εργασίας, έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τους όρους εργασίας τους και δεν υπόκεινται σε καταχρηστικές ρήτρες. Συγκεκριμένα, απαιτεί έως το 2022 όλοι οι εργαζόμενοι στην ΕΕ:

- να έχουν πρόσβαση σε γραπτή ενημέρωση σχετικά με τα ουσιώδη στοιχεία της εργασίας τους, από την έναρξη της σχέσης εργασίας·
- να μην υπόκεινται σε δοκιμαστικές περιόδους διάρκειας άνω των έξι μηνών, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις·
- να έχουν τη δυνατότητα να αναζητούν πρόσθετη απασχόληση, με απαγόρευση των ρητρών αποκλειστικότητας και χωρίς να υφίστανται δυσμενή μεταχείριση, και με περιορισμούς στις ρήτρες περί ασυμβίβαστου·
- να γνωρίζουν ένα εύλογο χρονικό διάστημα νωρίτερα πότε θα ξεκινήσει η εργασία·
- να λαμβάνουν γραπτή απάντηση σε αίτημα μετάθεσης σε άλλη πιο ασφαλή θέση εργασίας· και
- να λαμβάνουν δωρεάν την υποχρεωτική κατάρτιση που ο εργοδότης οφείλει να παρέχει.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν κανόνες για την αποφυγή της κατάχρησης των συμβάσεων κατά παραγγελία, όπως οι ρυθμίσεις βάσει των οποίων οι εργαζόμενοι δεν έχουν εξασφαλισμένη εργασία από τους εργοδότες τους (συχνά αναφέρονται ως «συμβάσεις μηδενικών ωρών εργασίας»). Οι εργαζόμενοι έχουν επίσης στη διάθεσή τους μια ισχυρή δέσμη διατάξεων επιβολής της νομοθεσίας σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του εργοδότη τους.

Οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να περιλαμβάνουν ρήτρες που διασφαλίζουν ότι οι εργοδότες τηρούν τους όρους αυτούς (τόσο οι ανάδοχοι όσο και οι υπεργολάβοι) και προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασής τους.

Η οδηγία (ΕΕ) 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές και την κατάργηση της οδηγίας 2010/18/ΕΕ του Συμβουλίου, την οποία τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 2 Αυγούστου 2022, θεσπίζει σειρά νέων ελάχιστων δικαιωμάτων στον τομέα των αδειών για οικογενειακούς λόγους και των ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας, μεταξύ των οποίων:

- άδεια πατρότητας: ο πατέρας ή ο αντίστοιχος δεύτερος γονέας, δικαιούται άδεια πατρότητας τουλάχιστον δέκα εργάσιμων ημερών η οποία λαμβάνεται κοντά στον χρόνο γέννησης του παιδιού και αποζημιώνεται σε επίπεδο τουλάχιστον ίσο με το επίπεδο του επιδόματος ασθενείας·
- ενίσχυση του υφιστάμενου δικαιώματος σε τέσσερις μήνες γονικής άδειας, καθιστώντας τους δύο από τους τέσσερις μήνες μη μεταβιβάσιμους από τον ένα γονέα στον άλλο και με αποζημίωσή τους σε επαρκές επίπεδο. Οι γονείς έχουν επίσης το δικαίωμα να ζητήσουν να λάβουν την άδεια με ευελιξία·
- θέσπιση άδειας φροντίδας για εργαζομένους που παρέχουν προσωπική φροντίδα ή υποστήριξη σε συγγενή ή πρόσωπο που κατοικεί στο ίδιο νοικοκυριό με τον εργαζόμενο. Οι εργαζόμενοι που παρέχουν φροντίδα δικαιούνται άδεια φροντίδας για πέντε ημέρες κατ' έτος·
- επέκταση του υφιστάμενου δικαιώματος αίτησης ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας (μειωμένο ωράριο εργασίας, ευέλικτο ωράριο εργασίας και ευελιξία στον τόπο εργασίας) σε όλους τους εργαζόμενους γονείς παιδιών ηλικίας έως οκτώ ετών και σε όλους τους φροντιστές.

Και πάλι, οι δημόσιες συμβάσεις μπορεί να περιέχουν όρους που διασφαλίζουν την τήρηση των εν λόγω όρων από τους εργοδότες, συμπεριλαμβανομένων τόσο των αναδόχων όσο και των υπεργολάβων.

Άλλες επικείμενες πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον τομέα της βιωσιμότητας και των εργασιακών δικαιωμάτων [π.χ. η πρόταση οδηγίας για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽⁵⁴⁾] ενδέχεται επίσης να έχουν αντίκτυπο, στο εγγύς μέλλον, στον τρόπο εκτέλεσης των δημόσιων συμβάσεων.

⁽⁵³⁾ COM(2020) 14 final, της 14ης Ιανουαρίου 2020, ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Μια ισχυρή Ευρώπη για δίκαιες μεταβάσεις».

⁽⁵⁴⁾ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Οκτωβρίου 2020, για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(2020) 682 final. Η εν λόγω νομοθετική πρόταση θα πρέπει να εγκριθεί από τους συννομοθέτες της ΕΕ και να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο.

Ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα

Η οδηγία (ΕΕ) 2019/882 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών ⁽⁵⁵⁾ —γνωστή ως ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα (ΕΠΠ)— καθορίζει κοινά πρότυπα και υποχρεώσεις για την εναρμόνιση των απαιτήσεων προσβασιμότητας όσον αφορά ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, θα διασφαλίσει ότι τα άτομα με αναπηρία και οι ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας μπορούν να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες. Αντικατοπτρίζει επίσης την υποχρέωση που απορρέει από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCRPD) όσον αφορά τη διευκόλυνση της συμμόρφωσης των συμβαλλομένων μερών με τις υποχρεώσεις προσβασιμότητας. Διευκολύνει επίσης τη διασφάλιση της δυνατότητας των ατόμων με αναπηρία να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τις πολιτικές και τα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που τους αφορούν άμεσα. Η οδηγία καλύπτει τα ακόλουθα προϊόντα και υπηρεσίες ⁽⁵⁶⁾:

- Υπολογιστές και λειτουργικά συστήματα
- Τερματικά πληρωμών και αυτόματες ταμειακές μηχανές
- Μηχανήματα έκδοσης εισιτηρίων και ελέγχου εισιτηρίων
- Διαδραστικά τερματικά αυτοεξυπηρέτησης που παρέχουν πληροφορίες
- Έξυπνα τηλέφωνα
- Τηλεοπτικό εξοπλισμό που συνδέεται με υπηρεσίες ψηφιακής τηλεόρασης
- Υπηρεσίες τηλεφωνίας και σχετικό εξοπλισμό
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, όπως τηλεοπτικές εκπομπές και σχετικός καταναλωτικός εξοπλισμός
- Ορισμένες υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών με αεροπορικά μέσα, λεωφορεία, σιδηροδρομικά και πλωτά μέσα
- Τραπεζικές υπηρεσίες για καταναλωτές
- Ηλεκτρονικά βιβλία
- Ηλεκτρονικό εμπόριο
- Απάντηση στις επικοινωνίες προς τον ενιαίο ευρωπαϊκό αριθμό έκτακτης ανάγκης «112».

Υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας γι' αυτά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες θα εφαρμόζονται από το 2025 ⁽⁵⁷⁾.

Βελτίωση της προσβασιμότητας σε ψύκτες νερού στη Χώρα των Βάσκων (Ισπανία)

Εισαγωγή/στόχοι συμβάσεων

Για να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα των πλαστικών αποβλήτων και να μειωθούν οι δαπάνες για εμφιαλωμένο νερό, η Mutualia, πάροχος κοινωνικών υπηρεσιών και ιατρικής περίθαλψης, η οποία είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία 17 κέντρων εξυπηρέτησης στη Χώρα των Βάσκων, αποφάσισε να εγκαταστήσει ψύκτες νερού συνδεδεμένους με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης, ώστε να υπάρχει διαθέσιμο νερό βρύσης αντί να απαιτείται η αγορά εμφιαλωμένου νερού. Στόχος ήταν η προσφορά πόσιμου νερού υψηλής ποιότητας σε διάφορες θερμοκρασίες.

Προσέγγιση

Η σύμβαση, η οποία ήταν χαμηλότερη από το κατώτατο όριο της ΕΕ, ανατέθηκε στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, σταθμισμένη με βάση την τιμή (50 %) και την ποιότητα (50 %). Στα κριτήρια ποιότητας περιλαμβάνονταν παράμετροι προσβασιμότητας, όπως το ύψος των ψυκτών και η ευκολία χρήσης από άτομα με μειωμένη κινητικότητα.

Η Mutualia απένειμε περισσότερα μόρια στην εταιρεία που προσέφερε μηχανήματα παροχής νερού τα οποία ήταν εύχρηστα για άτομα με προβλήματα όρασης ή άτομα με μειωμένη κινητικότητα στα χέρια τους.

Αποτελέσματα

Τον Ιανουάριο του 2019 η Mutualia τοποθέτησε 40 νέους ψύκτες νερού στα 17 κέντρα εξυπηρέτησής της και παρέιχε στο προσωπικό της επαναχρησιμοποιήσιμες φιάλες νερού. Η Mutualia εξοικονομεί περίπου 17 000 EUR ετησίως σε νερό για τους ασθενείς, τους υπαλλήλους και τους επισκέπτες της. Λόγω της ενσωμάτωσης απαιτήσεων προσβασιμότητας, ο νικητής προσέφερε μεγαλύτερα κουμπιά για τον προσδιορισμό του τύπου νερού. Επιπλέον, η θέση στην οποία βρίσκονται τα ποτήρια

⁽⁵⁵⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/882 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών (ΕΕ L 151 της 7.6.2019, σ. 70).

⁽⁵⁶⁾ Άρθρο 2 της οδηγίας 2019/882/ΕΕ.

⁽⁵⁷⁾ Η οδηγία προβλέπει απαλλαγή για τις υπηρεσίες αστικών, προαστιακών και περιφερειακών μεταφορών, καθώς και για τις υπηρεσίες που παρέχονται από πολύ μικρές επιχειρήσεις (επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζομένους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. EUR ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. EUR).

διευκολύνει τα άτομα σε αναπηρικά αμαξίδια να τα πάρουν και να τα γεμίσουν. Εκτός από τη θέση των ποτηριών, η Mutualia έλαβε υπόψη το ύψος του σημείου στο οποίο γεμίζονται τα ποτήρια, δίνοντας περισσότερα μόρια στις μηχανές στις οποίες η υποδοχή βρίσκεται σε χαμηλότερο σημείο.

Διδάγματα

Με τη συνεκτίμηση κριτηρίων προσβασιμότητας, η Mutualia ήταν σε θέση να διασφαλίσει ότι οι ψύκτες νερού που αγοράστηκαν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ασθενείς και τους επισκέπτες του κέντρου υγείας. Επιτρέποντας σε όλους να έχουν πρόσβαση σε σταθμούς αναπλήρωσης νερού, δεν βοηθούν απλώς τους ανθρώπους να παραμένουν ενυδατωμένοι και υγιείς, αλλά εξοικονομούν κόστος που εκτιμάται σε 17 000 EUR και μειώνουν σημαντικά τα πλαστικά απόβλητα.

Πηγή:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue_91_Case_Study_173_Mutualia.pdf

Σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, οι απαιτήσεις προσβασιμότητας που καθορίζονται στις νομικές πράξεις της ΕΕ πρέπει να περιλαμβάνονται στις τεχνικές προδιαγραφές όταν η προμήθεια προορίζεται για χρήση από φυσικά πρόσωπα, είτε πρόκειται για το ευρύ κοινό είτε για προσωπικό του αγοραστή του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, οι οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ καθιστούν υποχρεωτικό, εάν έχουν εγκριθεί υποχρεωτικά πρότυπα προσβασιμότητας βάσει νομοθετικής πράξης της Ένωσης, οι τεχνικές προδιαγραφές, όσον αφορά την προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες ή τον σχεδιασμό για όλους τους χρήστες, να καθορίζονται με παραπομπή στα εν λόγω πρότυπα. Η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα θεσπίζει υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που καλύπτει. Αυτές οι υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες σχεδιάζονται και παράγονται κατά τρόπο ώστε να μεγιστοποιείται η προβλεπόμενη χρήση τους από άτομα με αναπηρίες. Θα πρέπει επίσης να συνοδεύονται όπου είναι δυνατόν εντός ή επί του προϊόντος από προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία τους και τα χαρακτηριστικά προσβασιμότητάς τους. Στα έγγραφα της προμήθειας, μπορείτε να ανατρέξετε στα εναρμονισμένα πρότυπα ή τις τεχνικές προδιαγραφές όσον αφορά τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για την παράδοση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών που έχουν αναπτυχθεί από ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης, για παράδειγμα το πρότυπο EN 17161: 2019 για την προσβασιμότητα.

Για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ευρωπαϊκής πράξης για την προσβασιμότητα, οι απαιτήσεις προσβασιμότητας της ΕΠΠ δεν είναι δεσμευτικές. Ωστόσο, όταν η πράξη για την προσβασιμότητα ή άλλη νομοθεσία της ΕΕ ορίζει κανόνες και υποχρεώσεις προσβασιμότητας για οποιοδήποτε προϊόν ή υπηρεσία, εάν τα χαρακτηριστικά, εάν τα στοιχεία ή οι λειτουργίες συμμορφώνονται με τις αντίστοιχες απαιτήσεις της ΕΠΠ, μπορεί να θεωρηθεί ότι συμμορφώνονται και με τη λοιπή νομοθεσία, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν σε κάθε περίπτωση να αποφασίσουν να εφαρμόσουν απαιτήσεις προσβασιμότητας που υπερβαίνουν τις απαιτήσεις προσβασιμότητας που ορίζονται στο δίκαιο της ΕΕ. Η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα περιλαμβάνει επίσης προαιρετικές απαιτήσεις προσβασιμότητας σχετικά με το δομημένο περιβάλλον που χρησιμοποιούν οι πελάτες των υπηρεσιών που καλύπτονται από την ίδια την οδηγία για την ΕΠΠ. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να καταστήσουν υποχρεωτική τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αυτές ⁽⁵⁸⁾.

Αναθεωρημένη οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων

Αποσπασμένοι εργαζόμενοι είναι ο εργαζόμενος ο οποίος, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, εκτελεί την εργασία του σε κράτος μέλος της ΕΕ άλλο από εκείνο στο οποίο εργάζεται συνήθως ⁽⁵⁹⁾. Υπάρχουν περίπου 3 εκατομμύρια αποσπασμένοι εργαζόμενοι ⁽⁶⁰⁾ εντός της ΕΕ, πολλοί από τους οποίους δραστηριοποιούνται στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών ή έργων. Η οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων (PWD) ⁽⁶¹⁾ εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1996 και τροποποιήθηκε σημαντικά το 2018. Στόχος της είναι να εξισορροπήσει την ελευθερία παροχής υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο με την προστασία των εργαζομένων. Με την αναθεώρηση του 2018 ενισχύθηκε η αρχή της ισότητας μεταξύ αποσπασμένων εργαζομένων και εργαζομένων στο κράτος υποδοχής, συμπεριλαμβανομένης της ίσης αμοιβής. Σύμφωνα με την αναθεωρημένη οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων ⁽⁶²⁾, οι αποσπασμένοι εργαζόμενοι δικαιούνται όλους τους υποχρεωτικούς ⁽⁶³⁾ όρους εργασίας και απασχόλησης στο κράτος υποδοχής σχετικά με:

- α) τις μέγιστες περιόδους εργασίας και τις ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης·
- β) την ελάχιστη διάρκεια της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών·

⁽⁵⁸⁾ Αιτιολογική σκέψη 49, άρθρο 4 παράγραφος 4 και παράρτημα III της οδηγίας 2019/882.

⁽⁵⁹⁾ Άρθρο 2 της οδηγίας 96/71/ΕΚ.

⁽⁶⁰⁾ Πηγή: Posting of workers — Report on A1 Portable Documents (Απόσπαση εργαζομένων — Έκθεση σχετικά με τα φορητά έγγραφα A1) που εκδόθηκε το 2018, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Νοέμβριος 2019, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22302&langId=en>.

⁽⁶¹⁾ Οδηγία 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών (ΕΕ L 18 της 21.1.1997, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/957.

⁽⁶²⁾ Η οδηγία (ΕΕ) 2018/957 πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο έως τις 30 Ιουλίου 2020 και δεν μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή πριν από την ημερομηνία αυτή. Για τον τομέα των οδικών μεταφορών, παραμένουν σε ισχύ οι κανόνες της οδηγίας του 1996 για την απόσπαση εργαζομένων έως ότου εκδοθεί νέα οδηγία εφαρμογής για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/22/ΕΕ. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον πρακτικό οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απόσπαση εργαζομένων (2019): <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=21472&langId=en>

⁽⁶³⁾ Εκείνοι που καθορίζονται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις και/ή από συλλογικές συμβάσεις και διατητικές αποφάσεις καθολικής ή γενικής εφαρμογής.

- γ) τις αμοιβές, συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων υπερωριακής εργασίας· το παρόν στοιχείο δεν εφαρμόζεται στα συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα·
- δ) τους όρους θέσης εργαζομένων στη διάθεση επιχειρήσεων, ιδίως από επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης·
- ε) την υγεία, την ασφάλεια και την υγιεινή στην εργασία·
- στ) τα προστατευτικά μέτρα σχετικά με τους όρους εργασίας και απασχόλησης των γυναικών σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή λοχείας, των παιδιών και των νέων·
- ζ) την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και άλλες διατάξεις για την απαγόρευση των διακρίσεων·
- η) τις συνθήκες στέγασης των εργαζομένων, όταν παρέχονται από τον εργοδότη σε εργαζομένους μακριά από τον συνηθισμένο τόπο εργασίας τους·
- θ) τα επιδόματα ή την επιστροφή εξόδων για την κάλυψη των εξόδων ταξιδιού, διατροφής και στέγης των εργαζομένων που βρίσκονται εκτός της χώρας τους για επαγγελματικούς λόγους.

Μετά από 12 μήνες —ή, στις περιπτώσεις που δικαιολογείται από τον εργοδότη, 18 μήνες— όλοι οι υποχρεωτικοί όροι και προϋποθέσεις βάσει του εργατικού δικαίου του κράτους υποδοχής καθίστανται εφαρμοστέοι στον αποσπασμένο εργαζόμενο, με εξαίρεση α) ορισμένους όρους σχετικά με τη σύναψη και τη λύση της σύμβασης εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ρητρών μη ανταγωνισμού· και β) τα συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα.

Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να έχουν επίγνωση αυτών των απαιτήσεων κατά την αξιολόγηση των προσφορών και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με το εργατικό δίκαιο.

Συμβάσεις της ΔΟΕ

Οι θεμελιώδεις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) αναφέρονται ρητά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις⁽⁶⁴⁾, ενώ οι εθνικοί νόμοι και κανονισμοί για τις δημόσιες συμβάσεις συχνά απαιτούν επίσης συμμόρφωση με τις συμβάσεις της ΔΟΕ. Οι 8 θεμελιώδεις συμβάσεις αφορούν τα εξής:

1. Συνδικαλιστική ελευθερία και προστασία συνδικαλιστικού δικαιώματος
2. Συνδικαλιστικό δικαίωμα και συλλογικές διαπραγματεύσεις
3. Αναγκαστική εργασία
4. Κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας
5. Ελάχιστη ηλικία απασχόλησης
6. Χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας
7. Ίση αμοιβή
8. Διακρίσεις (εργασία και απασχόληση)

Δημιουργία ειδικής ομάδας για την παρακολούθηση των συνθηκών εργασίας των προμηθευτών στον δήμο της Κοπεγχάγης (Δανία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Ο δήμος της Κοπεγχάγης λαμβάνει μέτρα κατά του κοινωνικού ντάμπινγκ, ενσωματώνοντας ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις, ώστε να εξασφαλίζονται δίκαιες συνθήκες εργασίας για όλα τα άτομα που εργάζονται για τους προμηθευτές και τους υποπρομηθευτές του.

Προσέγγιση

- 1) Δίκαιη αμοιβή και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας
- 2) Θεμιτός ανταγωνισμός για όλες τις επιχειρήσεις
- 3) Περισσότεροι μαθητευόμενοι και θέσεις απόκτησης επαγγελματικής πείρας για νέους στην εκπαίδευση

Οι εργαζόμενοι των προμηθευτών του δήμου της Κοπεγχάγης και των υπεργολάβων τους οι οποίοι εργάζονται στη Δανία δικαιούνται ελάχιστη αμοιβή, συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων υπερωριακής εργασίας, των μέγιστων περιόδων εργασίας και των ελάχιστων περιόδων ανάπαυσης, καθώς και της ελάχιστης ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, σύμφωνα τόσο με τη ρήτρα εργασίας όσο και με την οδηγία.

⁽⁶⁴⁾ Παράρτημα X της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, παράρτημα XIV της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, παράρτημα X της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Αποτελέσματα

Ο δήμος της Κοπεγχάγης έχει συστήσει ειδική ομάδα αποτελούμενη από εννέα άτομα για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης όλων των προμηθευτών του με τις ρήτρες εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των υπεργολάβων. Η ειδική ομάδα έχει το δικαίωμα να επισκέπτεται κάθε είδους χώρους εργασίας στη Δανία ανά πάσα στιγμή. Οι αμοιβές και οι συνθήκες εργασίας των προμηθευτών που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, όπως οι κατασκευές, ο καθαρισμός και οι μεταφορές, παρακολουθούνται στενά. Κάθε χρόνο διενεργούνται περίπου 600 έλεγχοι συμμόρφωσης. Περίπου το ένα τρίτο αφορά επιτόπιους ελέγχους, ενώ οι υπόλοιποι αφορούν έρευνες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας συγκεκριμένων εργαζομένων με βάση την τεκμηρίωση της αμοιβής, των ωρών εργασίας, του φόρου κ.λπ.

Η ειδική ομάδα εφαρμόζει προσέγγιση βάσει κινδύνου όσον αφορά τις επιθεωρήσεις της, δίνοντας κυρίως έμφαση σε τομείς στους οποίους ο κίνδυνος παρατυπίας θεωρείται υψηλότερος. Σε περίπτωση παραβιάσεων, θα ξεκινά διάλογος με τον εργοδότη. Εάν δεν παρατηρηθούν βελτιώσεις, ο εργοδότης πρέπει να καταβάλλει πρόστιμο και, μελλοντικά, ο δήμος έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση.

Διδάγματα

Αποδείχθηκε ότι η προσέγγιση με βάση τις επισκέψεις την οποία εφαρμόζουν οι εσωτερικοί υπάλληλοι είναι πιο αποτελεσματική από την εξωτερική ανάθεση της παρακολούθησης των συνθηκών εργασίας. Γενικά, ο κύριος ανάδοχος θεωρείται υπεύθυνος για όλες τις παραβάσεις σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού. Οι περισσότερες παραβάσεις συμβαίνουν σε μεταγενέστερα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού από υπεργολάβους και δεύτερους υπεργολάβους. Όταν υπάρχουν υπόνοιες αθέτησης μιας σύμβασης, έχει ζωτική σημασία να συλλέγονται πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα των εργαζομένων που απασχολούνται στον χώρο και το ακριβές ωράριο εργασίας τους. Αυτό μπορεί ενίοτε να είναι δύσκολο έργο. Ο δήμος της Κοπεγχάγης έχει ξεκινήσει ένα πιλοτικό έργο στο πλαίσιο του οποίου οι εργαζόμενοι πρέπει να εγγραφούν με τη χρήση δελτίου ταυτότητας κατά την πρόσβασή τους στο εργοτάξιο και την έξοδό τους από αυτό. Το σύστημα αυτό διευκολύνει τον εντοπισμό συμβάσεων με αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού ντάμπινγκ, μέσω της παροχής πληροφοριών σχετικά με τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούνται, το είδος εργασίας, τη μορφή απασχόλησης, το ωράριο εργασίας κ.λπ.

Οδηγία για τις καθυστερήσεις πληρωμών ⁽⁶⁵⁾

Λιγότερο από το 40 % των επιχειρήσεων στην ΕΕ πληρώνονται σύμφωνα με τους όρους που έχουν συμφωνηθεί στις συμβάσεις. Οι επιπτώσεις των καθυστερήσεων πληρωμών υπερβαίνουν τις ειδικές συμβατικές σχέσεις, καθώς εκτείνονται σε ολόκληρη την οικονομία. Όταν οι επιχειρήσεις πληρώνονται καθυστερημένα, υπάρχει απώλεια θέσεων εργασίας, οι πληρωμές στους προμηθευτές καθυστερούν και τα επενδυτικά σχέδια αναβάλλονται. Ολόκληρη η αλυσίδα εφοδιασμού τίθεται σε κίνδυνο και καθίσταται λιγότερο ανθεκτική.

Η έγκαιρη πληρωμή αποτελεί υποχρέωση βάσει της οδηγίας για τις καθυστερήσεις πληρωμών ⁽⁶⁶⁾. Η υποχρέωση αυτή ισχύει για τις εμπορικές συναλλαγές τόσο μεταξύ δημόσιων αρχών και επιχειρήσεων όσο και μεταξύ επιχειρήσεων. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να διασφαλίζουν την έγκαιρη πληρωμή των αναδόχων τους, πραγματοποιώντας πληρωμές εντός της προθεσμίας των 30 ημερών που επιβάλλει η οδηγία (η προθεσμία αυτή μπορεί να είναι 60 ημέρες μόνο για τις δημόσιες επιχειρήσεις που παρέχουν υγειονομική μέριμνα, κατά περίπτωση) ⁽⁶⁷⁾. Επιπλέον, υπάρχουν ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβούν οι αγοραστές του δημόσιου τομέα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης δημόσιων συμβάσεων, ώστε να αυξηθεί η πιθανότητα έγκαιρης πληρωμής των υπεργολάβων κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό μπορείτε να βρείτε στην ενότητα 5.5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οργανωτική στρατηγική για τις κοινωνικές αγορές

2.1. Τοποθέτηση των ΚΥΔΣ στην ατζέντα

Οι ΚΥΔΣ απαιτούν ηγετικό πνεύμα και αφοσίωση σε όλες τις δομές διαχείρισης, από το πολιτικό επίπεδο έως τους βασικούς φορείς λήψης αποφάσεων και τους αρμόδιους για τον προϋπολογισμό. Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να εξασφαλιστεί αυτή η αφοσίωση και παρουσιάζει παραδείγματα οργανωτικών στρατηγικών για τις ΚΥΔΣ.

Ανάδειξη των οφελών και των ευκαιριών

Τόσο στις μικρότερες όσο και στις μεγαλύτερες κοινότητες, οι ΚΥΔΣ μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη μετρήσιμης προόδου προς την επίτευξη κοινωνικών στόχων, όπως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προώθηση της ισότητας, η δημιουργία απασχόλησης υψηλής ποιότητας και η εξασφάλιση ένταξης. Επομένως, καταρχήν, η εξασφάλιση υποστήριξης υψηλού επιπέδου για την υλοποίησή τους θα πρέπει να είναι εύκολη.

⁽⁶⁵⁾ (Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/late-payment_el)

⁽⁶⁶⁾ Οδηγία 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές (ΕΕ L 48 της 23.2.2011, σ. 1).

⁽⁶⁷⁾ Άρθρο 4 της οδηγίας 2011/7/ΕΕ.

Οι ΚΥΔΣ μπορούν επίσης να συμβάλουν στην επίτευξη παγκόσμιων στόχων. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του στόχου 12 των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη —«Διασφάλιση βιώσιμων μοντέλων κατανάλωσης και παραγωγής»— καλούνται οι κυβερνήσεις να προωθήσουν τη χρήση των πρακτικών δημόσιων συμβάσεων για την προώθηση του θεματολογίου βιώσιμης ανάπτυξης (Στόχος 12.7) ⁽⁶⁸⁾.

Αντιμετώπιση προκλήσεων και ανησυχιών

Η υιοθέτηση στρατηγικής για τις ΚΥΔΣ απαιτεί την αντιμετώπιση των πιθανών ανησυχιών των ηγετών, των διευθυντικών στελεχών και των αρμοδίων για τον προϋπολογισμό, συμπεριλαμβανομένου του εκτιμώμενου πρόσθετου κόστους και των πόρων που απαιτούνται για τις κοινωνικές αγορές.

Η παρουσίαση των ΚΥΔΣ στην πράξη, είτε μέσω παραδειγμάτων από τον οργανισμό σας είτε από άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα, αποτελεί αποτελεσματικό τρόπο απόδειξης των οφελών τους. Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει πολλές περιπτώσιολογικές μελέτες που παρουσιάζουν οικονομικά αποδοτικές και κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις.

Επιπλέον, επισημαίνεται το κόστος που συνεπάγεται η μη ανάληψη δράσης, όπως οι κίνδυνοι για τη φήμη, η μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία, οι στόχοι που δεν επιτεύχθηκαν ή το έμμεσο κόστος των κοινωνικών προβλημάτων για τον δημόσιο τομέα.

Ορθές πρακτικές

- Εξασφαλίστε υποστήριξη υψηλού επιπέδου για τις ΚΥΔΣ, επισημαίνοντας τις υποχρεώσεις και τις ευκαιρίες που απορρέουν από αυτές, καθώς και τους κινδύνους σε περίπτωση αδράνειας. Υποστηρίξτε τα επιχειρήματά σας με πραγματικά παραδείγματα κοινωνικά υπεύθυνων συμβάσεων που έχουν ήδη εκτελεστεί στον οργανισμό σας ή από άλλους.

2.2. Καθορισμός στόχων

Όπως αναλύεται στο κεφάλαιο 1, υπάρχουν πολλές διαφορετικές κοινωνικές παράμετροι, οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν στις δημόσιες συμβάσεις. Η χάραξη στρατηγικής για τις ΚΥΔΣ μπορεί να συμβάλει στον καθορισμό των σημείων στα οποία θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο πλαίσιο των κοινωνικών αγορών.

Προσδιορισμός υφιστάμενων στόχων

Μπορείτε να καθορίσετε τους στόχους των ΚΥΔΣ με βάση τις υφιστάμενες ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές προτεραιότητες —όπως η κοινωνική ένταξη ή η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για μειονεκτούσες ομάδες. Προσδιορίστε αυτές τις προτεραιότητες και λάβετε υπόψη την πιθανή συμβολή που θα μπορούσαν να έχουν οι δημόσιες συμβάσεις.

Χαρτογράφηση των πολιτικών και δραστηριοτήτων σύναψης συμβάσεων

Ως αγοραστής του δημόσιου τομέα, μπορεί να έχετε ήδη θεσπίσει πολιτικές για τις δημόσιες συμβάσεις, όπως πολιτική για πράσινες ή βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις, ή στρατηγικές καινοτομίας ή βιομηχανικές στρατηγικές που στοχεύουν συγκεκριμένους τομείς. Χαρτογραφήστε τους υφιστάμενους στόχους και τις δραστηριότητες στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και προσδιορίστε ευκαιρίες ευθυγράμμισης των ΚΥΔΣ με τους εν λόγω στόχους.

Προσδιορίζοντας τις υφιστάμενες προτεραιότητες και χαρτογραφώντας τις τρέχουσες πολιτικές και δραστηριότητες για τις δημόσιες συμβάσεις, μπορείτε να προσδιορίσετε τους κοινωνικούς στόχους με τη μεγαλύτερη συνάφεια. Η σύνδεση των στόχων των ΚΥΔΣ με τις υφιστάμενες πολιτικές και προτεραιότητες μπορεί να συμβάλει στη νομιμοποίηση των αγορών κοινωνικού χαρακτήρα και να αυξήσει την προσοχή και τους πόρους που διατίθενται για τις ΚΥΔΣ.

Ορθές πρακτικές

- Κατανοήστε τους υφιστάμενους κοινωνικούς στόχους του οργανισμού σας και εξετάστε τον τρόπο με τον οποίο αυτοί ευθυγραμμίζονται με την τρέχουσα πολιτική και πρακτική για τις δημόσιες συμβάσεις. Προσδιορίστε τις πιθανές συνέργειες, τα κενά ή τα εμπόδια στην επίτευξη των κοινωνικών στόχων μέσω των δημόσιων συμβάσεων.

2.3. Διαβουλεύσεις με ενδιαφερόμενα μέρη

Οι αποτελεσματικές ΚΥΔΣ περιλαμβάνουν πολλά ενδιαφερόμενα μέρη και η διαβούλευση αποτελεί σημαντικό βήμα για τη χάραξη οργανωτικής στρατηγικής για τις κοινωνικές αγορές.

⁽⁶⁸⁾ Βλ. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>.

Διαβούλευση με ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τη χάραξη στρατηγικής για τις ΚΥΔΣ στην Υπηρεσία Προμηθειών του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εσωτερικών της Γερμανίας

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το Κέντρο Ικανοτήτων για Βιώσιμες Δημόσιες Συμβάσεις του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εσωτερικών (KNB) συνεργάστηκε με την Ομοσπονδιακή Ένωση για την Τεχνολογία της Πληροφορίας, τις Τηλεπικοινωνίες και τα Νέα Μέσα Ενημέρωσης (Bitkom) σχετικά με μια κοινή στρατηγική για την προμήθεια βιώσιμων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ. Κύριος στόχος της κοινής πρωτοβουλίας είναι οι αγοραστές του δημόσιου τομέα και οι προμηθευτές να συνεργαστούν για να εξασφαλίσουν κοινωνικά πρότυπα και δίκαιες συνθήκες εργασίας στην παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού της παραγωγής ΤΠΕ.

Προσέγγιση

Αντιπροσωπεία της Bitkom, αποτελούμενη από προμηθευτές διαφόρων μεγεθών και χαρτοφυλακίων προϊόντων από τον τομέα των ΤΠΕ, και το ΚΝΒ διαπραγματεύθηκαν την 3η έκδοση της δήλωσης μεταξύ 2017 και 2019. Σύμφωνα με τη δήλωση, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, στη διοίκηση των ομόσπονδων κρατών και στην τοπική αυτοδιοίκηση θα είναι σε θέση να ελέγχουν αν οι συμβάσεις μεγάλης κλίμακας έως και το τρίτο στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού ακολουθούν διαφανείς διαδικασίες και να εξετάζουν αν έχουν τηρηθεί τα κοινωνικά πρότυπα εργασίας κατά την παραγωγή του αντικειμένου της σύμβασης. Η δήλωση καλύπτει τη συμμόρφωση με τις βασικές συμβάσεις και τις συμβάσεις αριθ. 1, 102, 131, 155 και 170 της ΔΟΕ. Όταν συμφωνήθηκε το σχέδιο του κειμένου, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι εμπειρογνώμονες της Bitkom και του ΚΝΒ κάλεσαν πάνω από 20 εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, εκκλησίες και άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τη δήλωση και να συμμετάσχουν σε επόμενη συνεδρίαση. Το ΚΝΒ και η Bitkom εφάρμοσαν άμεσα ορισμένες προτάσεις, ενώ ορισμένες επισημάνθηκαν για περαιτέρω αξιολόγηση ή απορρίφθηκαν. Μετά τη δημοσίευση της νέας δήλωσης τον Μάιο του 2019, το ΚΝΒ και η Bitkom κάλεσαν τα ενδιαφερόμενα μέρη σε περαιτέρω συνεδρίαση για να εξηγήσουν τις αποφάσεις που ελήφθησαν όσον αφορά τις προτεινόμενες παρατηρήσεις και τα σχόλια.

Αποτελέσματα

Το αποτέλεσμα της διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη ήταν μια επικαιροποιημένη έκδοση της δήλωσης δέσμευσης. Πολλές από τις προτάσεις που διατύπωσαν τα ενδιαφερόμενα μέρη συμπεριλήφθηκαν και συνέβαλαν στην αποσαφήνιση ορισμένων πτυχών της δήλωσης. Η διαδικασία βοήθησε επίσης το ΚΝΒ και την Bitkom να συνδέσουν τη δήλωση με δραστηριότητες παρακολούθησης της κοινωνίας των πολιτών. Η επικαιροποιημένη δήλωση, η οποία περιλαμβάνει αυστηρότερες απαιτήσεις επαλήθευσης για τις επιχειρήσεις από ό, τι στο παρελθόν, χρησιμεύει ως υπόδειγμα για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ από φορείς του δημόσιου τομέα στη Γερμανία, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιούν τη δήλωση για να συμβάλλουν στη διασφάλιση ότι οι προμηθευτές εκπληρώνουν τις συμβάσεις κατά τρόπο διαφανή και σύμφωνο με τα κοινωνικά πρότυπα εργασίας. Για τις συμβάσεις μεγάλης κλίμακας, η διαφάνεια αυτή μπορεί να φτάσει έως και το τρίτο στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού.

Διδάγματα

Η διαδικασία συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών ήταν απαιτητική ως προς την εργασία, κυρίως όσον αφορά την αξιολόγηση των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν. Ωστόσο, ήταν χρήσιμη από πολλές απόψεις, ιδίως όσον αφορά την ανατροφοδότηση σχετικά με την κατανόηση και τη σαφήνεια του προτύπου. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι συμμετέχοντες μπόρεσαν να κατανοήσουν τις απόψεις και τις ανάγκες όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να περιλαμβάνει έρευνες ή συνεντεύξεις, ή τη διοργάνωση εργαστηρίων, σεμιναρίων και συνεδρίων που συγκεντρώνουν σχετικούς εσωτερικούς και εξωτερικούς ενδιαφερόμενους φορείς και ενθαρρύνουν μια συνεργατική προσέγγιση της κοινωνικής ευθύνης μέσω συμμετοχικού διαλόγου. Οι διαβουλεύσεις θα πρέπει να είναι προσβάσιμες ώστε να συμμετέχουν τα άτομα με αναπηρία.

Καθορισμός της βάσης αναφοράς για τις κοινωνικές δημόσιες συμβάσεις

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να καθοριστεί μια βάση αναφοράς για τις τρέχουσες πρακτικές στον τομέα των κοινωνικών συμβάσεων. Για παράδειγμα, περιλαμβάνονται ήδη κοινωνικές απαιτήσεις σε ορισμένους διαγωνισμούς; Είναι η αγορά σε θέση να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτές; Σε ποιο βαθμό οι τρέχουσες προσδοκίες αντικατοπτρίζουν τις βέλτιστες πρακτικές στην αγορά;

Συγκέντρωση παρατηρήσεων και απόψεων εμπειρογνομόνων

Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία χάραξης της στρατηγικής διαμορφώνει και βελτιώνει το περιεχόμενο της και μπορεί να ενισχύσει τη δέσμευση για την επίτευξη των στόχων της.

Τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη που θα πρέπει να συμμετέχουν στις διαδικασίες διαβούλευσης είναι τα εξής:

- αγοραστής του δημόσιου τομέα —εμπειρογνώμονες σε θέματα αγορών, οι δεξιότητες των οποίων είναι απαραίτητες για την προετοιμασία και την αξιολόγηση των προσφορών·
- χρήστες —συμπεριλαμβάνουν εργαζομένους και πολίτες, καθώς και την κοινωνία των πολιτών (π.χ. άτομα με αναπηρία και τις οργανώσεις τους), οι οποίοι καθορίζουν τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών και επηρεάζουν τις κοινωνικές προσδοκίες·
- κοινωνικοί εταίροι, συγκεκριμένα οργανώσεις εργοδοτών και συνδικαλιστικές οργανώσεις, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στη διασφάλιση των βέλτιστων συνθηκών εργασίας των εργαζομένων και της συμμόρφωσης με την εθνική νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις πριν και κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των συμβάσεων·
- επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων) — δυνητικοί ανάδοχοι και υπεργολάβοι, οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα πρακτική, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις δυνατότητες βελτίωσης·
- άλλοι φορείς που μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με εργασιακά ζητήματα·
- διεθνείς οργανισμοί, όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ), παρέχουν υλικό καθοδήγησης, ενώ μπορούν να παρέχουν και πληροφορίες εάν τους ζητηθεί·
- εμπορικές ή βιομηχανικές ενώσεις, οι οποίες μπορεί να είναι σε θέση να διαδίδουν πληροφορίες και να συγκεντρώνουν απόψεις από τους συμμετέχοντες στην αγορά· και
- άλλες σχετικές εξωτερικές οργανώσεις —συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ και ομάδων πολιτών, οι οποίες διαδραματίζουν ρόλο στην προώθηση της κοινωνικής ευθύνης, τεχνικών εμπειρογνομώνων (π.χ. σε θέματα προσβασιμότητας), των οποίων η συμμετοχή μπορεί να αυξήσει τη διαφάνεια και τη λογοδοσία της στρατηγικής για τις ΚΥΔΣ.

Εντοπισμός ευκαιριών στήριξης των κοινωνικών επιχειρήσεων στον δήμο Söderhamn (Σουηδία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Μετά από επίσημη πρόταση του δημοτικού συμβουλίου του, ο δήμος Söderhamn ξεκίνησε διαδικασία διερεύνησης των ευκαιριών για τον καθορισμό τουλάχιστον δύο δημόσιων συμβάσεων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη κοινωνικά κριτήρια και να δοθεί έμφαση στη στήριξη της κοινωνικής ένταξης και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Προσέγγιση

Πραγματοποιήθηκε εκτίμηση αναγκών και ξεκίνησε διάλογος με τις κοινωνικές επιχειρήσεις για την αντιστοίχιση των αναγκών του αγοραστή με τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα της εκτίμησης αναγκών και του διαλόγου με τις κοινωνικές επιχειρήσεις ήταν ένας διαγωνισμός για την αγορά παραδόσεων καλαθιών με νωπά φρούτα για τους υπαλλήλους του δήμου μία ή δύο φορές την εβδομάδα. Μόνο οι κοινωνικές επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν και να υποβάλουν προσφορές για την εν λόγω σύμβαση, η οποία ήταν χαμηλότερη από το κατώτατο όριο για την εφαρμογή των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις.

Αποτελέσματα

Η επιλεγείσα προσφορά αφορούσε παραδόσεις καλαθιών με φρούτα τοπικής βιολογικής παραγωγής που παραδίδονταν από μια κοινωνική επιχείρηση ένταξης στην εργασία. Ο προμηθευτής είχε την ευκαιρία να προσλάβει ένα άτομο που ήταν μακροχρόνια άνεργο για να παραδίδει τα καλάθια φρούτων. Το κόστος των καλαθιών ήταν πλήρως συγκρίσιμο με το κόστος μιας εμπορικής εταιρείας που παρέχει αντίστοιχες υπηρεσίες στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ο προμηθευτής είχε προηγουμένως λάβει από τον δήμο χρηματική αποζημίωση ύψους 60 000 EUR/έτος, η οποία δεν είναι πλέον αναγκαία.

Το 2016 ο επιλεγείς προμηθευτής απασχολούσε τέσσερις υπαλλήλους ενώ, το 2019, είχε εννέα υπαλλήλους. Από τότε που κέρδισε αυτόν τον αρχικό διαγωνισμό, η κοινωνική επιχείρηση δημιούργησε επίσης ένα κέντρο που έχει ως στόχο να βοηθήσει τον δήμο να στηρίξει τη σύσταση περισσότερων κοινωνικών επιχειρήσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μία από τις στρατηγικές ανάπτυξης. Μαζί με άλλες εννέα κοινωνικές επιχειρήσεις, έχει επίσης συστήσει μια εθνική ένωση που συγκεντρώνει όλες τις σουηδικές κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία σε έναν ενιαίο δικτυακό τόπο.

Διδάγματα

Μια δημόσια σύμβαση μικρής κλίμακας μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική. Στην περίπτωση αυτή, είχε θετικό αντίκτυπο τόσο στην εμπορική όσο και στην κοινωνική επιτυχία του προμηθευτή. Ωστόσο, παρόλο που επρόκειτο για μικρή αγορά, εξακολουθούν να απαιτούνται ο χρόνος και η αφοσίωση του αγοραστή, καθώς και υποστηρικτική διαχείριση και κατευθυντήριες γραμμές.

Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι πολύτιμη σε όλα τα στάδια της χάραξης στρατηγικής, από την αρχική συμφωνία των γενικών στόχων έως τον καθορισμό επιμέρους στόχων, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των ΚΥΔΣ. Μια οργανωτική προσέγγιση των ΚΥΔΣ είναι πειστική μόνον εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη κατανοούν τη φύση της πρόκλησης, τον ρόλο τους στη λύση και τον θετικό αντίκτυπο που μπορούν να έχουν οι ενέργειές τους.

Ορθές πρακτικές

- Να συμβουλευέστε τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, για να κατανοήσετε καλύτερα τα εμπόδια και τις ευκαιρίες για τις κοινωνικές αγορές, καθώς και για να αυξήσετε τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στις δραστηριότητες των ΚΥΔΣ.

2.4. Εκτίμηση κινδύνων, ιεράρχηση συμβάσεων και καθορισμός στόχων

Λόγω των περιορισμένων πόρων των περισσότερων αγοραστών του δημόσιου τομέα, δεν είναι δυνατή η ταυτόχρονη αντιμετώπιση όλων των κοινωνικών ζητημάτων σε όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες. Επιπλέον, δεν έχουν όλα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες το ίδιο επίπεδο κοινωνικού αντίκτυπου και κινδύνου. Ως εκ τούτου, μπορεί να έχει νόημα να δοθεί προτεραιότητα σε μια μικρότερη ομάδα προϊόντων και υπηρεσιών, όπου οι ΚΥΔΣ μπορούν να έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στους κοινωνικούς στόχους που έχετε ορίσει.

Εκτίμηση κινδύνου

Η εκτίμηση κινδύνου των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων προμήθειας στον οργανισμό σας μπορεί να εντοπίσει τις κοινωνικές επιπτώσεις που συνδέονται με τις διάφορες κατηγορίες αγορών. Για παράδειγμα, σε μερικούς τομείς υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό ευάλωτων εργαζομένων ή μεγαλύτερο επίπεδο ανισότητας μεταξύ των φύλων. Ορισμένα προϊόντα μπορεί να περιλαμβάνουν πρώτες ύλες ή συστατικά που προέρχονται από ζώνες συγκρούσεων ή περιοχές με χαμηλά εργασιακά πρότυπα.

Η εκτίμηση κινδύνου εντοπίζει γεγονότα ή συνθήκες που ενδέχεται να εμποδίσουν την επίτευξη των κοινωνικών στόχων κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων προμήθειας. Μετρά τον κίνδυνο σύμφωνα με δύο παράγοντες: πόσο πιθανό είναι να συμβούν αυτά τα γεγονότα ή να προκύψουν αυτές οι συνθήκες; Και εάν συμβούν, σε ποιο βαθμό θα επηρεάσουν τους κοινωνικούς στόχους;

Στα θέματα που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση κινδύνου προϊόντων και υπηρεσιών περιλαμβάνονται:

- Βασικές συνθήκες εργασίας — υπάρχει κίνδυνος να μη τηρούνται σε έναν κλάδο οι συμβάσεις της ΔΟΕ ή τα σχετικά εθνικά ή ενωσιακά πρότυπα; Οι κακές συνθήκες αποτελούν γνωστό πρόβλημα στην παραγωγική διαδικασία (για παράδειγμα, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ηλεκτρονικά είδη, λίθοι για λιθόστρωση) ή στην παροχή υπηρεσιών (για παράδειγμα, κοινωνικό ντάμπινγκ στην τροφοδοσία, τον καθαρισμό και τις κατασκευές);
- Εργατικό δυναμικό — Τι είδους εργασία χρησιμοποιείται στην παραγωγή ή την παροχή υπηρεσιών και ποιοι κίνδυνοι συνδέονται με αυτήν; Για παράδειγμα, χρησιμοποιεί κάποιος κλάδος συνήθως άτυπες μορφές εργασίας, π.χ. συμβάσεις μηδενικών ωρών εργασίας, εργαζομένους χωρίς έγγραφα ή μετανάστες, ή παρουσιάζει διαφορές στη μεταχείριση των εργαζομένων με βάση το φύλο, τη φυλή ή άλλους παράγοντες;
- Συνέχεια των υπηρεσιών — Υπάρχει κίνδυνος η αλλαγή του παρόχου ή των όρων υφιστάμενης σύμβασης να επηρεάσει αρνητικά τους χρήστες των υπηρεσιών; Η ανάλυση της σχέσης οφέλους και κινδύνου θα πρέπει να καλύπτει τις πιθανές επιπτώσεις στην ασφάλεια και την ευημερία των ατόμων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες και των φροντιστών τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις κοινωνικές υπηρεσίες που βοηθούν τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, τους ηλικιωμένους ή τα άτομα με αναπηρία.
- Σύνδεση με το αντικείμενο — οι κοινωνικές απαιτήσεις πρέπει να συνδέονται επαρκώς με τα συγκεκριμένα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αγοράζονται (βλέπε κεφάλαιο 4). Η σύνδεση αυτή μπορεί να είναι δυσκολότερη για μακρές και πολύπλοκες αλυσίδες εφοδιασμού, όπως αυτές στον τομέα των ΤΠΕ. Θα πρέπει να εξετάσετε μέχρι ποιο σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού είναι δυνατή η εκτίμηση του κινδύνου.

Ένα μοντέλο εκτίμησης των κινδύνων είναι η κατάταξη —με χρήση αριθμητικής κλίμακας— της πιθανότητας εμφάνισης κινδύνων και των ενδεχόμενων συνεπειών τους. Η κατάταξη αυτή θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει μέρος μιας διαδικασίας διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Θα πρέπει να στοχεύονται κατά προτεραιότητα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που κατατάσσονται σε υψηλή θέση όσον αφορά την πιθανότητα και τις συνέπειες, όπου μπορείτε να δημιουργήσετε σαφή σύνδεση με το αντικείμενο.

Η εκτίμηση κινδύνου είναι επίσης σημαντική για τις επιμέρους προσφορές. Σας βοηθά να εντοπίσετε σημεία στην αλυσίδα εφοδιασμού ή στην παροχή υπηρεσιών όπου οι κίνδυνοι είναι υψηλοί και διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας (δηλαδή, οι απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στην προσφορά είναι κατάλληλες για την επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών στόχων και δεν υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια).

Οι μακρές και πολύπλοκες παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού στερούνται διαφάνειας και μπορεί να είναι δύσκολο για τους αγοραστές του δημόσιου τομέα να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες. Ωστόσο, πολλές ΜΚΟ καταβάλλουν προσπάθειες για να καταστήσουν τις πληροφορίες αυτές πιο προσβάσιμες, για παράδειγμα, η Electronics Watch ⁽⁶⁹⁾ ή η Swedwatch ⁽⁷⁰⁾. Ενώ ορισμένες από αυτές τις πληροφορίες μπορεί να επικεντρώνονται στο λιανικό εμπόριο και τη δημόσια κατανάλωση, εξακολουθούν να έχουν μεγάλη σημασία για παρόμοια προϊόντα που προμηθεύεται ο δημόσιος τομέας. Μπορούν να συμβάλουν στον εντοπισμό των κοινωνικών κινδύνων για τους οποίους υπάρχουν εργαλεία και προγράμματα επαλήθευσης, ώστε να αποφευχθούν αδικαιολόγητοι περιορισμοί στον ανταγωνισμό.

Εκτίμηση κινδύνων στις δημόσιες συμβάσεις στον Οργανισμό Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Difi), Νορβηγία

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Ο Οργανισμός Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Difi) στη Νορβηγία έχει παράσχει κατάλογο προϊόντων υψηλού κινδύνου για τους αγοραστές του δημόσιου τομέα, προκειμένου να τους βοηθήσει να ευαισθητοποιηθούν γύρω από την ανάγκη άσκησης δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τη συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο κατάλογος αυτός βοηθά τους αγοραστές του δημόσιου τομέα να διαθέσουν τους κατάλληλους πόρους για την αξιολόγηση των προσφορών και την παρακολούθηση των κριτηρίων για τις ΚΥΔΣ κατά τη φάση της εκτέλεσης της σύμβασης. Ο κατάλογος περιλαμβάνει διάφορους τομείς, π.χ. δομικά υλικά, ηλεκτρονικά είδη και ΤΠΕ, έπιπλα, είδη γραφείου, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τρόφιμα, και καλύπτει όλες τις βαθμίδες της διαδικασίας παραγωγής —από την εξόρυξη των πρώτων υλών έως την τελική συναρμολόγηση.

Προσέγγιση

Ο Difi λαμβάνει δεδομένα για τις εκτιμήσεις κινδύνου από εκθέσεις, άρθρα, ταινίες και ακαδημαϊκή έρευνα. Οι προμηθευτές, και σε κάποιο βαθμό οι οργανώσεις/πρωτοβουλίες του κλάδου, έχουν επίσης κληθεί σε συνέντευξη για να συμβάλουν στην κατανόηση των αλυσίδων εφοδιασμού. Έχουν χρησιμοποιηθεί δεδομένα συναλλαγών για τη χαρτογράφηση των αλυσίδων εφοδιασμού, καθώς η διαφάνεια και η ιχνηλασιμότητα είναι συχνά περιορισμένες.

Αποτελέσματα

Ο κατάλογος υψηλού κινδύνου Difi παρέχει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον κίνδυνο εντός ομάδων προϊόντων, καθώς και ειδικά για τις επιλεγμένες κατηγορίες προϊόντων. Μπορεί να χρησιμεύσει ως εργαλείο καθοδήγησης για την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά τις ομάδες προϊόντων και τις ειδικές κατηγορίες προϊόντων που πρέπει να επιλέγονται όταν χρησιμοποιούνται μέσα ΚΥΔΣ κατά τον σχεδιασμό της δραστηριότητας σύναψης συμβάσεων. Μπορεί επίσης να βοηθήσει τους προμηθευτές προϊόντων υψηλού κινδύνου να δώσουν προτεραιότητα στη δέουσα επιμέλεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού τους. Περισσότερες πληροφορίες για τον κατάλογο υψηλού κινδύνου μπορείτε να βρείτε εδώ: <https://www.anskaffelser.no/public-procurement/socially-responsible-public-procurement/information-about-high-risk-products>.

Διδάγματα

Υπάρχουν πολλές εγγενείς δυσκολίες στην απόκτηση πρόσβασης σε πληροφορίες για την αλυσίδα εφοδιασμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχει έλλειψη διαφάνειας λόγω του πολύπλοκου και δυναμικού ιστού των προμηθευτών από τις πρώτες ύλες έως την παραγωγή και την άφιξη στην Ευρώπη ή για τις υπηρεσίες που παρέχονται από εγχώριους και μη εγχώριους φορείς. Ο κατάλογος υψηλού κινδύνου Difi αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τους αγοραστές του δημόσιου τομέα όταν λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τα προϊόντα που θα επιλέξουν στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ. Η χρήση του καταλόγου μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην αλυσίδα εφοδιασμού προϊόντων υψηλού κινδύνου. Ωστόσο, ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός. Προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται επί του παρόντος στον κατάλογο ενδέχεται να εξακολουθούν να ενέχουν υψηλό κίνδυνο, οπότε, στις περιπτώσεις αυτές, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να διεξάγουν περαιτέρω έρευνα σχετικά με τον κίνδυνο για τα ανθρώπινα δικαιώματα που συνδέεται με τα εν λόγω προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Ιεράρχηση συμβάσεων

Δεν παρέχουν όλες οι συμβάσεις τις ίδιες ευκαιρίες για την επίτευξη κοινωνικών στόχων. Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων μπορεί να συμβάλει στον προσδιορισμό των συμβάσεων με τον υψηλότερο δυνητικό αντίκτυπο. Για την ιεράρχηση των συμβάσεων, λάβετε υπόψη σας τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιοι κοινωνικοί κίνδυνοι, ή πιθανά κοινωνικά οφέλη, συνδέονται με τη σύμβαση και πόσο σημαντικοί είναι αυτοί οι κίνδυνοι ή τα οφέλη;
- Οι συμβάσεις είναι επαρκούς μεγέθους και διάρκειας ώστε να επηρεάζουν τις πρακτικές των προμηθευτών; Εάν όχι, μπορείτε να συνεργαστείτε με άλλους δημόσιους φορείς για τη συγκέντρωση της ζήτησης στην κατηγορία;

⁽⁶⁹⁾ Η Electronic Watch είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός που έχει ως στόχο να φέρει σε επαφή αγοραστές του δημόσιου τομέα και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε περιοχές παραγωγής ηλεκτρονικών ειδών, με εμπειρογνώμονες σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού. Για περισσότερες πληροφορίες: <http://electronicswatch.org/en>.

⁽⁷⁰⁾ Η SwedWatch είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός με επίκεντρο τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κατάχρηση του περιβάλλοντος σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των τομέων των τροφίμων, των μετάλλων, της υλοτομίας, των ορυκτών και της κλωστοϋφαντουργίας. Για περισσότερες πληροφορίες: <https://swedwatch.org/en/teman/public-procurement/>.

- Υπάρχουν διαθέσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικά προτιμότερες εναλλακτικές λύσεις; Η ενσωμάτωση κοινωνικών παραμέτρων θα περιορίζει αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό;
- Πόσο μακριά είναι η αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος; Πώς μπορεί η προμήθεια να στοχεύσει αποτελεσματικά το σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού στο οποίο εμφανίζονται οι κίνδυνοι ή μπορούν να υλοποιηθούν τα οφέλη;
- Μπορούν οι κοινωνικοί στόχοι να στοχοθετηθούν άμεσα με επαληθεύσιμα κριτήρια σύναψης συμβάσεων; Εναλλακτικά, υπάρχει αποτελεσματικότερος τρόπος υλοποίησης της πολιτικής με τη χρήση άλλων εργαλείων που έχει στη διάθεσή του ο αγοραστής του δημόσιου τομέα;
- Πόσο προβλεπόμενη θα είναι η κοινωνική δράση; Μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης του προσωπικού, των προμηθευτών και ίσως και του ευρέος κοινού σχετικά με τα κοινωνικά ζητήματα στις αλυσίδες εφοδιασμού; Υπάρχει κίνδυνος δυσφήμισης εάν δεν αναληφθεί δράση στον τομέα αυτόν;
- Υπάρχουν δυνατότητες αποκλειστικής ανάθεσης σύμβασης σε κοινωνικές οργανώσεις που στηρίζουν άμεσα την απασχόληση ατόμων με αναπηρία ή μειονεκτούντων ατόμων;

Ένας άλλος παράγοντας κατά την ιεράρχηση των συμβάσεων, ιδίως όταν οι ΚΥΔΣ καθίστανται υποχρεωτικές, είναι το κατώτατο όριο προμηθειών στο οποίο θα εισάγετε κοινωνικές απαιτήσεις. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις εφαρμόζονται μόνο σε προσφορές των οποίων η αξία υπερβαίνει τα καθορισμένα κατώτατα όρια με βάση τη φύση της σύμβασης και την αρχή προμηθειών⁽¹⁾. Μπορείτε επίσης να ακολουθήσετε διαδικασίες ΚΥΔΣ σε συμβάσεις που είναι κάτω από αυτά τα κατώτατα όρια ή οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών.

Καθορισμός στόχων

Με τον καθορισμό στόχων καταδεικνύεται η προσήλωση στους κοινωνικούς στόχους, αυξάνονται τα κίνητρα και παρέχεται ένα πλαίσιο για τη μέτρηση της προόδου.

Σε κάθε σχετική κατηγορία προϊόντων ή υπηρεσιών, καθορίστε έναν ειδικό επιμέρους στόχο για κάθε γενικότερο κοινωνικό στόχο. Οι αποτελεσματικοί στόχοι είναι μετρήσιμοι (μπορούν να ποσοτικοποιηθούν), εφικτοί (καθορίζονται σύμφωνα με την τρέχουσα βάση αναφοράς) και προσδιορίζουν την ημερομηνία επίτευξης.

Ορθές πρακτικές

- Κατανοήστε τις κοινωνικές επιπτώσεις της προμηθειάς σας με τη διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνου. Εάν χρειαστεί, συμβουλευτείτε εμπειρογνώμονες άλλων τμημάτων του οργανισμού σας (όπως το τμήμα εργασίας), συνδικαλιστικές οργανώσεις, προμηθευτές ή ανεξάρτητες ΜΚΟ, για να κατανοήσετε καλύτερα τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις συνθήκες εργασίας των προϊόντων και των υπηρεσιών που προμηθεύεστε.
- Δημιουργήστε στρατηγική για τις ΚΥΔΣ, η οποία περιγράφει τις κατηγορίες δημόσιων συμβάσεων ή τις ειδικές συμβάσεις στις οποίες θα ιεραρχήσετε τις ΚΥΔΣ. Για κάθε προτεραιότητα, καθορίστε έναν μετρήσιμο και εφικτό στόχο, ο οποίος θα πρέπει να επιτευχθεί έως μια συγκεκριμένη ημερομηνία.

2.5. Ενσωμάτωση των ΚΥΔΣ στις διαδικασίες και τις πολιτικές σύναψης συμβάσεων

Κατά την εφαρμογή των ΚΥΔΣ σε διαδικασίες και πολιτικές σύναψης συμβάσεων, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο —συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο οι ΚΥΔΣ συμμορφώνονται με την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ·
- το θεσμικό πλαίσιο —συμπεριλαμβανομένου του αν οι δημόσιες συμβάσεις είναι συγκεντρωτικές ή αποκεντρωμένες, και τι σημαίνει αυτό για τη διαχείριση και την παρακολούθηση των ΚΥΔΣ·
- η δομή διαχείρισης —συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας νέων δομών για την καθοδήγηση της ενσωμάτωσης των ΚΥΔΣ, όπως ομάδα εργασίας με τη συμμετοχή βασικών ενδιαφερόμενων μερών ή η ανακήρυξη των κορυφαίων στις ΚΥΔΣ εντός των σχετικών τμημάτων·
- ανάθεση αρμοδιοτήτων —συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού ηγετών, εμπειρογνομώνων και αγοραστών σε κατάλληλες θέσεις, οι οποίοι θα μπορούν να καθοδηγούν την ανάληψη δράσης και να διασφαλίζουν την επίτευξη των στόχων·
- πρόσβαση σε εμπειρογνώσια —συμπεριλαμβανομένων της συμμετοχής εμπειρογνομώνων εντός του οργανισμού σας σε θέματα σχετικά με τις ΚΥΔΣ, της συνεργασίας με σχετικές υπηρεσίες ή οργανισμούς είτε εσωτερικά είτε εξωτερικά και της προσέγγισης άλλων οργανισμών που ενδέχεται να είναι σε θέση να παρέχουν συμβουλές ή να κατευθύνουν την εφαρμογή των μέτρων για τις ΚΥΔΣ·
- η διαθεσιμότητα επαγγελματικών ικανοτήτων και πόρων —εξέταση του αν απαιτούνται δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων ή παροχή σαφών κατευθυντήριων γραμμών και κριτηρίων.

⁽¹⁾ Τα ισχύοντα κατώτατα όρια είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/thresholds_el

Υποστήριξη της ενσωμάτωσης μέσω της επικοινωνίας

Κοινοποιήστε ευρέως τους στόχους των ΚΥΔΣ για την ενσωμάτωσή τους στον οργανισμό. Βεβαιωθείτε ότι ο ρόλος και οι αρμοδιότητες του προσωπικού σε ολόκληρο τον οργανισμό σας είναι σαφείς. Οι δραστηριότητες εσωτερικής επικοινωνίας μπορεί να περιλαμβάνουν σεμινάρια, ενημερωτικά δελτία ή ένταξη στο ενδοδίκτυο του οργανισμού σας.

Η εξωτερική επικοινωνία έχει επίσης ουσιαστική σημασία. Η γνωστοποίηση κοινωνικών στόχων στην αγορά πριν από τη δημοσίευση των διαγωνισμών παρέχει χρόνο αντίδρασης στους προμηθευτές. Η γνωστοποίηση των στόχων στο κοινό αυξάνει επίσης τη λογοδοσία σας και θέτει ένα παράδειγμα που μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για ευρύτερη δράση. Μπορεί επίσης να συμβάλει στην επίτευξη συναίνεσης σχετικά με πρακτικές που περιλαμβάνουν τη χρήση κοινωνικών παραμέτρων.

Τέλος, η ανταλλαγή γνώσεων με άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα σχετικά με τις ορθές πρακτικές (ή τους κινδύνους που μπορούν να αποφευχθούν) μπορεί να συμβάλει στην επιτάχυνση της μάθησης σχετικά με τις ΚΥΔΣ. Αυτή η ανταλλαγή γνώσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή ακόμη και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, η ανταλλαγή γνώσεων εντός της ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην αναβάθμιση των προτύπων που απαιτούνται από τους αγοραστές του δημόσιου τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη, ώστε να προαχθεί η αύξηση της κοινωνικής ευθύνης ως κανόνα.

Ομάδα εργασίας του δικτύου Procura+ για τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις στον τομέα των ΤΠΕ

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το δίκτυο Procura+ δημιούργησε την ομάδα συμφερόντων για τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις για να προωθήσει τις ανταλλαγές σχετικά με τις δραστηριότητες σύναψης συμβάσεων και να στηρίξει τους αγοραστές του δημόσιου τομέα στην προμήθεια προϊόντων υλισμικού τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Η ομάδα περιλαμβάνει αγοραστές του δημόσιου τομέα από ολόκληρη την Ευρώπη, μεταξύ των οποίων η Αρχή Μείζονος Λονδίνου (Greater London Authority), ο δήμος Στοκχόλμης, το δημοτικό συμβούλιο της Βαρκελώνης, ο φορέας Advanced Procurement for Universities and Colleges Scotland για τις δημόσιες συμβάσεις στα πανεπιστήμια και κολέγια της Σκωτίας (APUC) και ο δήμος του Haarlem.

Προσέγγιση

Τα μέλη της ομάδας συμφερόντων επικοινωνούν και ανταλλάσσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις ΚΥΔΣ μέσω τακτικών φυσικών και εικονικών συνεδριάσεων. Με την υποστήριξη της Electronics Watch και του ICLEI Europe, η ομάδα αναπτύσσει κριτήρια, προδιαγραφές και ρήτρες που λαμβάνουν υπόψη την κοινωνική ευθύνη σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού προϊόντων ΤΠΕ.

Αποτελέσματα

Με την ανταλλαγή εμπειριών και παραδειγμάτων βελτιστων πρακτικών, οι συμμετέχοντες αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να αναπτύξουν τις γνώσεις και την εμπειρογνώση τους στον τομέα των ΚΥΔΣ. Η ομάδα χρησιμεύει επίσης ως πλατφόρμα για τη δημοσίευση επικείμενων διαγωνισμών και τη διευκόλυνση των ανταλλαγών μεταξύ αγοραστών του δημόσιου τομέα και δυνητικών προμηθευτών και μεταπωλητών όσον αφορά τις αντίστοιχες ανάγκες και ικανότητές τους. Στο πλαίσιο κοινής προσπάθειας, η ομάδα έχει αναπτύξει ένα συγκεκριμένο σύνολο κριτηρίων: «Τρόπος προμήθειας δίκαιου υλισμικού ΤΠΕ — Καθορισμός κριτηρίων για κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις». Το έγγραφο περιλαμβάνει κριτήρια επιλογής, τεχνικές προδιαγραφές, κριτήρια ανάθεσης και ρήτρες εκτέλεσης της σύμβασης. Τα κριτήρια που έχουν καθοριστεί είναι φιλόδοξα, δεδομένου ότι υπερβαίνουν το επίπεδο του μεταλλουργείου, και λαμβάνουν υπόψη επίσης ζητήματα στο στάδιο της εξόρυξης.

Διδάγματα

Η συνεργασία με άλλους αγοραστές από τον δημόσιο τομέα και η ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με την αγορά είναι επωφελείς, καθώς επιτρέπει στους αγοραστές του δημόσιου τομέα να προσδιορίζουν κοινές ανάγκες και να χαράσσουν στρατηγικές για τον τρόπο αγοράς κοινωνικά υπεύθυνα παραγόμενων προϊόντων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες με τον βέλτιστο τρόπο.

Ορθές πρακτικές

- Ενσωματώστε τη στρατηγική σας για τις ΚΥΔΣ στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων σας στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων. Αναθέστε αρμοδιότητες, εξετάστε το ενδεχόμενο σύστασης ομάδας διαχείρισης και κοινοποιήστε ευρέως τους στόχους σας όσον αφορά τις κοινωνικές δημόσιες συμβάσεις, έτσι ώστε το προσωπικό και οι προμηθευτές να έχουν επίγνωση των προσδοκιών και οι άλλοι αγοραστές του δημόσιου τομέα να ενθαρρύνονται να λαμβάνουν παρόμοια μέτρα.

2.6. Παρακολούθηση και επανεξέταση της προόδου

Συλλογή δεδομένων σχετικά με τις επιδόσεις των ΚΥΔΣ

Η αποτελεσματική εφαρμογή των ΚΥΔΣ συνεπάγεται τη δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης το οποίο θα μετρά την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων. Τα συστήματα παρακολούθησης ποικίλλουν από απλές βάσεις δεδομένων που καταγράφουν τη χρήση κοινωνικών κριτηρίων έως εξειδικευμένα συστήματα ενσωματωμένα στις πλατφόρμες ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων.

Ενσωμάτωση της παρακολούθησης των ΒΔΣ στα υφιστάμενα συστήματα υποβολής εκθέσεων στη Φλάνδρα (Βέλγιο)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Η κυβέρνηση της Φλάνδρας επεξεργάζεται τις βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις (ΒΔΣ) από το 2008, όταν έθεσε ως στόχο το 100 % των δημόσιων συμβάσεων της να είναι ΒΔΣ έως το 2020. Κατά την περίοδο 2009-2015 εγκρίθηκαν δύο σχέδια δράσης για την κατεύθυνση της πορείας προς την επίτευξη αυτού του στόχου και έκτοτε οι ΒΔΣ εντάχθηκαν στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τις δημόσιες συμβάσεις. Έχει καθορίσει ελάχιστα κριτήρια βιωσιμότητας για εννέα ομάδες προϊόντων, καθώς και οδηγίες και προτάσεις κριτηρίων για άλλες 17 ομάδες προϊόντων. Τα προϊόντα που αγοράζονται πρέπει να πληρούν τα κριτήρια αυτά ώστε η Φλάνδρα να κρίνει την προμήθεια βιώσιμη.

Προσέγγιση

Το 2017 η παρακολούθηση των ΒΔΣ ενσωματώθηκε στο σύστημα διαχείρισης συμβάσεων της κυβέρνησης της Φλάνδρας. Όλες οι συμβάσεις αξίας ίσης ή μεγαλύτερης των 30 000 EUR πρέπει να καταχωρίζονται στο σύστημα διαχείρισης συμβάσεων και πρέπει να απαντώνται οι ακόλουθες εννέα υποχρεωτικές ερωτήσεις για τις ΒΔΣ:

1. Χρήση βασικών κριτηρίων βιωσιμότητας: πλήρως ενσωματωμένα στο τεύχος δημοπράτησης / μη ή μερικώς ενσωματωμένα στο τεύχος δημοπράτησης / η σύμβαση δεν αφορά ομάδα προϊόντων για την οποία έχουν καθοριστεί βασικά κριτήρια
2. Χρήση άλλων κριτηρίων βιωσιμότητας: ένα ή περισσότερα άλλα κριτήρια βιωσιμότητας στο τεύχος δημοπράτησης / κανένα άλλο κριτήριο βιωσιμότητας στο τεύχος δημοπράτησης
3. Απαιτούμενα πιστοποιητικά περιβαλλοντικής διαχείρισης: συναφή και στο τεύχος δημοπράτησης / συναφή αλλά όχι στο τεύχος δημοπράτησης λόγω ειδικών λόγων / μη συναφή
4. Πρόσβαση μόνο στις κοινωνικές επιχειρήσεις: ναι/όχι
5. Μέρος της φάσης εκτέλεσης της σύμβασης που προορίζεται αποκλειστικά για κοινωνικές επιχειρήσεις: ναι/όχι
6. Χρήση ρήτρας απαγόρευσης των διακρίσεων: ναι/όχι
7. Χρήση κοινωνικής ρήτρας στο τεύχος δημοπράτησης που αφορά την απασχόληση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση: ναι/όχι
8. Χρήση ρήτρας δεοντολογίας: συναφής και στο τεύχος δημοπράτησης / συναφής αλλά όχι στο τεύχος δημοπράτησης λόγω ειδικών λόγων / μη συναφής — Η προμήθεια δεν αφορά αγαθά υψηλού κινδύνου
9. Καινοτόμες δημόσιες συμβάσεις: η καινοτομία βρίσκεται σε προ-εμπορική φάση έρευνας και ανάπτυξης / η καινοτομία βρίσκεται τόσο σε προ-εμπορική όσο και σε εμπορική φάση / η καινοτομία βρίσκεται στην εμπορική φάση (δημόσια προμήθεια καινοτόμων λύσεων — PPI) / δεν υπάρχει καινοτόμος πτυχή

Διδάγματα

Η παρακολούθηση της χρήσης του εργαλείου είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς του. Αφού παρατηρήθηκε μείωση της αναφερόμενης χρήσης των ΒΔΣ μεταξύ 2015 και 2016, η Φλάνδρα μπόρεσε να αντιμετωπίσει σημαντικά εμπόδια στην επίτευξη του στόχου της για το 2020, μεταξύ άλλων ενσωματώνοντας ρήτρες βιωσιμότητας στα υποδείγματα διαγωνισμών και προσδιορίζοντας συμφωνίες-πλαίσια για τις οποίες απαιτείται μελλοντική δράση.

Πηγές:

http://www.procuraplus.org/fileadmin/user_upload/Procura_case_studies/Procuraplus_case_study_Flanders.pdf και <https://overheid.vlaanderen.be/monitoring-duurzame-overheidsopdrachten%20>

Η σύνδεση της παρακολούθησης των ΚΥΔΣ με τα υφιστάμενα συστήματα υποβολής εκθέσεων και τις διαδικασίες ελέγχου είναι η πλέον αποτελεσματική. Ενδέχεται να χρειαστείτε προσαρμογές στα συστήματά σας, όπως η εισαγωγή νέων πεδίων δεδομένων στο λογισμικό παρακολούθησης. Επίσης, μπορείτε να εξετάσετε το ενδεχόμενο εξωτερικού, ανεξάρτητου ελέγχου των επιδόσεων των ΚΥΔΣ, συμπεριλαμβανομένης της συγκριτικής αξιολόγησης των επιδόσεων του αγοραστή του δημόσιου τομέα έναντι προηγούμενων επιδόσεων ή των επιδόσεων άλλων οργανισμών.

Επανεξέταση και βελτίωση των ΚΥΔΣ

Να επανεξετάζετε κατά διαστήματα τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, ώστε να διασφαλίζονται η πρόοδος προς την επίτευξη των στόχων και η επιθυμητή συμβολή των δράσεων στην επίτευξη των στόχων.

Ενημερώστε τους συναδέλφους και εξωτερικούς παράγοντες όταν ο οργανισμός επιτυγχάνει τους στόχους του. Στη συνέχεια, ξεκινάει εκ νέου η διαδικασία διαβούλευσης και καθορισμού στόχων —ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής βελτίωση των κοινωνικών στόχων.

Η συστημική αλλαγή της αγοράς δεν είναι δυνατή εάν προκύπτουν μεμονωμένα ικανοποιητικά αποτελέσματα. Οι ΚΥΔΣ μπορούν να βοηθήσουν ώστε να καταδειχθεί η ικανότητα της αγοράς να ανταποκρίνεται σε υψηλότερα πρότυπα, γεγονός που αν γνωστοποιηθεί μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των ευρύτερων προσδοκιών των ενδιαφερόμενων μερών.

Ορθές πρακτικές

- Παρακολουθήστε την εφαρμογή των ΚΥΔΣ και επανεξετάστε ανά διαστήματα τα αποτελέσματα, ώστε να διασφαλίζεται η πρόοδος και να γίνονται οι απαραίτητες προσαρμογές στη στρατηγική ή τις πρακτικές σύναψης συμβάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Προσδιορισμός των αναγκών και σχεδιασμός των δημόσιων συμβάσεων

3.1. Ο ρόλος της αξιολόγησης των αναγκών στις ΚΥΔΣ

Η αξιολόγηση των αναγκών μπορεί να είναι το πρώτο στάδιο του κύκλου δημόσιων συμβάσεων για τις ΚΥΔΣ, πριν από την προκήρυξη ενός διαγωνισμού. Σκοπός της αξιολόγησης των αναγκών είναι να διασφαλιστεί η ύπαρξη πραγματικής ζήτησης για τα αγαθά, τις υπηρεσίες ή τα έργα και να προσδιοριστούν οι τρόποι ικανοποίησης αυτής της ανάγκης με τον πλέον υπεύθυνο από κοινωνική άποψη τρόπο. Η αξιολόγηση των πραγματικών αναγκών όσον αφορά τα αποτελέσματα καθορίζει το πεδίο εφαρμογής και τη φύση των απαιτήσεων, ώστε να καταστεί δυνατή μια πιο ευέλικτη και δυναμικά οικονομικά αποδοτική απόκριση από την αγορά. Στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ, η αξιολόγηση των αναγκών αφορά:

- τη διασφάλιση ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που αγοράζονται πληρούν τις κοινωνικές απαιτήσεις·
- τον σχεδιασμό των προμηθειών και συμβάσεων με τρόπο που να υπάρχει ευελιξία σε βάθος χρόνου και να διασφαλίζεται η δυνατότητα συμμετοχής ευρέος φάσματος οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικών επιχειρήσεων, μη κερδοσκοπικών ή εθελοντικών φορέων· και
- την αύξηση του αντικτύπου και των αποτελεσμάτων για την κοινωνία: έλεγχος του αν η σύμβαση προσφέρει ευκαιρίες για την προώθηση των σχετικών κοινωνικών και δεοντολογικών αποτελεσμάτων.

Παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η αξιολόγηση των αναγκών μπορεί να επηρεάσει τον αντίκτυπο και τα αποτελέσματα για την κοινωνία στις δημόσιες συμβάσεις:

- τοπική αρχή επιλέγει πιο ευέλικτες και ποικίλες επιλογές κινητικότητας για την παροχή μεγαλύτερης ελευθερίας στις μεταφορές για τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία·
- τοπική αρχή παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και μέριμνας προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ατόμων με ιδιαίτερη προσοχή στη διάσταση του φύλου ⁽⁷²⁾·
- κρατική υπηρεσία περιλαμβάνει σε σύμβαση κατασκευής ρήτρα για ευκαιρίες απασχόλησης και κατάρτισης για ανέργους και μειονεκτούντα άτομα·
- νοσοκομείο ζητά από πάροχο ιατρικού εξοπλισμού διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού του ως προς την παρακολούθηση και την επαλήθευση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Με την αξιολόγηση των αναγκών είναι δυνατό να εξοικονομηθούν χρήματα, καθώς και να δημιουργηθούν κοινωνικά οφέλη, με αποτέλεσμα να καθίσταται ουσιώδες μέρος της διαδικασίας πριν από τη σύναψη της σύμβασης. Μπορεί να απαιτηθεί αλλαγή νοοτροπίας εντός ενός οργανισμού —απομάκρυνση από τον τρόπο σκέψης ως προς τον αριθμό των μονάδων που αγοράζονται και υιοθέτηση τρόπου σκέψης ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες με βιώσιμο τρόπο και με γνώμονα τα κοινωνικά αποτελέσματα.

Διαβούλευση με τους χρήστες

Οι χρήστες ενός προϊόντος, μιας υπηρεσίας ή ενός έργου συχνά δεν είναι οι ίδιοι άνθρωποι που το αγοράζουν. Μπορεί να είναι άλλα άτομα εντός του ίδιου οργανισμού, υπάλληλοι άλλου δημόσιου φορέα ή πολίτες (π.χ. ασθενείς νοσοκομείων, κάτοικοι, μαθητές ή φοιτητές). Στο πλαίσιο της διαβούλευσης μπορούν να εντοπιστούν κοινωνικά ζητήματα και να διασφαλιστεί ότι ο διαγωνισμός έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να αξιοποιούνται στο έπακρο οι ευκαιρίες για θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες τεχνικές για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τους χρήστες πριν από την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης:

- δημιουργία ερωτηματολογίου ή διοργάνωση διαδικτυακής έρευνας για τον προσδιορισμό των αναγκών και των προτιμήσεων των χρηστών·
- παρατήρηση και ανάλυση των υφιστάμενων μορφών χρήσης·
- πρόσκληση όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων σε συνεδρίαση για να επανεξετάσουν τις τρέχουσες πρακτικές και να σχεδιάσουν από κοινού βελτιωμένα κοινωνικά αποτελέσματα στις επόμενες δημόσιες συμβάσεις· και/ή
- πρόσκληση όλων των χρηστών να παρευρεθούν σε επιδείξεις προμηθευτών, οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο προκαταρκτικής διαβούλευσης με την αγορά (βλ. ενότητα 3.2)·
- διασφάλιση ότι το ερωτηματολόγιο θα είναι προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία.

⁽⁷²⁾ Η αξιολόγηση των αναγκών μπορεί επίσης να βασίζεται σε ανάλυση ως προς το φύλο. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) ορίζει ότι πρόκειται για «κριτική εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι διαφορές στους ρόλους, τις δραστηριότητες, τις ανάγκες, τις ευκαιρίες και τα δικαιώματα των φύλων επηρεάζουν τους άνδρες, τις γυναίκες, τα κορίτσια και τα αγόρια σε ορισμένες καταστάσεις ή πλαίσια. Η ανάλυση ως προς το φύλο εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ γυναικών και ανδρών και την πρόσβαση και τον έλεγχο που έχουν στους πόρους, καθώς και τους σχετικούς μεταξύ τους περιορισμούς» βλ.: EIGE, Έννοιες και ορισμοί σχετικοί με τη συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου.

Διαβούλευση με χρήστες με ειδικές ανάγκες κινητικότητας στον δήμο του Ρότερνταμ (Κάτω Χώρες)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Στο Ρότερνταμ, υπάρχουν 30 000 πολίτες με ειδικές ανάγκες που χρησιμοποιούν υπηρεσίες μεταφορών. Υπάρχουν διάφορες υπηρεσίες διαθέσιμες σε διαφορετικές ομάδες-στόχους, γεγονός που στο παρελθόν είχε ως αποτέλεσμα την ύπαρξη κατακερματισμένων και μερικές φορές ανεπαρκών υπηρεσιών. Ο δήμος του Ρότερνταμ αποφάσισε να ενοποιήσει όλες τις υπηρεσίες κινητικότητας, να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τους στόλους τους και, ως εκ τούτου, να προσφέρει μεταφορές που εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες των πελατών τους.

Προσέγγιση

Ο δήμος του Ρότερνταμ ανέλαβε ολοκληρωμένη έρευνα με γνώμονα τον πελάτη για να εντοπίσει τις ανικανοποίητες ανάγκες και τις μετακινήσεις των πελατών που απαιτούσαν πολυεπιστημονικές λύσεις. Ο δήμος χρησιμοποίησε μια καινοτόμο διαδικασία σύναψης συμβάσεων μελλοντικής δέσμευσης, στο πλαίσιο της οποίας γνωστοποίησε στην αγορά τις κοινωνικές του ανάγκες και τα επιθυμητά αποτελέσματα πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού και συμφώνησε να αγοράσει τη νεοοργανωμένη υπηρεσία εφόσον πληρούσε τις προδιαγραφές. Η διαδικασία διαλόγου για την αγορά περιλάμβανε εκπροσώπους ομάδων τελικών χρηστών που παρείχαν άμεση ανατροφοδότηση.

Αποτελέσματα

Ο ανάδοχος στον οποίο ανατέθηκε η σύμβαση είναι μια κοινοπραξία διαφόρων παραγόντων της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων ΜΜΕ, η οποία υλοποιεί σήμερα μια υπηρεσία μεταφορών με επίκεντρο τον χρήστη με μηχανισμούς συνεχούς βελτίωσης. Η υπηρεσία προσφέρει εξατομικευση της κινητικότητας (συμπεριλαμβανομένου προϋπολογισμού για την προσωπική κινητικότητα), έτσι ώστε το Ρότερνταμ να μπορεί να λαμβάνει υπόψη τις προσωπικές προτιμήσεις και τα χαρακτηριστικά των χρηστών σε καθημερινή βάση. Παρέχει επίσης προσωπική υποστήριξη και καθοδήγηση ώστε οι πελάτες να μάθουν να μετακινούνται πιο ανεξάρτητα και ως εκ τούτου, να αυξήσουν την αυτονομία τους. Επιπλέον, οι οδηγοί βρίσκονται σε άμεση επαφή με οργανισμούς ευημερίας για να παρακολουθούν και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών. Τα οχήματα που προμηθεύονται είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου μηδενικών εκπομπών (ηλεκτρικά) και η ετήσια επένδυση υπερβαίνει τα 2 εκατ. EUR σε κοινωνική απόδοση επί της επένδυσης.

Διδάγματα που αντλήθηκαν

Μην υποτιμάτε την πολυπλοκότητα και τους πόρους που απαιτούνται για έναν ουσιαστικό διάλογο. Ξεκινήστε τη διαδικασία σε πρώιμο στάδιο, ώστε να μπορείτε να λάβετε όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες λεπτομερώς από τους χρήστες και τους προμηθευτές, να αξιολογήσετε τις νομικές πτυχές της προσέγγισης και να διασφαλίσετε ότι η εξατομικευμένη λύση ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν περισσότερο στις ανάγκες των χρηστών.

Δημιουργία δήλωσης αναγκών

Με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά τη διαβούλευση με τους χρήστες, θα πρέπει να είναι δυνατή η σύνταξη μιας απλής δήλωσης αναγκών, στην οποία θα περιγράφεται ο λόγος της αγοράς και θα λαμβάνονται υπόψη τυχόν εναλλακτικές λύσεις αντί της αγοράς.

Η δήλωση αναγκών μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για την εκπόνηση έκθεσης επιχειρησιακής σκοπιμότητας για τις δημόσιες συμβάσεις όσο και για την ενημέρωση των προμηθευτών κατά τη διάρκεια των προκαταρκτικών διαβουλεύσεων με την αγορά και της υποβολής προσφορών. Τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι χρήστες των υπηρεσιών, οι πολίτες ή οι ΜΚΟ, μπορεί να κληθούν να επανεξετάσουν, να αμφισβητήσουν και να εγκρίνουν τη δήλωση αναγκών από κοινωνική άποψη.

Ορθές πρακτικές

- Αξιολογήστε τις ανάγκες ως μία από τις πρώτες σας δραστηριότητες κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων. Η διαβούλευση με συναδέλφους και τελικούς χρήστες σας βοηθά να εξασφαλίσετε ότι αγοράζετε το σωστό προϊόν ή τη σωστή υπηρεσία και μάλιστα με τρόπο που μπορεί να προσφέρει θετικά κοινωνικά αποτελέσματα.

Παράδειγμα ΚΥΔΣ σε δήλωση αναγκών

Ο αγοραστής του δημόσιου τομέα πρέπει να ανανεώσει τη σύμβαση υπηρεσιών καθαρισμού για τον ημερήσιο καθαρισμό όλων των δημοτικών κτιρίων.

Ο αγοραστής του δημόσιου τομέα, για να τηρήσει τις δεσμεύσεις του στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, μετά από διαβούλευση με τους υφιστάμενους εργαζομένους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, απαιτεί, κατά την εκτέλεση της σύμβασης, να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες κοινωνικές παράμετροι:

- δίκαιη αμοιβή των εργαζομένων, μεταξύ άλλων και για τις υπερωρίες που πραγματοποιούνται·
- επαγγελματική εξέλιξη, συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης και της προσαρμογής των κυλιόμενων ωραρίων για την παρακολούθηση των μαθημάτων·

- εξισορρόπηση των εργασιακών/οικογενειακών υποχρεώσεων, με συμβάσεις πλήρους και μερικής απασχόλησης και με φιλικά προς την οικογένεια κυλιόμενα ωράρια και βάρδιες·
- υγεία στην εργασία, μέσω της χρήσης μη επιβλαβών προϊόντων καθαρισμού.

3.2. Διάλογος με την αγορά

Πριν από την προκήρυξη διαγωνισμών, συνήθως προηγείται διαβούλευση με την αγορά για τον εντοπισμό δυνητικών προμηθευτών και σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών. Οι προμηθευτές ειδοποιούνται εγκαίρως για να προετοιμαστούν για τον διαγωνισμό· για παράδειγμα, οι γενικές και κοινωνικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να δημιουργήσουν εταιρικές σχέσεις για την ενίσχυση των κοινωνικών αποτελεσμάτων.

Ορισμένες διαδικασίες —ιδίως οι ανταγωνιστικοί διάλογοι ή οι ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση— μπορούν επίσης να προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες διαλόγου με τους προσφέροντες κατά τη διαδικασία υποβολής προσφορών. Μετά τη λήξη της διαδικασίας υποβολής προσφορών, θα πρέπει να παρέχεται στους προσφέροντες ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα και συμβουλές για τον τρόπο βελτίωσης της κοινωνικής προσφοράς τους σε μελλοντικούς διαγωνισμούς.

Ο διάλογος με την αγορά για τις ΚΥΔΣ μπορεί:

- να προσδιορίσει πιθανούς προσφέροντες και λύσεις με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο·
- να συμβάλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων στην αγορά για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και απαιτήσεων·
- να συμβάλει στον σχεδιασμό των διαδικασιών προμήθειας και σύναψης συμβάσεων, έτσι ώστε τα κοινωνικά κριτήρια να είναι συναφή, να συνδέονται με το αντικείμενο, να είναι εφικτά και να μην εισάγουν διακρίσεις·
- να βοηθήσει τους προμηθευτές να υποβάλλουν προσφορές με ισχυρά κοινωνικά στοιχεία· και
- να παρέχει ανατροφοδότηση στους προμηθευτές μετά τη διαδικασία.

Στα οφέλη του διαλόγου με την αγορά περιλαμβάνεται η βελτίωση του σχεδιασμού και της διαχείρισης των ΚΥΔΣ, ιδιαίτερα όταν ο διάλογος πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας αξιολόγησης αναγκών. Οι δραστηριότητες αυτές βελτιώνουν επίσης την κατανόηση που έχουν οι αγοραστές του δημόσιου τομέα όσον αφορά την ικανότητα των πιθανών προσφερόντων να εκπληρώνουν κοινωνικούς στόχους και φιλοδοξίες. Ο διάλογος μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη και την αξιοπιστία σας στους προμηθευτές, ενώ πολλοί είναι και αυτοί που επικροτούν την ευκαιρία αντίδρασης στις κοινωνικές απαιτήσεις πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού. Εν ολίγοις, ο διάλογος με την αγορά μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία των συνθηκών που απαιτούνται για την εκτέλεση των ΚΥΔΣ τόσο στο εσωτερικό του αγοραστή του δημόσιου τομέα όσο και στην αγορά.

3.2.1. Προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς

Οι κανόνες της ΕΕ επιτρέπουν ειδικά τις προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς με τους προμηθευτές, προβλέποντας ότι ⁽⁷⁾: «Πριν την έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να διεξάγουν διαβουλεύσεις με την αγορά, προκειμένου να προετοιμάζουν τη διαδικασία σύναψης σύμβασης και να ενημερώνουν τους οικονομικούς φορείς για τα σχέδια και τις απαιτήσεις τους όσον αφορά τις συμβάσεις.» Προβλέπουν επίσης ότι, στο πλαίσιο διαβούλευσης με την αγορά, μπορείτε να ζητάτε τις συμβουλές ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων ή αρχών ή συμμετεχόντων της αγοράς, εφόσον οι εν λόγω συμβουλές δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και την παραβίαση των αρχών της αποφυγής των διακρίσεων και της διαφάνειας.

Στην πράξη, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς δημοσιεύονται με διαφάνεια και αρκετά εγκαίρως. Επιπλέον, κάθε πληροφορία που παρέχετε στους συμμετέχοντες κατά τη διαβούλευση με την αγορά τίθεται επίσης στη διάθεση άλλων οικονομικών φορέων που δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν στη διαβούλευση της αγοράς, ενώ παρέχεται και επαρκής χρόνος για την υποβολή των προσφορών. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα έχουν την ευθύνη να διασφαλίζουν ότι όλοι οι προσφέροντες αντιμετωπίζονται ισότιμα στις διαδικασίες υποβολής προσφορών, επομένως η διαβούλευση με την αγορά δεν θα πρέπει να οδηγεί σε αθέμιτο πλεονέκτημα ή μειονέκτημα για κάποιον υποψήφιο ⁽⁷⁴⁾.

3.2.2. Προετοιμασία για προκαταρκτική διαβούλευση της αγοράς

Το πρώτο βήμα κάθε προκαταρκτικής διαδικασίας διαβούλευσης της αγοράς είναι να εξετάσετε ποια θα πρέπει να είναι τα αποτελέσματα της σύμβασής σας —συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών αποτελεσμάτων. Η επιλογή της σωστής ομάδας μέσα από τον οργανισμό σας που θα συμμετάσχει στη διαβούλευση με την αγορά αποτελεί επίσης σημαντική προπαρασκευαστική δραστηριότητα. Στη διαδικασία μπορείτε να συμπεριλάβετε προσωπικό προμηθειών, τεχνικό προσωπικό και διευθυντικά στελέχη και, κατά περίπτωση, τελικούς χρήστες, καθώς και εσωτερικούς ή εξωτερικούς εμπειρογνώμονες με εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τα κοινωνικά στοιχεία της σύμβασης.

⁽⁷³⁾ Άρθρο 40 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Παρόμοια διάταξη για τις συμβάσεις των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας κατοχυρώνεται στο άρθρο 58 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽⁷⁴⁾ Σε ορισμένες περιπτώσεις, η διαβούλευση με την αγορά πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού, μολονότι εξακολουθεί να είναι εωφελής για την προετοιμασία της σύμβασης, μπορεί να οδηγήσει σε αναπόφευκτες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Αυτό μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όταν οδηγεί στην ύπαρξη ορισμένων πλεονεκτημάτων για έναν ή περισσότερους ανταγωνιστές έναντι των προσφερόντων που δεν συμμετείχαν στη διαβούλευση. Υπό αυτές τις συνθήκες, εάν δεν είναι δυνατό να ληφθούν άλλα λιγότερο παρεμβατικά μέτρα για την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού (όπως η ανταλλαγή ορισμένων πληροφοριών με όλους τους προσφέροντες ή η κατάλληλη διατύπωση των όρων του διαγωνισμού), ενδέχεται να είναι αναγκαίο να αποκλειστούν οι υποψήφιοι ή οι προσφέροντες που συμμετείχαν στην προετοιμασία της σύμβασης για την επανόρθωση των εν λόγω στρεβλώσεων.

Στη συνέχεια, μπορείτε να αναλύσετε την αγορά για να σκεφτείτε τον τρόπο με τον οποίο οι προμηθευτές θα μπορούσαν να καλύψουν τις κοινωνικές ανάγκες για το σχεδιαζόμενο προϊόν, την υπηρεσία ή το έργο. Κάποια από τα ζητήματα που θα πρέπει να εξετάσετε είναι τα εξής:

- Είναι η αγορά αρκετά ώριμη ώστε να ανταποκριθεί στις κοινωνικές απαιτήσεις; Είναι οι υφιστάμενοι προμηθευτές ικανοί να καλύψουν τις κοινωνικές ανάγκες ή μήπως εισέρχονται στην αγορά νέοι προμηθευτές με κοινωνικές καινοτομίες;
- Η αγορά θα είναι τεχνικά ικανή να ανταποκριθεί στις κοινωνικές απαιτήσεις; Για παράδειγμα, μπορούν οι προμηθευτές να ανταποκριθούν σε αιτήματα για πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στην αλυσίδα εφοδιασμού ή σε ρήτρες οφελών για την κοινότητα (community benefit clauses) σχετικά με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης; Πώς θα επαληθεύονται και θα επιβάλλονται οι εν λόγω δεσμεύσεις;
- Πόσοι προμηθευτές μπορούν να παρέχουν αυτά που απαιτούνται; Η δυναμικότητα της αγοράς σημαίνει ότι θα υπάρχει ανταγωνισμός για τον διαγωνισμό ή οι κοινωνικές απαιτήσεις ενδέχεται να περιορίσουν τις προσφορές;
- Μπορούν οι κοινωνικές απαιτήσεις να φέρουν σε επαφή προμηθευτές από διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα, όπως οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικές επιχειρήσεις, με κοινωνικά καινοτόμο τρόπο; Πώς θα λειτουργούσε αυτό και με ποιον τρόπο μπορεί ο σχεδιασμός του διαγωνισμού να το προωθήσει;
- Λειτουργούν οι προμηθευτές με διαφορετικό τρόπο ή παρέχουν άλλα αγαθά ή υπηρεσίες σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, και πώς θα επηρέαζε αυτό τις κοινωνικές πτυχές της προσφοράς;

Μέσω δευτερογενούς έρευνας και ανάλυσης της συγκεκριμένης αγοράς μπορούν να εντοπιστούν κοινωνικά υπεύθυνες λύσεις που είναι ήδη διαθέσιμες, ή οι προμηθευτές μπορεί να αναπτύξουν νέα προϊόντα και προσεγγίσεις που να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες.

Τέλος, πριν από την απευθείας διαβούλευση με την αγορά, μιλήστε με συναδέλφους άλλων αγοραστών του δημόσιου τομέα για να μάθετε τι αγοράζουν για να αντιμετωπίσουν κοινωνικά προβλήματα, καθώς και τα διδάγματα που αντλήθηκαν. Η κατανόηση του τι είναι (ή δεν είναι) αποτελεσματικό από άλλον αγοραστή του δημόσιου τομέα μπορεί επίσης να πείσει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και τους συναδέλφους που είναι περισσότερο απρόθυμοι να αναλάβουν κινδύνους να συμμετάσχουν σε μια νέα κοινωνική προσέγγιση όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις.

3.2.3. Τρόποι συνεργασίας με την αγορά

Υπάρχουν διάφορες στρατηγικές και μέθοδοι για τη συνεργασία με την αγορά. Πολλά εξαρτώνται από τους διαθέσιμους πόρους και τον διαθέσιμο χρόνο, καθώς και από το επίπεδο κοινωνικής καινοτομίας που απαιτείται.

Ερωτηματολόγια για τη βολιδοσκόπηση των προμηθευτών και της αγοράς

Τα ερωτηματολόγια είναι μια χρήσιμη και συγκριτικά γρήγορη μέθοδος για την απόκτηση πληροφοριών και για την εκτίμηση του επιπέδου ενδιαφέροντος και ικανότητας των προμηθευτών να παρέχουν κοινωνικές λύσεις. Τα ερωτηματολόγια θα πρέπει να διαφημίζονται όσο το δυνατόν ευρύτερα, με την προσδοκία να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συμμετοχή προμηθευτών.

Η ανάλυση των απαντήσεων που λαμβάνονται αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη του πεδίου εφαρμογής και των επόμενων σταδίων της στρατηγικής και της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων. Να είστε προσεκτικοί στο να μη χρησιμοποιείτε τα δεδομένα με σκοπό την παροχή άμεσου ή έμμεσου πλεονεκτήματος σε οποιοδήποτε δυνητικό προμηθευτή, ακόμη και ακούσια. Η διαφανής αποφυγή αυτού του πλεονεκτήματος θα πρέπει να αποτελεί στόχο της προσέγγισης αυτής.

Προκαταρκτική προκήρυξη (ΠΠ)

Η προκαταρκτική προκήρυξη (ΠΠ) είναι μια τυπική μέθοδος για την έγκαιρη κοινοποίηση στην αγορά της πρόθεσης για ανάθεση σύμβασης/πλαισίου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την έναρξη διαδικασίας διαβούλευσης με την αγορά. Η ΠΠ δημοσιεύεται στον ιστότοπο Tenders Electronic Daily (TED), ο οποίος απευθύνεται σε φορείς εκτός της περιοχής προέλευσής σας, οι οποίοι ενδέχεται να έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τις κοινωνικές πτυχές.

Η ΠΠ δεν δημιουργεί καμία υποχρέωση έναρξης διαδικασίας προκήρυξης διαγωνισμού και ανάθεσης σύμβασης, αλλά, όταν είναι δυνατόν, θα πρέπει να περιέχει λεπτομέρειες και χρονοδιαγράμματα για τον προγραμματιζόμενο διαγωνισμό, καθώς έτσι οι συμμετέχοντες μπορούν να επικεντρωθούν σε αυτόν. Βεβαιωθείτε ότι στην ΠΠ δηλώνετε ποια μορφή απάντησης ζητάτε από την αγορά, είτε πρόκειται για συμπλήρωση ερωτηματολογίου είτε για μεμονωμένες απαντήσεις είτε για συμμετοχή σε εκδήλωση διαβούλευσης με την αγορά.

Σχέδιο προθεσμιακών συμβάσεων

Το σχέδιο προθεσμιακών συμβάσεων ειδοποιεί τους προμηθευτές εκ των προτέρων σχετικά με τις επικείμενες ευκαιρίες σύναψης συμβάσεων και τους παρέχει χρόνο για να σχεδιάσουν και να προετοιμάσουν την υποβολή απαντήσεων καλής ποιότητας. Τα σχέδια μπορούν να περιλαμβάνουν δήλωση αναγκών για την παροχή πιο συγκεκριμένων πληροφοριών στους προμηθευτές σχετικά με τις κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις σας.

Εκδηλώσεις συνάντησης με τους αγοραστές ή τους προμηθευτές

Οι εκδηλώσεις κατά τις οποίες οι δυνητικοί αγοραστές συναντώνται με δυνητικούς προμηθευτές παρέχουν ένα φόρουμ όπου:

Ο δήμος του Haarlem (Κάτω Χώρες) διεξάγει διαβουλεύσεις με την αγορά για κοινωνικά υπεύθυνες λύσεις στον τομέα των ΤΠΕ

Στόχοι των δημόσιων συμβάσεων

Το 2019 ο δήμος του Haarlem διοργάνωσε εκδήλωση «Meet the Buyer» για προμηθευτές και μεταπωλητές προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ. Στόχος αυτής της προκαταρκτικής διαβούλευσης της αγοράς ήταν να επανεξεταστεί η τρέχουσα ανταπόκριση της αγοράς και να αξιολογηθεί η ετοιμότητα της αγοράς να συμπεριλάβει κοινωνικά υπεύθυνα κριτήρια ανάθεσης και συμβατικές ρήτρες σε προσεχή πρόσκληση υποβολής προσφορών για υλισμικό ΤΠΕ.

Προσέγγιση

Πριν από την εκδήλωση, ο δήμος του Haarlem ζήτησε από όλους τους παρόχους που επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στην εκδήλωση «Meet the Buyer» να προετοιμάσουν εκ των προτέρων απαντήσεις σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, οι προμηθευτές ερωτήθηκαν τα εξής:

1. Τι απαιτούν από τους αγοραστές του δημόσιου τομέα να παρέχουν στα τεύχη δημοπράτησης ώστε να υπάρχει πλήρης ενημέρωση για τον σχεδιασμό των προτεινόμενων λύσεων για βελτιώσεις όσον αφορά την ευθύνη στην αλυσίδα εφοδιασμού;
2. Ποια πρότυπα σχετικά με την κοινωνική ευθύνη θα πρέπει να αναμένει ο αγοραστής του δημόσιου τομέα ως ελάχιστο αποδεκτό όριο από έναν ικανό προμηθευτή για τον συγκεκριμένο διαγωνισμό;
3. Θα ήταν πρόθυμοι και ικανοί να γνωστοποιήσουν πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα ευθύνης προμηθευτή που εφαρμόζουν στους αγοραστές του δημόσιου τομέα κατόπιν αιτήματος;
4. Χρησιμοποιούνται δεδομένα σχετικά με τις επιδόσεις όσον αφορά εργασιακά ζητήματα και ανθρώπινα δικαιώματα στις αποφάσεις προμήθειας; Πώς θα μπορούσε να επαληθευτεί αυτό;
5. Λαμβάνει η εταιρεία τους ή η αλυσίδα εφοδιασμού μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην εργασία και τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη φάση εξόρυξης της παραγωγής; Πώς θα μπορούσε και πάλι να επαληθευτεί αυτό;
6. Διαθέτουν αλυσίδα εφοδιασμού η οποία μπορεί α) να πληροί όλες τις απαιτήσεις και β) να κινητοποιείται αρκετά σύντομα μετά την ανάθεση της σύμβασης;

Η μορφή της εκδήλωσης παρείχε στους προμηθευτές την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν σύντομες παρουσιάσεις με στόχο την ενημέρωση των αγοραστών του δημόσιου τομέα σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση και το τι θα μπορούσε να είναι δυνατό ενόψει του προσεχούς διαγωνισμού. Βασικό στοιχείο της εκδήλωσης ήταν η σύνοδος World Café, η οποία παρείχε στους αγοραστές και τους προμηθευτές του δημόσιου τομέα την ευκαιρία για άμεση και εις βάθος συζήτηση επί θεμάτων που τέθηκαν κατά τη διάρκεια της ημέρας. Στην περίπτωση αυτή, κλήθηκαν και άλλοι αγοραστές του δημόσιου τομέα να παραστούν και να φιλοξενήσουν μια εκδήλωση ανταλλαγής απόψεων με προμηθευτές, γεγονός που πολλαπλασίασε το αποτέλεσμα της συμμετοχής.

Αποτελέσματα

Με την ανταλλαγή πληροφοριών για τον προσεχή διαγωνισμό του δήμου του Haarlem και σχετικών βασικών ερωτημάτων πριν από την εκδήλωση «Meet the Buyer», οι προμηθευτές και οι μεταπωλητές μπόρεσαν να προετοιμαστούν εκ των προτέρων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους τομείς με πολύπλοκες αλυσίδες εφοδιασμού, καθώς και κριτήρια αιχμής, καθώς δεν μπορεί να αναμένεται από έναν εκπρόσωπο προμηθευτή να έχει πλήρη γενική εικόνα των δραστηριοτήτων. Χάρη στο World Café, ο δήμος του Haarlem συγκέντρωσε νέα στοιχεία σχετικά με τον προσεχή διαγωνισμό, δεδομένου ότι δεν ενθαρρύνθηκαν μόνο τα νέα κριτήρια για την κοινωνική ευθύνη, αλλά συνδυάστηκαν και με ένα μοντέλο κυκλικών προμηθειών.

Διδάγματα

Οι εκδηλώσεις συνάντησης με αγοραστές είναι πιο επιτυχείς όταν ο αγοραστής έχει σαφή στόχο ή προσδιορισμένη ανάγκη να συζητήσει με την αγορά. Αυτό θα πρέπει να κοινοποιείται εκ των προτέρων, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους προμηθευτές να εξετάσουν τη δική τους θέση. Προσπαθήστε να επιτύχετε ισορροπία μεταξύ της παροχής πληροφοριών, οι οποίες μπορούν να εστιάσουν τη συζήτηση κατά τη συνάντηση, και της μη υπερφόρτωσης των προμηθευτών με υπερβολικές πληροφορίες. Για να λαμβάνετε βασικές πληροφορίες, εξασφαλίστε έναν ειδικό χώρο για απευθείας συζητήσεις και όχι μόνο συνεδριάσεις τύπου ολομέλειας.

- οι αγοραστές μπορούν να συζητήσουν τις ανάγκες τους, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών απαιτήσεων·
- οι προμηθευτές μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εκτελούν τις συμβάσεις με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο· και
- άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς, όπως οι κοινωνικοί εταίροι ή οι ΜΚΟ, μπορούν να παρέχουν εμπειρογνώσια.

Πολλοί αγοραστές του δημόσιου τομέα διοργανώνουν εκδηλώσεις «Meet the Buyer», στις οποίες οι προμηθευτές καλούνται να παραστούν σε μια ημέρα ελεύθερης προσέλευσης και να συναντηθούν με τους υπεύθυνους για την αγορά συγκεκριμένων αγαθών και υπηρεσιών. Οι προμηθευτές μπορούν να μάθουν περισσότερα για τις ευκαιρίες σύναψης συμβάσεων και να κατανοήσουν καλύτερα τις πολιτικές και τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί επίσης να ζητηθεί από τους προμηθευτές να παρουσιάσουν τις λύσεις και τις προσεγγίσεις τους.

3.2.4. Διάλογος κατά τη διάρκεια και μετά τη διαδικασία ανάθεσης

Διάλογος με τους προμηθευτές κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών

Παρότι απαιτείται προσοχή για την επικοινωνία με τους προσφέροντες κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας υποβολής προσφορών, εξακολουθεί να είναι δυνατή η επικοινωνία με τους προσφέροντες σχετικά με τις κοινωνικές πτυχές των προσφορών τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για ορισμένες διαδικασίες, όπως ο ανταγωνιστικός διάλογος, η ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση ή οι διαδικασίες στο πλαίσιο του απλοποιημένου καθεστώτος (βλ. ενότητες 3.4 και 4.1.1). Στις διαδικασίες αυτές, μπορεί να είναι δυνατή η βελτίωση των κοινωνικών πτυχών των αρχικών προσφορών των προσφερόντων, με την παροχή ανατροφοδότησης με βάση τα κριτήρια ανάθεσης του διαγωνισμού.

Συνεργασία με την αγορά για κοινωνικά υπεύθυνα ενδύματα εργασίας στη Γάνδη (Βέλγιο)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το 2014 ο δήμος της Γάνδης επικαιροποίησε την πολιτική του για τις δημόσιες συμβάσεις ώστε να συμπεριλάβει κοινωνικούς στόχους, όπως η ενθάρρυνση της απασχόλησης μειονεκτουσών ομάδων, η προώθηση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και η ενσωμάτωση διεθνών προτύπων και αρχών δίκαιου εμπορίου. Το 2016 η Γάνδη, σε συνεργασία με την Ένωση Πόλεων και Δήμων της Φλάνδρας (VVSG), ξεκίνησε μια αποστολή για την εξασφάλιση δικαιότερων ενδυμάτων εργασίας. Οι κύριοι στόχοι ήταν να ενσωματωθούν εγγυήσεις σχετικά με τις διεθνείς συμβάσεις εργασίας και να αυξηθεί η διαφάνεια σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

Προσέγγιση

Η Γάνδη ανέλαβε τη σύμβαση προμήθειας σε τρεις φάσεις: πρώτον, προηγήθηκε ανάλυση των προηγούμενων δημόσιων διαγωνισμών, για την αναζήτηση βελτιστών πρακτικών στην περιφέρεια της Φλάνδρας όσον αφορά την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις προδιαγραφές για τα ενδύματα εργασίας. Δεύτερον, η Γάνδη και η VVSG διεξήγαγαν εκτενή μελέτη αγοράς, στο πλαίσιο της οποίας αξιολογήθηκαν η ετοιμότητα της αγοράς, η διαφάνεια των αλυσίδων εφοδιασμού και το δυναμικό των σημάτων στον κλάδο και συγκεντρώθηκαν απόψεις προμηθευτών σχετικά με τη βιώσιμη ζήτηση και τη χρήση κοινωνικών ρητρών στις δημόσιες συμβάσεις. Η Γάνδη συνειδητοποίησε ότι η αγορά δεν ήταν έτοιμη να επιτύχει το απαιτούμενο επίπεδο περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιδόσεων, επομένως κατά την τρίτη φάση δημιούργησε μια εργαλειοθήκη για την κοινωνικά υπεύθυνη ένδυση εργασίας για τους προμηθευτές, η οποία τους παρέχει καθοδήγηση για να βελτιωθούν κατά τη διάρκεια των συμβάσεων. Ο δήμος χώρισε τη συμφωνία-πλαίσιο σε πέντε τμήματα που απαιτούσαν διαφορετικά επίπεδα κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων, ενώ η εργαλειοθήκη καθόριζε κάθε επίπεδο και τα αποδεικτικά στοιχεία που έπρεπε να υποβάλουν οι προσφέροντες. Η εργαλειοθήκη περιγράφει επίσης λεπτομερώς την πορεία για πιο υπεύθυνη ένδυση εργασίας, στην οποία οι προμηθευτές δεσμεύονται με τη χρήση συμβατικών ρητρών.

Αποτελέσματα

Όταν είναι δυνατόν, τα ενδύματα εργασίας που αγοράζονται παράγονται πλέον από βιολογικό βαμβάκι και βαμβάκι δίκαιου εμπορίου και από ανακυκλωμένο πολυεστέρα. Η ωριμότητα των κοινωνικών παραμέτρων ποικίλλει ανάλογα με την κατηγορία των ενδυμάτων, ενώ παράλληλα διατυπώθηκαν διάφορες φιλοδοξίες. Ζητήθηκε διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού από τους προμηθευτές, αλλά σε μία κατηγορία η διαφάνεια αυτή ήταν μεγαλύτερη από ό,τι σε άλλες. Συνολικά, ο στόχος ήταν να ενεργοποιηθεί ο ανάδοχος ώστε να συμμετάσχει σε διαδικασία συνεχούς βελτίωσης των κοινωνικών συνθηκών κατά τη διάρκεια του πλαισίου. Οι επιδόσεις των προμηθευτών επαληθεύονται από τρίτους, οι οποίοι συνεργάζονται με τη Γάνδη για την επίτευξη βελτιώσεων.

Διδάγματα

Η αγορά είναι πρόθυμη να συνεργαστεί για τη διαρκή βελτίωση των συνθηκών εργασίας στην αλυσίδα εφοδιασμού, αλλά οι προμηθευτές πρέπει να συμμετέχουν ενεργά και να έχουν κίνητρα και τη σχετική υποστήριξη. Οι συμβατικές ρήτρες αποτελούν μέρος μόνο της λύσης: για να εξασφαλιστεί η επιτυχία, έχουν ουσιαστική σημασία ο διάλογος και η συνεργασία με τους προμηθευτές, διαδικασία που θα πρέπει να ξεκινά πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού και να συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης.

Ενημέρωση μετά την υποβολή προσφοράς από τον προμηθευτή

Ενημερώστε τους απορριφθέντες προσφέροντες μετά τη λήξη του διαγωνισμού σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η πρότασή τους ήταν ανεπαρκής και εξηγήστε ποιες ήταν οι επιδόσεις τους με βάση τα κοινωνικά κριτήρια. Στο πλαίσιο της ενημέρωσης μπορούν να απαντηθούν προβληματισμοί των προσφερόντων, να συγκεντρωθούν παρατηρήσεις σχετικά με τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών κριτηρίων) και να ενθαρρυνθούν οι προμηθευτές να βελτιώσουν την κοινωνική προσφορά τους για την επόμενη ευκαιρία σύναψης σύμβασης. Επιπλέον, μια «αμοιβαία αξιολόγηση» με τον επιτυχόντα προμηθευτή μπορεί να περιλαμβάνει συζήτηση σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες των κοινωνικών στοιχείων της προσφοράς, καθώς και την εφαρμογή και την παρακολούθηση κατά τη διάρκεια της σύμβασης.

3.2.5. Διαχείριση κινδύνων στο πλαίσιο του διαλόγου με την αγορά

Πραγματοποιήστε τον διάλογο με την αγορά με προσοχή και με τρόπο που να μη στρεβλώνει τον ανταγωνισμό. Κάποιοι από τους πιθανούς κινδύνους είναι οι εξής:

- παροχή αθέμιτου πλεονεκτήματος σε έναν προμηθευτή, π.χ. με τη διαμόρφωση των προδιαγραφών προς όφελος ενός δυνητικού προμηθευτή ή μιας λύσης·
- συμμετοχή με τρόπο που φέρνει σε μειονεκτική θέση έναν ή περισσότερους προμηθευτές· ή
- μη προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ή των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών ενός προμηθευτή.

Τα μέτρα για τη διευκόλυνση της διαχείρισης των κινδύνων που ενέχει ο διάλογος με την αγορά περιλαμβάνουν τα εξής:

- σχεδιασμό του τρόπου και του χρόνου συνεργασίας με την αγορά·
- αποσαφήνιση της διαδικασίας για όλους τους προμηθευτές και διαχείριση των προσδοκιών·
- ισότιμη μεταχείριση όλων των προμηθευτών —απαγόρευση των διακρίσεων·
- ανταλλαγή των ίδιων πληροφοριών με όλους τους προμηθευτές·
- τήρηση πρακτικών των συνεδριάσεων·
- διασφάλιση ότι διατίθενται οι ίδιες πληροφορίες ως μέρος των εγγράφων του διαγωνισμού· και
- εξασφάλιση επαρκούς χρόνου για την υποβολή των προσφορών —μεταξύ άλλων και από όσους δεν συμμετέχουν στη διαβούλευση με την αγορά.

Η διαβούλευση με την αγορά μπορεί να ακούγεται δύσκολη υπόθεση, αλλά τα κοινωνικά οφέλη μπορεί να είναι σημαντικά εάν η διαδικασία μπορεί να διαμορφώσει με διαφάνεια την αγορά για την παροχή νέων λύσεων που ανταποκρίνονται πραγματικά στις ανάγκες των χρηστών.

Ορθές πρακτικές

- Φροντίστε να πραγματοποιήσετε έρευνα αγοράς πριν από τη συνεργασία με τους προμηθευτές. Όσο περισσότερες γνώσεις έχετε για τις κοινωνικές καινοτομίες και τις δυνατότητες βελτίωσης, τόσο πιο ρεαλιστική θα φαίνεται η δήλωση αναγκών σας, με αποτέλεσμα έναν παραγωγικό και σχετικό διάλογο.
- Ο αποτελεσματικός διάλογος με την αγορά μπορεί να απαιτεί χρόνο και πόρους, αλλά υπάρχουν διάφορες επιλογές. Εξετάστε τη μέθοδο που είναι αναλογική προς τα μέσα που διαθέτετε, το μέγεθος και την αξία της προμήθειας, καθώς και τους σχετικούς κοινωνικούς κινδύνους.

3.3. Τι είδους σύμβαση;

Ο σχεδιασμός των συμβάσεων μπορεί να διαδραματίσει καίριο ρόλο στον προσδιορισμό του κοινωνικού αντικτύπου των προμηθειών.

Μέγεθος και διάρκεια της σύμβασης

Εξασφαλίστε ότι το μέγεθος της σύμβασης δεν αποτελεί εμπόδιο για τη συμμετοχή οργανώσεων που μπορούν να προσφέρουν κοινωνική αξία, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων. Οι μικρότερες συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένης της διαίρεσης των συμβάσεων σε τμήματα, μπορούν να διευκολύνουν την πρόσβαση οργανισμών που δραστηριοποιούνται ήδη στην παροχή κοινωνικών οφελών, καθώς το μέγεθος μπορεί να είναι καταλληλότερο για την παραγωγική τους ικανότητα. Ωστόσο, οι συμβάσεις που είναι πολύ μικρές μπορεί να περιορίσουν το πεδίο του ανταγωνισμού, καθώς και τις δυνατότητες επενδύσεων σε κοινωνικά αποτελέσματα. Έχετε υπόψη ότι απαγορεύεται η κατάτμηση σύμβασης με αποτέλεσμα την παράκαμψη ενωσιακών υποχρεώσεων, εκτός αν υφίστανται αντικειμενικοί λόγοι ⁽⁷³⁾.

⁽⁷³⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 16 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 8 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Η διάρκεια της σύμβασης μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του περιθωρίου κοινωνικών οφελών. Οι συμβάσεις μικρής διάρκειας, ίσης ή μικρότερης του ενός έτους, μπορεί να καταστήσουν δύσκολη για τον ανάδοχο την επένδυση σε κοινωνικά αποτελέσματα και την επίτευξή τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν εισάγονται νέες μέθοδοι ή νέα συστήματα, για παράδειγμα, για την παρακολούθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού ή για την κατάρτιση πρώην άνεργου προσωπικού. Οι πρωτοβουλίες αυτές απαιτούν χρόνο για να εδραιωθούν και να παρουσιάσουν αποτελέσματα, επομένως αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διάρκεια της σύμβασης. Εάν η διάρκεια της σύμβασης είναι ανεπαρκής, μπορεί επίσης να επηρεάσει αρνητικά την ποιότητα και τη συνέχεια μιας υπηρεσίας. Το γεγονός αυτό μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις σε ορισμένους δικαιούχους των υπηρεσιών (όπως άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση). Μια προσέγγιση είναι να εξαρτάται η ανανέωση/επέκταση των συμβάσεων από την επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών αποτελεσμάτων, καθώς και από την επίτευξη συνολικά ικανοποιητικών επιδόσεων.

Χρήση τμημάτων

Οι κανόνες της ΕΕ υπογραμμίζουν τη δυνατότητα υποδιαίρεσης των συμβάσεων σε τμήματα και απαιτούν από τους αγοραστές του δημόσιου τομέα να δίνουν εξηγήσεις όταν λαμβάνεται αντίθετη απόφαση ⁽⁷⁶⁾. Η χρήση τμημάτων στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ μπορεί να διασφαλίσει ότι μπορούν να συμμετέχουν και μικρότεροι φορείς, οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας ή κοινωνικές επιχειρήσεις, καθώς ενδέχεται να μην είναι σε θέση να εκπληρώσουν όλες τις πτυχές μιας μεγάλης σύμβασης. Είναι επίσης δυνατό να περιοριστεί ο αριθμός των τμημάτων που ανατίθενται σε οποιονδήποτε μεμονωμένο προσφέροντα, βάσει αντικειμενικών και χωρίς διακρίσεις κριτηρίων, τα οποία έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων ⁽⁷⁷⁾. Η χρήση τμημάτων μπορεί να σας βοηθήσει να εξασφαλίσετε τη συμμετοχή πολλών οργανώσεων στην παροχή κοινωνικών οφελών.

Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να αποφασίσουν τον τρόπο ορισμού των τμημάτων, για παράδειγμα με βάση:

- τον τύπο των παραδοτέων·
- το μέγεθος των επιμέρους συμβάσεων· ή
- τη γεωγραφική ζώνη εκτέλεσης της σύμβασης.

Η προκαταρκτική διαβούλευση της αγοράς (βλ. ενότητα 3.2) θα μπορούσε να σας παράσχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υποδιαίρεσης των τμημάτων κατά τρόπο που να ταιριάζει στην αγορά και να ενθαρρύνει την καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής.

Μπορείτε να αποδεχθείτε προσφορές για συνδυασμό τμημάτων καθώς και για χωριστά τμήματα. Στην πρώτη περίπτωση, πρέπει να διευκρινίσετε στην προκήρυξη του διαγωνισμού ποια τμήματα μπορούν να συνδυαστούν. Αντιστρόφως, μπορείτε να επιλέξετε να περιορίσετε τον αριθμό των τμημάτων για τα οποία ένας προμηθευτής μπορεί να υποβάλει προσφορά, καθώς και τον μέγιστο αριθμό τμημάτων που επιτρέπεται να κερδίσει οποιοσδήποτε προμηθευτής.

Η απόφαση να μην ανατεθεί μια σύμβαση σε τμήματα μπορεί να ενδείκνυται όταν τα τμήματα θα μπορούσαν:

- να περιορίσουν τον ανταγωνισμό·
- να διακινδυνεύσουν να καταστεί η εκτέλεση της σύμβασης υπερβολικά δύσκολη από τεχνική άποψη ή δαπανηρή· ή
- να υπονομεύσουν την εκτέλεση της σύμβασης μέσω της ανάγκης συντονισμού των διαφόρων αναδόχων για τα τμήματα.

Επιλογή συμφωνίας-πλαisiού ή σύμβασης

Η σύναψη συμφωνιών-πλαisiών αποτελεί έναν από τους τρόπους αύξησης της αποτελεσματικότητας των διαγωνισμών με παράλληλη εφαρμογή των ΚΥΔΣ. Η συμφωνία-πλαισιο μπορεί να συναφθεί με έναν ή περισσότερους φορείς και καθιστά δυνατή την ανάθεση πολλαπλών συμβάσεων χωρίς την επανάληψη ολόκληρης της διαδικασίας. Οι συμφωνίες-πλαισια μπορούν να συμβάλουν στις ΚΥΔΣ, καθώς επιτρέπουν μεγαλύτερη ευελιξία στην ανάθεση των συμβάσεων, ενώ μπορούν επίσης να αυξήσουν τα κίνητρα για τους προμηθευτές ώστε αυτοί να προσφέρουν λύσεις με υψηλότερα κοινωνικά οφέλη, λόγω της δυνατότητας να κερδίσουν πολλαπλές συμβάσεις και, ως εκ τούτου, να ανακτήσουν τυχόν πρόσθετες δαπάνες που συνεπάγεται η εφαρμογή αυτών των λύσεων.

Το κεφάλαιο 5 περιέχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των ΚΥΔΣ μέσω των όρων συμφωνίας-πλαisiού και σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τους υπεργολάβους.

Ορθές πρακτικές

- Εξετάστε σε πρώιμο στάδιο τον τρόπο με τον οποίο το είδος και η διάρκεια της σύμβασης ενδέχεται να επηρεάσουν την κοινωνική αξία της προσφοράς. Μπορείτε να ρωτήσετε τους προμηθευτές, στο πλαίσιο της διαβούλευσης με την αγορά, ποιο είδος σύμβασης ή συμφωνίας-πλαisiού θα τους επέτρεπε να επιτύχουν κοινωνικά αποτελέσματα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

⁽⁷⁶⁾ Αιτιολογική σκέψη 78 και άρθρο 46 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, αιτιολογική σκέψη 87 και άρθρο 65 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Οι εθνικές κυβερνήσεις μπορούν επίσης να επιλέξουν να καταστήσουν υποχρεωτική την υποδιαίρεση των συμβάσεων σε τμήματα για ορισμένα είδη συμβάσεων.

⁽⁷⁷⁾ Άρθρο 46 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 65 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

3.4. Επιλογή διαδικασίας

Οι οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ παρέχουν τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ πέντε διαδικασιών σύναψης συμβάσεων ⁽⁷⁸⁾:

- ανοικτή διαδικασία —μπορεί να υποβάλλει προσφορά κάθε φορέας·
- κλειστή διαδικασία —επιλέγονται τουλάχιστον πέντε προσφέροντες για να υποβάλουν προσφορές βάσει αντικειμενικών κριτηρίων·
- ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση —επιλέγονται τουλάχιστον τρεις προσφέροντες για να υποβάλουν προσφορές βάσει αντικειμενικών κριτηρίων· οι προσφορές μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης·
- ανταγωνιστικός διάλογος —επιλέγονται τουλάχιστον τρεις υποψήφιοι για την παροχή λύσεων βάσει περιγραφής των απαιτήσεων του αγοραστή του δημόσιου τομέα· και
- σύμπραξη καινοτομίας —επιλέγονται τουλάχιστον τρεις υποψήφιοι για την ανάπτυξη και την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών που δεν υπάρχουν ακόμη στην αγορά, με χρήση μιας συμβατικής δομής διαδοχικών φάσεων.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την οδηγία 2014/24/ΕΕ, η ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση και ο ανταγωνιστικός διάλογος μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε ειδικές περιπτώσεις ⁽⁷⁹⁾ και, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να προσκαλέσετε συγκεκριμένο αριθμό υποψηφίων, ώστε να εξασφαλίζεται πραγματικός ανταγωνισμός. Η εφαρμογή ΚΥΔΣ είναι δυνατή σε οποιαδήποτε από αυτές τις διαδικασίες, αλλά η ακριβής προσέγγιση μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την επιλεγείσα διαδικασία.

Στην ανοικτή διαδικασία, κάθε προμηθευτής μπορεί να υποβάλει προσφορά, αλλά μπορείτε να αξιολογήσετε την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα (συμπεριλαμβανομένης της προηγούμενης πείρας) με βάση ένα σύστημα έγκρισης/απόρριψης, είτε πριν είτε μετά την αξιολόγηση των προσφορών. Οι διαδικασίες πολλαπλών σταδίων (δηλ. όλες εκτός από την ανοικτή διαδικασία) προσφέρουν την ευκαιρία εκ των προτέρων επιλογής των προσφερόντων με βάση κριτήρια, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν την ικανότητα εκπλήρωσης των κοινωνικών πτυχών της σύμβασης. Το κεφάλαιο 4 περιέχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση των τεχνικών και επαγγελματικών ικανοτήτων στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ.

Χρήση διαλόγου με τους προσφέροντες: πρόσκληση υποβολής προσφορών για την ημερήσια φροντίδα ενηλίκων με σύνθετες ανάγκες

Στόχοι των δημόσιων συμβάσεων

Το περιφερειακό συμβούλιο της Σκωτίας (Scottish Borders Council) ήθελε να εξελίξει τις υπηρεσίες ημερήσιας φροντίδας που προσφέρει σε ενήλικες με σύνθετες ανάγκες. Το συμβούλιο επανεξέτασε τις υπηρεσίες, μεταξύ άλλων μέσω διαβούλευσης με τους χρήστες, με σκοπό τη βελτίωση της εξατομικευσης και της ευελιξίας των υπηρεσιών φροντίδας ώστε να ανταποκρίνονται στις ατομικές ανάγκες. Η πρόσκληση για το συμβούλιο ήταν να προσελκύσει ποικίλους πιθανούς παρόχους, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις, για να υποβάλουν προσφορές για αυτό το νέο είδος ευέλικτων συμβάσεων, δεδομένου του περιορισμένου αριθμού δυνητικών παρόχων.

Προσέγγιση

Το συμβούλιο χρησιμοποίησε αρχικά μια τυποποιημένη διαδικασία σύναψης συμβάσεων, αλλά καμία προσφορά δεν πληρούσε τις απαιτήσεις για την ευέλικτη παροχή κατάλληλων υπηρεσιών. Στη συνέχεια εφάρμοσε μια προσέγγιση που περιλάμβανε διαλόγους με διάφορους παρόχους υπηρεσιών του τριτογενούς τομέα. Η αρμόδια ομάδα για τις δημόσιες συμβάσεις συνέταξε ενημερωτικό φάκελο που επεξηγούσε τη διαδικασία και παρείχε τη βάση για σειρά διαλόγων με κάθε πάροχο, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν σε διάρκεια ενός μήνα. Οι πάροχοι είχαν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν τα σχέδιά τους στους χρήστες των υπηρεσιών και στους φροντιστές τους. Ο διάλογος αυτός επέτρεψε στα ενδιαφερόμενα μέρη να συνεργαστούν με δυνητικούς παρόχους για να κατανοήσουν και να συμβάλουν στην τελική συγγραφή υποχρεώσεων. Το τελικό μοντέλο που προέκυψε από κοινού συζητήθηκε με όλους τους εμπλεκόμενους και στη συνέχεια παρουσιάστηκε στο τελευταίο μέρος της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης. Αξιολογήθηκαν οι προσφορές που προέκυψαν και ανατέθηκε η σύμβαση.

Αποτελέσματα

Το μοντέλο συμπαραγωγής είχε ως αποτέλεσμα περισσότερες και υψηλότερης ποιότητας προσφορές, με καλύτερη ανταπόκριση από ό, τι αναμενόταν αρχικά. Ο διαγωνισμός είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των ατόμων που ταξιδεύουν εκτός της περιοχής τους για να αποκτήσουν πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας και την εξοικονόμηση 200 000 GBP σε διάστημα πέντε ετών μέσω του μοντέλου προμήθειας. Η σύμβαση καθόριζε επίσης την υποχρέωση των αναδόχων να παρέχουν τις υπηρεσίες κατά τρόπο που να εξυπηρετούνται όλοι οι τελικοί χρήστες, ώστε να διασφαλίζεται ότι ικανοποιούνται οι ατομικές ανάγκες, καθώς και οι απαιτήσεις του συμβουλίου.

⁽⁷⁸⁾ Βλ. κεφάλαιο I της οδηγίας 2014/24/ΕΕ (ιδίως τα άρθρα 26-31), κεφάλαιο I της οδηγίας 2014/25/ΕΕ (ιδίως τα άρθρα 44-49).

⁽⁷⁹⁾ Άρθρο 26 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Σύμφωνα με την οδηγία 2014/25/ΕΕ, ο ανταγωνιστικός διάλογος και η διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη δημοσίευση μπορούν να χρησιμοποιούνται χωρίς ειδική αιτιολόγηση.

Διδάγματα

Η συλλογική συμμετοχή των παρόχων, των ενδιαφερόμενων μερών και του συμβουλίου δημιούργησε θετικά οφέλη, τα οποία υπερέβησαν τις προσδοκίες. Ειδικότερα, εξασφαλίστηκε η συμμετοχή των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και των φροντιστών τους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ενώ παράλληλα οδήγησε σε οικειοποίηση της νέας υπηρεσίας. Η ευέλικτη διαδικασία συμπαραγωγής παρείχε σημαντικές ευκαιρίες στον προμηθευτή του τριτογενούς τομέα να συνεργαστεί με άτομα που χρησιμοποιούν την υπηρεσία και συνέβαλε με εποικοδομητικό τρόπο στην υποβολή της προσφοράς. Όπως ανέφερε ο προμηθευτής: «Η ευκαιρία συνάντησης με τις οικογένειες και τους επιτρόπους σε πρώιμο στάδιο μας επέτρεψε να ανταποκριθούμε καλύτερα στις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας πελατών».

Το μέγεθος της σχετικής αγοράς που προσφέρει κοινωνικά υπεύθυνες λύσεις, το ειδικό αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της προβλεπόμενης σύμβασης, καθώς και η πολυπλοκότητά της, μπορούν επίσης να συμβάλουν στην επιλογή της διαδικασίας. Εάν πρόκειται για μάλλον απλή και τυποποιημένη δημόσια σύμβαση και μόνο ένας μικρός αριθμός προμηθευτών μπορεί να παράσχει το προϊόν ή την υπηρεσία, τότε μπορεί να είναι αποτελεσματική μια ανοικτή διαδικασία. Αντιστρόφως, η κλειστή διαδικασία μπορεί να είναι πιο κατάλληλη σε περίπτωση που το προϊόν ή η υπηρεσία απαιτεί σημαντικές οικονομικές και τεχνικές ικανότητες και μπορεί να παρέχεται από μεγάλο αριθμό προμηθευτών, καθώς στη συνέχεια μπορείτε να καθορίσετε τον μέγιστο αριθμό υποψηφίων που θα κληθούν να συμμετάσχουν ⁽⁸⁰⁾. Εάν το συγκεκριμένο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης είναι πιο περίπλοκο, οι τεχνικές προδιαγραφές δεν μπορούν να καθοριστούν με επαρκή ακρίβεια ή απαιτούνται καινοτόμες λύσεις, ίσως ενδείκνυται να χρησιμοποιήσετε την ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση ή τον ανταγωνιστικό διάλογο, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις πρόσβασής τους. Οι οδηγίες ορίζουν ελάχιστες προθεσμίες για κάθε διαδικασία. Οι προθεσμίες αυτές υπόκεινται σε γενική απαίτηση να παρέχεται επαρκής χρόνος ανάλογα με την πολυπλοκότητα της σύμβασης ⁽⁸¹⁾. Κατά τον καθορισμό των προθεσμιών, θα πρέπει να λαμβάνετε υπόψη την ποιότητα και την πολυπλοκότητα των απαντήσεων που αναμένονται —οι σύντομες περιόδοι υποβολής προσφορών μπορεί μερικές φορές να είναι αντιπαραγωγικές εάν αυτό συνεπάγεται ότι πρέπει να αφιερωθεί περισσότερος χρόνος για την αποσαφήνιση των υποβολών.

Ορισμένοι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορεί να φοβούνται ότι οι ΚΥΔΣ θα δυσκολέψουν τους προσφέροντες να ανταποκριθούν στα κριτήρια μιας πρόσκλησης υποβολής προσφορών και να ανησυχούν μήπως δεν λάβουν έγκυρες προσφορές. Ένας τρόπος για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι η διαβούλευση με την αγορά, η οποία εξετάστηκε ανωτέρω. Ορισμένες διαδικασίες επιτρέπουν μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με τους προσφέροντες, η οποία μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την εξασφάλιση ικανοποιητικής ανταπόκρισης στα κοινωνικά κριτήρια. Για παράδειγμα, σε μια ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, είναι δυνατή η διαπραγμάτευση πτυχών των κοινωνικών επιδόσεων (πάνω από τυχόν καθορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις) και των ρυθμίσεων που θα ισχύουν για την υποβολή εκθέσεων. Οι διαδικασίες ανταγωνιστικού διαλόγου και σύμπραξης καινοτομίας μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση σύνθετων κοινωνικών προβλημάτων επιτρέποντας στους προσφέροντες να αναπτύξουν και να βελτιώσουν νέες λύσεις.

Σύμφωνα με την οδηγία 2014/24/ΕΕ, ο ανταγωνιστικός διάλογος ή η ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν η αγορά δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες του αγοραστή του δημόσιου τομέα χωρίς προσαρμογή των άμεσα διαθέσιμων λύσεων ή εάν απαιτούνται πρόσθετος σχεδιασμός ή καινοτόμες λύσεις ⁽⁸²⁾. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε αυτές τις διαδικασίες για τις συμβάσεις που καλύπτονται από το απλοποιημένο καθεστώς, γεγονός που μπορεί να σας δώσει τη δυνατότητα μεγαλύτερης διαδικαστικής ευελιξίας (βλ. ενότητα 4.2).

Οι διαδικασίες αυτές μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνική καινοτομία και στην καλύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων αύξησης της κοινωνικής αξίας, αλλά απαιτούν τη δέσμευση πόρων και εμπειρογνώσια για τη διαχείρισή τους. Μια πιο απλή λύση μπορεί να είναι η διεξαγωγή προκαταρκτικών διαβουλεύσεων της αγοράς πριν από μια ανοικτή ή κλειστή διαδικασία.

Τέλος, οι προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις (ή ΠΔΣ) ⁽⁸³⁾ μπορεί να είναι χρήσιμες σε περιπτώσεις που πρέπει να αναπτύξετε καινοτόμες λύσεις για την κάλυψη των αναγκών σας, μεταξύ άλλων όταν διακυβεύονται κοινωνικοί στόχοι ⁽⁸⁴⁾. Οι ΠΔΣ επιτρέπουν στους αγοραστές του δημόσιου τομέα να συγκρίνουν εναλλακτικές προσεγγίσεις πιθανών λύσεων και να επιλέγουν την καταλληλότερη για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης δημόσιας ανάγκης. Οι δημόσιες αρχές μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν για να αγοράσουν υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης από διάφορους ανταγωνιζόμενους προμηθευτές παράλληλα, ώστε να συγκρίνουν εναλλακτικές προσεγγίσεις λύσεων και να εντοπίσουν τις πλέον συμφέρουσες από οικονομική άποψη λύσεις.

⁽⁸⁰⁾ Άρθρο 65 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 46 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽⁸¹⁾ Άρθρο 47 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 66 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 39 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽⁸²⁾ Άρθρο 26 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Σύμφωνα με την οδηγία περί των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, ο ανταγωνιστικός διάλογος και η διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη δημοσίευση μπορούν να χρησιμοποιούνται χωρίς ειδική αιτιολόγηση.

⁽⁸³⁾ Οι ΠΔΣ εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις (βλ. άρθρο 14 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 32 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ). Οι ΠΔΣ δεν καλύπτουν την ανάπτυξη παραγωγής μεγάλης κλίμακας για εμπορικούς όγκους τελικών προϊόντων, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ΠΔΣ, τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς τους, βλ. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/pre-commercial-procurement>

⁽⁸⁴⁾ Για συγκεκριμένο παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι ΠΔΣ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε περισσότερους χρήστες, βλ. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/bioservo-technologies-gives-humans-robotic-super-strength-cyborgs>

Ορθές πρακτικές

- Κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με τη διαδικασία, λάβετε υπόψη τους παράγοντες των ΚΥΔΣ, συμπεριλαμβανομένων της τρέχουσας ικανότητας της αγοράς να ικανοποιήσει τις κοινωνικές σας απαιτήσεις και της αναμενόμενης ποιότητας και ποσότητας των προσφορών.
- Οι ευέλικτες διαδικασίες μπορούν να συμβάλουν στην εξασφάλιση ικανοποιητικής ανταπόκρισης στα κοινωνικά κριτήρια επιτρέποντας μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με τους προσφέροντες.

3.5. Καθορισμός και αμφισβήτηση προδιαγραφών

Δεδομένου ότι οι προδιαγραφές μπορούν να καθορίσουν το πεδίο εφαρμογής των ΚΥΔΣ σε μια δεδομένη σύμβαση, καθώς και να επηρεάσουν το πεδίο του ανταγωνισμού, έχει ζωτική σημασία να οριστούν σωστά. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι να δοθεί η δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τα σχόλιά τους για τα σχέδια των προδιαγραφών στο πλαίσιο της διαβούλευσης με την αγορά. Εξίσου χρήσιμη μπορεί να είναι και μια εσωτερική διαδικασία αμφισβήτησης προδιαγραφών.

Στην ενότητα 4.4 εξετάζεται η χρήση των προδιαγραφών βάσει επιδόσεων ή εκροών για τις ΚΥΔΣ. Η υπέρβαση των στενών τεχνικών προδιαγραφών για ένα προϊόν ή μια υπηρεσία και η διατύπωση απαιτήσεων σε λειτουργικούς όρους μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικές καινοτομίες και νέες ιδέες από την αγορά. Για παράδειγμα, με τον προσδιορισμό:

- πλήρως προσβάσιμων μεταφορών για όλα τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, αντί λεωφορείων με πρόσβαση για αναπηρικά αμαξίδια·
- προσβάσιμης αρχιτεκτονικής για την αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων με αναπηρία, αντί της εστίασης σε έναν μόνο τύπο, όπως για παράδειγμα η σήμανση κτιρίων με χρήση συστημάτων Braille ή ήχου· ή
- διαφάνειας των αλυσίδων εφοδιασμού και διαδικασίας παρακολούθησης των εργασιακών δικαιωμάτων για το προσφερόμενο προϊόν, αντί να απαιτείται απλώς συμμόρφωση με τις συμβάσεις της ΔΟΕ.

Η έγκαιρη εστίαση στον σχεδιασμό των προδιαγραφών μπορεί να ενισχύσει τα κοινωνικά αποτελέσματα μιας σύμβασης. Οι διαδικασίες αξιολόγησης των αναγκών, διαβούλευσης με την αγορά και επιλογής της μορφής της σύμβασης και της διαδικασίας, όπως περιγράφονται ανωτέρω, εξασφαλίζουν πιο συναφή και ρεαλιστικά κοινωνικά αποτελέσματα.

Ορθές πρακτικές

- Ο σχεδιασμός κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων είναι εξίσου σημαντικός με την επιλογή της συγγραφής υποχρεώσεων και των κριτηρίων. Όπου είναι εφικτό και σκόπιμο, πραγματοποιήστε διαβουλεύσεις με το προσωπικό και τους τελικούς χρήστες σχετικά με τις κοινωνικές ανάγκες, συνεργαστείτε με την αγορά για να παρουσιάσετε τους στόχους σας και να λάβετε ανατροφοδότηση από τους προμηθευτές και επιλέξτε την προσέγγιση δημόσιας σύμβασης που έχει τη δυνατότητα να αποφέρει τα πλέον θετικά κοινωνικά αποτελέσματα.

3.6. Χρήση προαιρετικών πεδίων στα τυποποιημένα έντυπα

Από τις 25 Οκτωβρίου 2023 οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να συμπληρώνουν τα νέα και επικαιροποιημένα τυποποιημένα έντυπα ⁽⁸⁵⁾ (ηλεκτρονικά έντυπα), τα οποία θα τους επιτρέπουν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη χρήση κοινωνικών παραμέτρων και κριτηρίων προσβασιμότητας στις δημόσιες συμβάσεις τους (για τις πτυχές προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων στα τυποποιημένα έντυπα, βλ. ενότητα 4.4.1). Τα επικαιροποιημένα τυποποιημένα έντυπα θα περιλαμβάνουν προαιρετικό πεδίο στο οποίο μπορείτε να δηλώσετε ότι επιδιώκετε έναν κοινωνικό στόχο μέσω της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Χρησιμοποιώντας αυτή την επιλογή θα συμβάλετε στη συλλογή ακριβέστερων δεδομένων και στην ανάλυση της χρήσης των ΚΥΔΣ στη χώρα σας και σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η ορθή υλοποίηση των ηλεκτρονικών εντύπων αποτελεί επένδυση. Απαιτεί επαρκή χρόνο και πόρους, αλλά θα έχει σημαντική απόδοση όσον αφορά την εξοικονόμηση χρόνου για όλους τους φορείς υλοποίησης και τους χρήστες. Ειδικότερα, σε αντίθεση με τα προηγούμενα τυποποιημένα έντυπα, σκοπός των ηλεκτρονικών εντύπων είναι να συμπληρώνονται αυτόματα, σε μεγάλο βαθμό, από τα συστήματα ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων, όχι από τους χρήστες, γεγονός που μειώνει σημαντικά τον διοικητικό φόρτο. Τα ηλεκτρονικά έντυπα μπορούν να προσαρμόζονται ανάλογα με τις εθνικές ανάγκες. Για να κατανοήσετε καλύτερα τη διαδικασία και τις επιλογές, ανατρέξτε στο εγχειρίδιο εφαρμογής της πολιτικής ηλεκτρονικών εντύπων (eForms Policy Implementation Handbook) ⁽⁸⁶⁾.

⁽⁸⁵⁾ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2019/1780 της Επιτροπής, της 23ης Σεπτεμβρίου 2019, για την κατάρτιση τυποποιημένων εντύπων για τη δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων και για την κατάργηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/1986 (ΕΕ L 272 της 25.10.2019, σ. 7) («ηλεκτρονικά έντυπα»).

⁽⁸⁶⁾ Βλ. https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/digital/eforms_el

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η διαδικασία σύναψης συμβάσεων

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει διεξοδικότερα τον τρόπο με τον οποίο μπορείτε να εφαρμόσετε τις ΚΥΔΣ κατά τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης. Επικεντρώνεται στις ευκαιρίες που παρέχονται στο πλαίσιο των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις και παρακολουθεί τα στάδια της διαδικασίας υποβολής προσφορών από τον καθορισμό του αντικείμενου έως τον προσδιορισμό της επιλεγείσας προσφοράς. Με βάση την αξιολόγηση των αναγκών και τον σχεδιασμό που εξετάζονται στο κεφάλαιο 3, ο οργανισμός σας μπορεί να επιλέξει ποια από τις προσεγγίσεις που περιγράφονται εδώ είναι κατάλληλη για τη σύμβασή σας. Η επιλογή αυτή συχνά συνεπάγεται τη χρήση περισσότερων του ενός μέτρων για τις ΚΥΔΣ, για παράδειγμα ενός συνδυασμού κριτηρίων αποκλεισμού και ανάθεσης.

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει παραδείγματα από πραγματικούς αγοραστές του δημόσιου τομέα και συστάσεις για ανάληψη δράσης.

4.1. Ορισμός του αντικείμενου και καθορισμός σχετικών κανόνων

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν προβλέπουν ενιαία προσέγγιση για όλες τις δημόσιες συμβάσεις. Οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να επιλέξουν μεταξύ διαφόρων διαδικασιών και τεχνικών, ενώ μάλιστα ορισμένες συμβάσεις ή χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις δεν καλύπτονται καθόλου από τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις —για παράδειγμα, συμβάσεις εργασίας ή μη οικονομικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος⁽⁸⁷⁾. Για τις δημόσιες συμβάσεις που υπόκεινται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, ο καθορισμός του αντικείμενου της σύμβασης έχει θεμελιώδη σημασία.

Η σύνδεση με το αντικείμενο

Το άρθρο 67 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 82 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ εξηγούν την έννοια της «σύνδεσης με το αντικείμενο». Τα κριτήρια θεωρούνται ότι συνδέονται με το αντικείμενο εφόσον συνδέονται με τα έργα, τις προμήθειες ή τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν στο πλαίσιο της σύμβασης σε σχέση με οποιαδήποτε πτυχή της και σε οποιοδήποτε από τα στάδια του κύκλου ζωής της, περιλαμβανομένων και των παραγόντων που εμπλέκονται:

- α) στη συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής, διάθεσης ή εμπορίας των εν λόγω έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών· ή
- β) στη συγκεκριμένη διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής της,

έστω και αν οι εν λόγω παράγοντες δεν αποτελούν μέρος της υλικής υπόστασής της.

Ένας τρόπος για να κατανοήσετε αυτή την έννοια είναι να σκεφτείτε ότι, αν απλώς αγοράζετε μήλα, δεν μπορείτε να απαιτήσετε από τους προσφέροντες να παράγουν και πορτοκάλια. Μπορείτε, ωστόσο, να ρωτήσετε υπό ποιες συνθήκες παράγουν τα μήλα, συμπεριλαμβανομένων των παραγόντων που μπορεί να μην είναι προφανείς με την εξέταση του τελικού προϊόντος (π.χ. συνθήκες εργασίας).

Περαιτέρω παραδείγματα στο παρόν κεφάλαιο καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο η σύνδεση με το αντικείμενο εφαρμόζεται στα κριτήρια των ΚΥΔΣ σε κάθε στάδιο ενός διαγωνισμού και ποιες προσεγγίσεις δεν πληρούν αυτή την απαίτηση.

Το αντικείμενο συνήθως λαμβάνει τη μορφή σύντομης περιγραφής των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων που σκοπεύετε να αγοράσετε. Για τις διαδικασίες που υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια της ΕΕ, το αντικείμενο εμφανίζεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού μαζί με τους σχετικούς κωδικούς του κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV). Με τον τρόπο αυτόν, η αγορά είναι σε θέση να γνωρίζει ακριβώς τι επιθυμείτε να αγοράσετε και να διασφαλίσει ότι οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να ενημερωθούν σχετικά με τον διαγωνισμό σας. Οι κωδικοί CPV είναι επίσης σημαντικοί διότι καθορίζουν ποιο νομικό καθεστώς που προβλέπεται από τις οδηγίες εφαρμόζεται στη σύμβαση. Για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που αγοράζονται με τη μορφή δημόσιας σύμβασης, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις προβλέπουν ένα «απλοποιημένο καθεστώς», το οποίο επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία στη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης⁽⁸⁸⁾. Το CPV καθορίζει αν το απλοποιημένο καθεστώς καλύπτει τη σύμβαση και αν μπορεί να προορίζεται αποκλειστικά για οργανισμούς με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας (βλ. ενότητα 4.3).

Η απόφαση σχετικά με το αντικείμενο της σύμβασης έχει επίσης ζωτική σημασία για τον προσδιορισμό των σχετικών ευκαιριών εφαρμογής κοινωνικών κριτηρίων στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Πράγματι, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις καθιστούν σαφές ότι οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να εφαρμόζουν κοινωνικά κριτήρια καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων, εφόσον τα κριτήρια αυτά συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης (βλ. πλαίσιο ανωτέρω για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το τι σημαίνει αυτό). Ο πίνακας που ακολουθεί παρέχει ορισμένα παραδείγματα διαφόρων ειδών συμβάσεων και παρουσιάζει τους εφαρμοστέους κανόνες και πιθανές προσεγγίσεις για τις ΚΥΔΣ.

⁽⁸⁷⁾ Υπηρεσίες όπως η αστυνομία, η δικαιοσύνη και τα θεσμοθετημένα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν υπόκεινται σε ειδική ευρωπαϊκή νομοθεσία ή στους κανόνες της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού.

⁽⁸⁸⁾ Τίτλος III (άρθρα 74-77) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρα 91-94 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 19 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Βλ. ενότητα 4.2 ακολούθως.

Πίνακας 4.1

Παραδείγματα προσεγγίσεων για τις ΚΥΔΣ που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης

Αντικείμενο	Εφαρμοστέοι κανόνες	Παράδειγμα προσέγγισης ΚΥΔΣ
Προμήθεια νοσοκομειακών στολών (εκτιμώμενη αξία 300 000 EUR)	Οδηγία 2014/24/ΕΕ (πλήρης κάλυψη)	<ul style="list-style-type: none"> — Κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής για τη διασφάλιση δεοντολογικών εργασιακών πρακτικών σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού — Τα κριτήρια ανάθεσης περιλαμβάνουν αναφορά σε σήματα τρίτων μερών που πιστοποιούν τη δεοντολογική παραγωγή — Οι συμβατικές ρήτρες ενισχύουν τις δεσμεύσεις και επιτρέπουν την παρακολούθηση της αλυσίδας εφοδιασμού — Οι τεχνικές προδιαγραφές απαιτούν προσβασιμότητα και αποφυγή αποκλεισμών λόγω αναπηρίας
Υπηρεσίες φροντίδας για ευάλωτους νέους (εκτιμώμενη αξία 1 εκατ. EUR)	Οδηγία 2014/24/ΕΕ (απλοποιημένο καθεστώς)	<ul style="list-style-type: none"> — Προκαταρκτική διαβούλευση της αγοράς για να αποφασιστεί ο αποτελεσματικότερος τρόπος παροχής των υπηρεσιών — Διαβούλευση με χρήστες και εμπειρογνώμονες για τον προσδιορισμό των αναγκών των χρηστών, συμπεριλαμβανομένης της προσβασιμότητας — Η σύμβαση μπορεί να ανατεθεί αποκλειστικά σε οργανισμούς με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας (αποκλειστικές συμβάσεις για κοινωνικές υπηρεσίες) — Τα κριτήρια ανάθεσης εστιάζουν στην ποιότητα και την κοινωνική ένταξη (π.χ. δίνοντας προτεραιότητα σε χαρακτηριστικά που στοχεύουν στην αποφυγή των αποκλεισμών λόγω αναπηρίας και σε στοιχεία προσβασιμότητας) — Οι συμβατικές ρήτρες μπορούν να συνδέουν την πληρωμή με τα αποτελέσματα, π.χ. καθορισμένα θετικά αποτελέσματα για τους νέους
Σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) για την ανάπτυξη αστικής περιοχής, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικής στέγασης και υπηρεσιών για την κοινότητα (εκτιμώμενη αξία 25 εκατ. EUR)	Οδηγία 2014/23/ΕΕ (οδηγία για τις συμβάσεις παραχώρησης)	<ul style="list-style-type: none"> — Τα κριτήρια επιλογής περιλαμβάνουν την πείρα στην υλοποίηση προηγούμενων έργων με τρόπο που δεν εισάγει αποκλεισμούς — Οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να περιλαμβάνουν κριτήρια προσβασιμότητας για όλα τα κτίρια, τους δημόσιους χώρους και τις υποδομές — Οι συμβατικές ρήτρες περιλαμβάνουν την πρόσληψη και την κατάρτιση ορισμένου αριθμού εργαζομένων σε μειονεκτική θέση

Ενώ ο ανωτέρω πίνακας παρουσιάζει μόνο μια μικρή επιλογή των τύπων συμβάσεων όπου οι κοινωνικές παράμετροι μπορεί να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, καταδεικνύει το εύρος των προσεγγίσεων που είναι διαθέσιμες βάσει του δικαίου της ΕΕ. Οι προσεγγίσεις για τις ΚΥΔΣ που περιγράφονται ανωτέρω συνδέονται όλες με το αντικείμενο της σύμβασης. Ορισμένα παραδείγματα προσεγγίσεων που δεν συνδέονται με το αντικείμενο είναι τα εξής:

- απαίτηση να διαθέτουν οι προσφέροντες σήματα/πιστοποίηση τρίτων για όλα τα προϊόντα τους (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν αγοράζονται) ή να προσλαμβάνουν εργαζόμενους σε μειονεκτική θέση καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους (και όχι μόνο για τη συγκεκριμένη σύμβαση)·
- απονομή επιπλέον βαθμών σε προσφέροντες που συμφωνούν να προβούν σε φιλανθρωπική δωρεά ή να στηρίξουν έργο που δεν σχετίζεται με την ανατεθείσα σύμβαση·
- απαίτηση να διαθέτουν οι προσφέροντες γενική πολιτική εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, και όχι ειδικές απαιτήσεις για τον τρόπο με τον οποίο εκτελούν τη σύμβαση.

Το τρίτο παράδειγμα ενισχύεται από την αιτιολογική σκέψη 97 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και την αιτιολογική σκέψη 102 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Αντί να απαιτείται πολιτική σε επίπεδο εταιρείας, θα πρέπει να εστιάζετε στις ειδικές πτυχές της κοινωνικής ευθύνης, τις οποίες επιθυμεί να συμπεριλάβει στη σύμβαση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η πολιτική εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μπορεί να χρησιμεύσει ως (μερική) απόδειξη σε σχέση με μια συγκεκριμένη απαίτηση. Για παράδειγμα, εάν η σύμβασή σας περιλαμβάνει όρους για την προστασία των καταγγελλόντων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, οι προσφέροντες μπορούν να επικαλεστούν τη γενική πολιτική τους για την υποβολή καταγγελιών, καθώς και τυχόν ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη σύμβαση.

4.2. Το απλοποιημένο καθεστώς

Κατά την αναθεώρηση των οδηγιών του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις αναγνωρίστηκε ότι για ορισμένες υπηρεσίες —ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν κοινωνικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές δραστηριότητες— θα πρέπει να ισχύουν χωριστοί κανόνες. Από τη φύση τους, οι υπηρεσίες αυτές έχουν γενικά περιορισμένο διασυνοριακό ενδιαφέρον, ενώ είναι επίσης οργανωμένες με διαφορετικούς τρόπους σε ολόκληρη την ΕΕ, δεδομένου ότι αντικατοπτρίζουν διαφορετικές πολιτιστικές παραδόσεις. Για τους λόγους αυτούς, θεσπίστηκε χωριστό «απλοποιημένο καθεστώς», το οποίο δημιουργεί μοναδικές ευκαιρίες για ΚΥΔΣ.

Ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες

Το 2010 εγκρίθηκε το εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες. Το πλαίσιο καθορίζει αρχές ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και επιχειρησιακά κριτήρια που βοηθούν στην εφαρμογή και την παρακολούθηση. Απευθύνεται τόσο στους αγοραστές του δημόσιου τομέα που είναι υπεύθυνοι για τις κοινωνικές υπηρεσίες όσο και στους παρόχους υπηρεσιών και τους υπαλλήλους τους.

Οι γενικές αρχές ποιότητας ορίζουν ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες, προσβάσιμες, οικονομικά προσιτές, προσωποκεντρικές, ολοκληρωμένες, συνεχείς και προσανατολισμένες στα αποτελέσματα. Στο πλαίσιο παρέχεται περαιτέρω επεξήγηση καθεμιάς από αυτές τις αρχές.

Οι αρχές και τα κριτήρια έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις υπηρεσίες που καλύπτονται από το απλοποιημένο καθεστώς. Για παράδειγμα, μπορούν να βοηθήσουν στη διάρθρωση της διαβούλευσης με τους χρήστες και της συμμετοχής τους στον σχεδιασμό και την ανάθεση των υπηρεσιών. Το πλήρες πλαίσιο είναι διαθέσιμο εδώ.

Το απλοποιημένο καθεστώς για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες ⁽⁸⁹⁾ καθορίζει υψηλότερο κατώτατο όριο για την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ στις εν λόγω υπηρεσίες και επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν εθνικούς κανόνες σχετικά με την ανάθεση των εν λόγω υπηρεσιών. Λόγω του μεγάλου περιθωρίου διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα κράτη μέλη στον τομέα αυτόν, οι διαδικαστικοί κανόνες που εφαρμόζονται σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ, εξακολουθούν να ισχύουν μόνο οι βασικές αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης που απορρέουν από τη Συνθήκη, καθώς και η απαίτηση δημοσίευσης προκήρυξης για τη σύμβαση και ανακοίνωσης της ανάθεσής της.

Στο πλαίσιο αυτών των βασικών αρχών, είναι δυνατή η εφαρμογή διαδικασιών ανάθεσης για συμβάσεις βάσει του απλοποιημένου καθεστώτος, οι οποίες είναι πιο ευέλικτες από εκείνες που χρησιμοποιούνται για πλήρως καλυπτόμενες συμβάσεις. Για παράδειγμα, οι χρήστες και οι δυνητικοί πάροχοι υπηρεσιών μπορεί να συμμετέχουν πιο ενεργά στον σχεδιασμό της υπηρεσίας, ενώ μπορούν να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για διάφορες πτυχές, όπως η ποιότητα, η κάλυψη και οι ρυθμίσεις στελέχωσης. Είναι επίσης δυνατή η εφαρμογή διαδικασιών βασισμένων σε εκείνες που ορίζονται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, αλλά με ειδικές προσαρμογές που τις καθιστούν καταλληλότερες για τις υπηρεσίες που αγοράζετε ⁽⁹⁰⁾. Για παράδειγμα, μπορεί να επιθυμείτε να διοργανώσετε συναντήσεις διαλόγου με τους προσφέροντες πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών ή του περιγραφικού εγγράφου ή να τροποποιήσετε τις προθεσμίες ή τον αριθμό των προσφερόντων που θα κληθούν να υποβάλουν προσφορά.

Περαιτέρω παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται το απλοποιημένο καθεστώς στις εθνικές πρακτικές παρέχονται στα πλαίσια που συνοδεύουν την παρούσα ενότητα.

Παραδείγματα εθνικής νομοθεσίας/καθοδήγησης σχετικά με το απλοποιημένο καθεστώς: Γαλλία και Σκωτία

Το 2019 δημοσιεύθηκαν από κοινού από τρία γαλλικά υπουργεία επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κοινωνικές πτυχές των δημόσιων συμβάσεων. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές αντικατοπτρίζουν τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, όπως μεταφέρθηκαν στο γαλλικό δίκαιο με το décret 2016-360 της 25ης Μαρτίου 2016.

Μεταξύ πολλών άλλων θεμάτων, ο οδηγός εξετάζει τη χρήση της «προσαρμοσμένης διαδικασίας» που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, όπως ορίζεται στα άρθρα 27 και 28 του décret. Προτείνει τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί η διαδικασία αυτή για την επίτευξη κοινωνικών στόχων, όπως η ένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, οι προσφέροντες μπορούν να υποβάλλουν εναλλακτικές προσφορές για να προτείνουν διαφορετικούς τρόπους επίτευξης των κοινωνικών στόχων.

Ο οδηγός τονίζει επίσης ότι η προσαρμοσμένη διαδικασία δεν επιτρέπει την ανάθεση συμβάσεων αποκλειστικά σε συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά ότι κατά περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί η αποκλειστική ανάθεση συμβάσεων.

⁽⁸⁹⁾ Τίτλος III (άρθρα 74-77) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρα 91-94 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Το άρθρο 19 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ προβλέπει ότι, για τις συμβάσεις παραχώρησης για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, εφαρμόζονται μόνο οι κανόνες για την προκαταρκτική γνωστοποίηση και για τη γνωστοποίηση ανάθεσης, καθώς και οι κανόνες για τα ένδικα μέσα.

⁽⁹⁰⁾ Είναι σημαντικό να αναφέρεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού αν χρησιμοποιείτε μία από τις συνήθεις διαδικασίες ή αν την έχετε προσαρμόσει για τους σκοπούς της ανάθεσης σύμβασης βάσει απλοποιημένου καθεστώτος.

Η γαλλική Διεύθυνση Δικαστικών Υποθέσεων (Direction des Affaires Juridiques) δημοσίευσε επίσης κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη χρήση της προσαρμοσμένης διαδικασίας, τονίζοντας ότι με τον τρόπο αυτόν θα καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη συμμετοχή ΜΜΕ και άλλων «μη παραδοσιακών» προσφερόντων.

Στη Σκωτία, καταρτίστηκαν ειδικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την παροχή υπηρεσιών φροντίδας και υποστήριξης στο πλαίσιο του απλοποιημένου καθεστώτος. Στις κατευθυντήριες γραμμές περιγράφονται οι βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τη συμμετοχή των χρηστών των υπηρεσιών και των παρόχων φροντίδας, τον σχεδιασμό της προμήθειας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για οφέλη στην κοινότητα, κατά περίπτωση, και τη διαχείριση των συμβάσεων μετά την ανάθεσή τους. Παρέχονται παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο μπορούν να προστατευθούν η συνέχεια και η ποιότητα των υπηρεσιών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων.

Σημαντικός αριθμός υπηρεσιών που διέπονται από το απλοποιημένο καθεστώς είναι προσωπικές υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ευημερία των ατόμων που τις λαμβάνουν και απαιτούν την εκτέλεση δραστηριοτήτων έντασης εργασίας. Οι κανόνες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις αναγνωρίζουν ότι είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ποιοτικές πτυχές και αντίστοιχοι προβληματισμοί κατά την προμήθεια των εν λόγω υπηρεσιών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι εθνικοί κανόνες για τις συμβάσεις απλοποιημένου καθεστώτος πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τα εξής: ποιότητα· συνέχεια· προσβασιμότητα· οικονομική προσιτότητα· διαθεσιμότητα και πληρότητα των υπηρεσιών· τις ειδικές ανάγκες διαφόρων κατηγοριών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτουσών και ευάλωτων ομάδων· τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των χρηστών· και την καινοτομία. Οι εθνικοί κανόνες επίσης να ορίζουν ότι τα κριτήρια ανάθεσης για τις εν λόγω συμβάσεις περιλαμβάνουν την ποιότητα και τη βιωσιμότητα των υπηρεσιών.

Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι μπορεί να υπάρχουν διάφοροι τρόποι οργάνωσης της παροχής μιας υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών υπηρεσιών. Ορισμένοι δεν καλύπτονται καθόλου από τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις. Για παράδειγμα:

- μπορείτε να χορηγήσετε επιδότηση σε μία ή περισσότερες κοινοτικές οργανώσεις ⁽⁹¹⁾·
- ο οργανισμός σας μπορεί να αποφασίσει να παράσχει την υπηρεσία χρησιμοποιώντας ίδιους πόρους· ή
- ο οργανισμός σας μπορεί να χρησιμοποιήσει εσωτερικό πάροχο ή να συνεργαστεί με άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα για την παροχή της υπηρεσίας ⁽⁹²⁾.

Πρέπει να εξετάζονται οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που ορίζονται στα άρθρα 107 και 108 της Συνθήκης εάν υπάρχει κίνδυνος παροχής επιλεκτικού πλεονεκτήματος σε οποιαδήποτε επιχείρηση ⁽⁹³⁾.

Ο πλήρης κατάλογος των υπηρεσιών που καλύπτονται από το απλοποιημένο καθεστώς περιλαμβάνεται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽⁹⁴⁾· στην επόμενη σελίδα παρουσιάζονται κάποιες από εκείνες που έχουν τη μεγαλύτερη σημασία για τις ΚΥΔΣ. Εκείνες που αναγράφονται με έντονους χαρακτήρες μπορούν να προορίζονται αποκλειστικά για οργανισμούς με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας (βλ. ενότητα 4.3).

Ορθές πρακτικές

- Κατά τον καθορισμό του αντικείμενου της σύμβασής σας, εξετάστε πώς καθορίζεται στο πλαίσιο αυτό ποιοι νομικοί κανόνες ισχύουν, για παράδειγμα, αν η σύμβαση καλύπτεται από το απλοποιημένο καθεστώς.
- Το αντικείμενο της σύμβασής σας, μαζί με τους σχετικούς κωδικούς CPV, καθορίζει επίσης το πεδίο εφαρμογής των κριτηρίων ΚΥΔΣ που μπορείτε να εφαρμόσετε, ώστε να είστε βέβαιοι ότι θα συμπεριλάβετε όλες τις σχετικές πτυχές (π.χ. ανάπτυξη αστικής περιοχής, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής στέγασης και των υπηρεσιών για την κοινότητα).
- Εάν εφαρμόζεται το απλοποιημένο καθεστώς, πρέπει να συμβουλευτείτε τους εθνικούς κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές, ενώ θα πρέπει να εξετάσετε και τον τρόπο οργάνωσης της διαδικασίας για τη μεγιστοποίηση της κοινωνικής αξίας, για παράδειγμα, με τη συμμετοχή των χρηστών στη διαδικασία σύναψης σύμβασης.

Παραδείγματα συμβάσεων που ανατίθενται στο πλαίσιο του απλοποιημένου καθεστώτος

Οι προκηρύξεις που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα δείχνουν ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιείται το απλοποιημένο καθεστώς για την επίτευξη κοινωνικών στόχων. Για παράδειγμα, σε μια σύμβαση για «υπηρεσίες πρόληψης και ευεξίας στην κοινότητα», ένας αγοραστής του δημόσιου τομέα επέλεξε να χρησιμοποιήσει ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση. Στόχος ήταν ο συνεργατικός από κοινού σχεδιασμός και η επακόλουθη υλοποίηση ενός δικτύου υπηρεσιών.

⁽⁹¹⁾ Όπως προβλέπεται στην αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ: «... η απλή χρηματοδότηση δραστηριότητας, κατά κύριο λόγο μέσω επιχορηγήσεων, που συνδέεται συχνά με την υποχρέωση επιστροφής των ποσών που ελήφθησαν εάν δεν χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς για τους οποίους προορίζονται, δεν εμπίπτει συνήθως στους κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες.» Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 114 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και αιτιολογική σκέψη 120 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽⁹²⁾ Εν προκειμένω, εφαρμόζονται οι κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα, όπως προβλέπονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 17 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Τα άρθρα 28 έως 30 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ καθορίζουν τους κανόνες που εφαρμόζονται στις ειδικές σχέσεις για τις συμβάσεις υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

⁽⁹³⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html.

⁽⁹⁴⁾ Παράρτημα XIV της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, παράρτημα XVII της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, παράρτημα IV της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Στην προκήρυξη προσδιορίζονται τα αναμενόμενα αποτελέσματα της σύμβασης, στα οποία περιλαμβάνονται τα εξής:

- βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων και των κοινοτήτων·
- η συνολική υγεία και ευεξία των ανθρώπων από τη γέννησή τους βελτιώνονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους και οι άνθρωποι υποστηρίζονται για να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους·
- οι άνθρωποι έχουν επιλογή και έλεγχο επί των υπηρεσιών και της υποστήριξης στις οποίες έχουν πρόσβαση.

Τα κριτήρια ανάθεσης επικεντρώνονται στην κοινωνική αξία και σε άλλες ποιοτικές πτυχές της υπηρεσίας.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι μια συμφωνία-πλαίσιο για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας σε ηλικιωμένους. Η συμφωνία αυτή ανατέθηκε επίσης βάσει της ανταγωνιστικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση. Ζητήθηκε από τους ενδιαφερόμενους παρόχους να υποβάλουν ιδέες για τη στήριξη ευάλωτων ατόμων που ζουν στο σπίτι, συμπεριλαμβανομένης της παροχής εξοπλισμού για την παροχή βοήθειας εξ αποστάσεως.

Τα κριτήρια ανάθεσης επικεντρώθηκαν κυρίως στην ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων της εμπειρογνώσιας και των πόρων που δεσμεύτηκαν, καθώς και στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για να μπορέσουν οι αποδέκτες να παραμείνουν στο σπίτι. Ελήφθησαν συνολικά τέσσερις προσφορές και ο επιτυχών προσφέρων ήταν μια ΜΜΕ.

Πίνακας 4.2

Απόσπασμα από το παράρτημα XIV της οδηγίας 2014/24/ΕΕ — Επιλεγμένες υπηρεσίες που υπόκεινται στο απλοποιημένο καθεστώς και στο άρθρο 77 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή το άρθρο 94 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ (με έντονους χαρακτήρες)

Περιγραφή	Κωδικός CPV
Υπηρεσίες υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες και συναφείς προς αυτές υπηρεσίες	75200000-8· 75231200-6· 75231240-8· 79611000-0· 79622000-0 [Υπηρεσίες διάθεσης προσωπικού οικιακών βοηθών]· 79624000-4 [Υπηρεσίες διάθεσης νοσηλευτικού προσωπικού] και 79625000-1 [Υπηρεσίες διάθεσης ιατρικού προσωπικού], από 85000000-9 έως 85323000-9 [Υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες]· 98133100-5, 98133000-4 [Παροχή υπηρεσιών από κοινωνικές συλλογικές οργανώσεις]· 98200000-5· 98500000-8 [Νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό βοηθητικό προσωπικό] και 98513000-2 έως 98514000-9 [Υπηρεσίες ανθρώπινου δυναμικού για οικιακές εργασίες, Υπηρεσίες πρακτορείων διάθεσης εργατικού δυναμικού για οικιακές εργασίες, υπηρεσίες υπαλληλικού προσωπικού γραφείων για οικιακές εργασίες, Προσωρινό προσωπικό για οικιακές εργασίες, Υπηρεσίες οικιακής βοήθειας και Οικιακές υπηρεσίες]
Διοικητικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, υγειονομικές και πολιτιστικές υπηρεσίες	85321000-5 και 85322000-2, 75000000-6 [Υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης, άμυνας και κοινωνικής ασφάλισης], 75121000-0 [Διοικητικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες], 75122000-7 [Διοικητικές υγειονομικές υπηρεσίες], 75124000-1· από 79995000-5 έως 79995200-7· από 80000000-4 Υπηρεσίες εκπαίδευσης και επιμόρφωσης έως 80660000-8 συμπεριλαμβανομένων 80110000-8 [Υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης], 80300000-7 [Υπηρεσίες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης], 80420000-4 [Υπηρεσίες ηλεκτρονικής μάθησης], 80430000-7 [Υπηρεσίες εκπαίδευσης ενηλίκων σε πανεπιστημιακό επίπεδο], 80511000-9 [Υπηρεσίες επιμόρφωσης προσωπικού], 80520000-5 [Παροχή υπηρεσιών κατάρτισης], και 80590000-6 [Υπηρεσίες διδασκαλίας]· από 92000000-1 έως 92700000-8 συμπεριλαμβανομένων 92500000-6 [Υπηρεσίες βιβλιοθηκών, αρχείων, μουσείων και άλλες πολιτιστικές υπηρεσίες], 92600000-7 [Αθλητικές υπηρεσίες] 79950000-8 [Υπηρεσίες διοργάνωσης εκθέσεων και συνεδρίων], 79951000-5 [Υπηρεσίες οργάνωσης σεμιναρίων], 79952000-2 [Υπηρεσίες εκδηλώσεων], 79952100-3 [Υπηρεσίες οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων], 79953000-9 [Υπηρεσίες οργάνωσης φεστιβάλ], 79954000-6 [Υπηρεσίες οργάνωσης πάρτι], 79955000-3 [Υπηρεσίες οργάνωσης επιδείξεων μόδας], 79956000-0 [Υπηρεσίες οργάνωσης εμπορικών εκθέσεων και εκθέσεων]
Υπηρεσίες υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης (1)	75300000-9
Υπηρεσίες παροχής επιδομάτων	75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1

Περιγραφή	Κωδικός CPV
Λοιπές κοινοτικές, κοινωνικές και ατομικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών παρεχόμενων από συνδικαλιστικές οργανώσεις, πολιτικές οργανώσεις, ενώσεις νέων και λοιπές υπηρεσίες συλλογικών οργανώσεων	98000000-3· 98120000-0· 98132000-7· 98133110-8 [Υπηρεσίες παρεχόμενες από οργανώσεις νέων] και 98130000-3
Θρησκευτικές υπηρεσίες	98131000-0
Λοιπές διοικητικές και κρατικές υπηρεσίες	75100000-7 έως 75120000-3· 75123000-4 [Υπηρεσίες διαχείρισης κατοικιών]· 75125000-8 έως 75131000-3
Παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο	75200000-8 έως 75231000-4
Υπηρεσίες φυλακών, δημόσιας ασφάλειας και διάσωσης, στο βαθμό που δεν αποκλείονται, βάσει του άρθρου 10 στοιχείο η)	75231210-9 έως 75231230-5· 75240000-0 έως 75252000-7· 794300000-7· 98113100-9
Διεθνείς υπηρεσίες	98900000-2 [Παροχή υπηρεσιών από οργανισμούς και φορείς εκτός επικράτειας] και 98910000-5 [Παροχή ειδικών υπηρεσιών προς διεθνείς οργανισμούς και φορείς]

(¹) Οι υπηρεσίες αυτές δεν καλύπτονται από την οδηγία εάν παρέχονται ως μη οικονομικές υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να οργανώνουν την παροχή υποχρεωτικών κοινωνικών υπηρεσιών ή άλλων υπηρεσιών είτε ως υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος είτε ως μη οικονομικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος.

4.3. Αναθέσεις κατ' αποκλειστικότητα

Σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, τα προστατευόμενα εργαστήρια και τα προγράμματα απασχόλησης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ένταξη των ατόμων με αναπηρία ή άλλων μειονεκτούντων ατόμων στο εργατικό δυναμικό. Τα εργαστήρια αυτά συχνά παρέχουν τις υπηρεσίες που χρειάζονται οι αγοραστές του δημόσιου τομέα, για παράδειγμα, συντήρηση και επισκευή, αποθήκευση ή παραγωγή και συναρμολόγηση. Επιπλέον, υπάρχουν προγράμματα προστατευόμενης απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ασκούν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως ο τουρισμός ή οι υπηρεσίες ΤΠ. Τα εν λόγω εργαστήρια και προγράμματα προσφέρουν απασχόληση σε άτομα με αναπηρία, ενώ μπορεί επίσης να απασχολούν και άλλους μειονεκτούντες εργαζομένους.

Σύμφωνα με τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις (⁹⁵), τα κράτη μέλη μπορούν να παραχωρούν κατ' αποκλειστικότητα το δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασίες σύναψης συμβάσεων σε προστατευόμενα εργαστήρια και οικονομικούς φορείς που έχουν ως κύριο σκοπό την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη ατόμων με αναπηρίες ή μειονεκτούντων ατόμων. Είναι επίσης δυνατό να προβλέπεται η εκτέλεση συμβάσεων στο πλαίσιο διαρθρωμένων και σταθερών προγραμμάτων προστατευόμενης απασχόλησης. Για να επωφεληθούν από τη δυνατότητα ανάθεσης κατ' αποκλειστικότητα, τουλάχιστον το 30 % των εργαζομένων στα εν λόγω εργαστήρια, οικονομικούς φορείς ή προγράμματα προστατευόμενης απασχόλησης πρέπει να είναι άτομα με αναπηρίες ή μειονεκτούντα άτομα. Είναι επίσης δυνατή η κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση ορισμένων μόνο τμημάτων μιας σύμβασης.

Τι σημαίνει ο όρος άτομο με αναπηρίες ή μειονεκτούν άτομο; Παρότι ο ακριβής ορισμός εξαρτάται από το κράτος μέλος ή τα κράτη μέλη που αποφασίζουν να ενεργήσουν βάσει των διατάξεων της ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις που ανατίθενται κατ' αποκλειστικότητα και, ως εκ τούτου, αντικατοπτρίζεται στο εθνικό δίκαιο, το παρακάτω πλαίσιο προσδιορίζει τυπικές κατηγορίες ατόμων που μπορούν να θεωρηθούν ότι υπάγονται στις περιπτώσεις αυτές (⁹⁶). Επισημαίνεται ότι οι κατηγορίες των ατόμων με αναπηρίες και των μειονεκτούντων εργαζομένων δεν αλληλοαποκλείονται.

Ποια είναι τα άτομα με αναπηρίες και τα μειονεκτούντα άτομα;

Στα **άτομα με αναπηρίες**, σύμφωνα με την UNCRPD, περιλαμβάνονται τα άτομα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητηριακά εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους.

Ορισμένες φορές ένα άτομο με αναπηρίες λαμβάνει επίσημη αναγνώριση όταν:

- αναγνωρίζεται ως άτομο με αναπηρία βάσει του εθνικού νομικού πλαισίου· ή

(⁹⁵) Άρθρο 20 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 38 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 24 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

(⁹⁶) Οι κατάλογοι που ακολουθούν είναι ενδεικτικοί και εμπνέονται, αντίστοιχα, από το άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCRPD) και (με ορισμένες προσθήκες) από το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής (γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία).

β) διαθέτει Ευρωπαϊκή Κάρτα Αναπηρίας.

Στα **μειονεκτούντα άτομα** θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται άτομα που εμπίπτουν σε μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- α) μακροχρόνια άνεργοι (η περίοδος μπορεί να ποικίλλει, π.χ. άτομα που δεν είχαν κανονική αμειβόμενη απασχόληση κατά τους προηγούμενους 6 έως 24 μήνες)·
- β) νέοι (π.χ. ηλικίας μεταξύ 15 και 24 ετών)·
- γ) άτομα που δεν έχουν παρακολουθήσει ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση (Διεθνής Τυποποιημένη Ταξινόμηση της Εκπαίδευσης — ISCED 3) ή έχουν ολοκληρώσει εκπαίδευση με πλήρες ωράριο τα τελευταία δύο έτη και δεν είχαν προηγούμενη κανονική αμειβόμενη απασχόληση·
- δ) άτομα άνω των 50 ετών·
- ε) άτομα που ζουν μόνο έχοντας τη φροντίδα ενός ή περισσότερων εξαρτώμενων μελών·
- στ) άτομα που απασχολούνται, σε ένα κράτος μέλος, σε κλάδο ή επάγγελμα όπου η ανισορροπία μεταξύ των φύλων υπερβαίνει τη μέση ανισορροπία σε όλους τους κλάδους της οικονομίας του εν λόγω κράτους μέλους (π.χ. 25 %), και ανήκει στη μειοψηφούσα ομάδα φύλου·
- ζ) μέλη εθνικής μειονότητας εντός κράτους μέλους και/ή άτομα που χρειάζεται να αναπτύξουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες, την επαγγελματική τους κατάρτιση ή την επαγγελματική τους πείρα, ώστε να βελτιώσουν τις προοπτικές τους να αποκτήσουν πρόσβαση σε σταθερή απασχόληση·
- η) άτομα που μπορεί να θεωρηθεί ότι διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή σοβαρής στέρησης (π.χ. άτομα σε κατάσταση υλικής στέρησης, άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, άστεγοι κ.λπ.)· ή
- θ) άτομα που βιώνουν άλλες συνθήκες που προκαλούν κατάσταση ευπάθειας (π.χ. ενδοοικογενειακή βία, άτομα που πάσχουν από εθισμούς κ.λπ.).

Εκτός από τη γενική διάταξη για τις αναθέσεις κατ' αποκλειστικότητα που εξιγήθηκε ανωτέρω, τα κράτη μέλη έχουν στη διάθεσή τους χωριστή δυνατότητα ανάθεσης κατ' αποκλειστικότητα για ορισμένες υπηρεσίες που καλύπτονται από το απλοποιημένο καθεστώς ⁽⁹⁷⁾. Η δυνατότητα αυτή αφορά κυρίως οργανισμούς που επιτελούν αποστολή δημόσιας υπηρεσίας η οποία συνδέεται με την ανάθεση της σύμβασης, για παράδειγμα, μη κερδοσκοπικό ίδρυμα που προωθεί τον αλφαριθμητισμό και επιθυμεί να υποβάλει προσφορά για την παροχή μαθημάτων αλφαριθμητισμού ενηλίκων. Οι εν λόγω οργανισμοί έχουν αποκλειστικά δυνατότητα συμμετοχής σε πρόσκληση υποβολής προσφορών, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις σχετικά με τους στόχους τους, την εκ νέου επένδυση των κερδών και την ιδιοκτησία των υπαλλήλων ή τη συμμετοχική διακυβέρνηση ⁽⁹⁸⁾. Οι οργανισμοί που καλύπτονται από τη δυνατότητα κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης μπορεί να περιλαμβάνουν κοινωνικές επιχειρήσεις, αλληλασφαλιστικές ενώσεις υπό την ηγεσία των εργαζομένων και φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Ο κατάλογος των υπηρεσιών στις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί η εν λόγω δυνατότητα κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης είναι εξαντλητικός, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε άλλες υπηρεσίες. Επιπλέον, ένας οργανισμός στον οποίο έχει ανατεθεί σύμβαση βάσει της εν λόγω δυνατότητας δεν μπορεί να έχει συνάψει σύμβαση για τις ίδιες υπηρεσίες με τον ίδιο αγοραστή του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο της δυνατότητας κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης κατά τα προηγούμενα τρία έτη. Εάν κατά τη διάρκεια της τριετίας ένας οργανισμός συνάψει σύμβαση για τις σχετικές υπηρεσίες με τον ίδιο αγοραστή του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο σύμβασης που δεν ανατίθεται κατ' αποκλειστικότητα, δεν εφαρμόζεται αυτός ο περιορισμός. Τέλος, η μέγιστη διάρκεια των συμβάσεων που ανατίθενται βάσει της κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης είναι τρία έτη.

Σκοπός των κανόνων αυτών είναι να διασφαλιστεί ότι η κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση δεν στρεβλώνει αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι η χρήση της δυνατότητας κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης είναι προαιρετική. Το γεγονός ότι μια συγκεκριμένη υπηρεσία περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων για τις οποίες υπάρχει δυνατότητα κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης δεν σας εμποδίζει να αναθέσετε σύμβαση για την εν λόγω υπηρεσία στο πλαίσιο μη αποκλειστικής διαδικασίας σύμφωνα με τους κανόνες του απλοποιημένου καθεστώτος.

Πρόσκληση υποβολής προσφορών με κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση για μεταποίηση τροφίμων στη Vendée (Γαλλία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το 2011 η περιφέρεια της Vendée ανέθεσε σύμβαση σε κοινωνική επιχείρηση που συνεργάζεται με άτομα με αναπηρία για τη λειτουργία κέντρου διαχείρισης βιολογικών γεωργικών προϊόντων. Το κέντρο υποστηρίζει την αποθήκευση, τη μεταποίηση, τη συσκευασία και τη διανομή γευμάτων σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος ήταν η αγορά βιώσιμων και ποιοτικών προϊόντων με χαμηλότερο κόστος και η διευκόλυνση της πρόσβασης στους τοπικούς παραγωγούς.

⁽⁹⁷⁾ Άρθρο 77 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 94 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Οι σχετικές υπηρεσίες παρατίθενται με έντονους χαρακτήρες στον πίνακα 4.2.

⁽⁹⁸⁾ Οι προϋποθέσεις αυτές διευκρινίζονται στο άρθρο 77 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 94 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Προσέγγιση

Η σύμβαση ορίστηκε ως πρόσκληση υποβολής προσφορών με κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση. Επιτυχών προσφέρων ήταν η οργάνωση ADAPEI-ARIA 85. Πρόκειται για κοινωνική επιχείρηση η οποία απασχολεί άτομα με αναπηρία, στα οποία παρέχει όχι μόνο χώρο εργασίας αλλά και ιατρική και κοινωνική στήριξη. Συνολικά, η οργάνωση απασχολεί πάνω από 1 400 άτομα. Συστάθηκε ομάδα αγοραστών για την από κοινού προμήθεια τροφίμων, ώστε να ενθαρρυνθεί η χρήση του κέντρου διαχείρισης. Η σύμβαση για τη λειτουργία κέντρου διαχείρισης ανανεώθηκε το 2015.

Αποτελέσματα

Με την ανάθεση κατ' αποκλειστικότητα σύμβασης σε κοινωνική επιχείρηση που απασχολεί άτομα με αναπηρία, η περιφέρεια διασφάλισε θετικό κοινωνικό αντίκτυπο, καθώς και τη χρήση βιολογικών τροφίμων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο. Κάθε χρόνο διανέμονται περισσότερα από 1 800 000 γεύματα σε 31 σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Διδάγματα

Το μοντέλο αυτό υπήρξε επιτυχημένο για την καθιέρωση μιας προσέγγισης επιμερισμένων και συνολικών αγορών στον τομέα των τροφίμων και των υπηρεσιών τροφοδοσίας, η οποία καλύπτει τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης —περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό. Η προσέγγιση αυτή συνέδεσε αποτελεσματικά τις ανάγκες των προμηθευτών αγροδιατροφικών υπηρεσιών με τις ανάγκες εφοδιασμού διαφόρων αγοραστών μέσω της κατ' αποκλειστικότητα ανάθεσης της σύμβασης σε κοινωνική επιχείρηση. Η περιφέρεια εξετάζει επί του παρόντος το ενδεχόμενο διεύρυνσης του προγράμματος ώστε να συμπεριλάβει και άλλους αγοραστές (οίκους ευγηρίας, σχολεία, δήμους), και ενδεχομένως να υιοθετήσει παρόμοια προσέγγιση όσον αφορά την αλιεία, ενώ βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη δραστηριότητες διαβούλευσης με την αγορά.

Ορθές πρακτικές

- Η κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση σύμβασης σε οργανισμούς ή προγράμματα κοινωνικού σκοπού μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό τρόπο για την επίτευξη κοινωνικής αξίας μέσω των δημόσιων συμβάσεων.
- Η διαβούλευση με την αγορά μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό σχετικών οργανισμών που πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στις διατάξεις σχετικά με τις συμβάσεις που ανατίθενται κατ' αποκλειστικότητα, καθώς και στον προσδιορισμό της ικανότητάς τους να εκτελούν τις συμβάσεις (βλ. ενότητα 2.3 — Διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη).
- Εάν οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αυτοτελώς προσφορές για συμβάσεις που ανατίθενται κατ' αποκλειστικότητα, εξετάστε το ενδεχόμενο διαίρεσης της σύμβασης σε τμήματα ή το ενδεχόμενο σύστασης σύμπραξης ή κοινοπραξίας για την εκπλήρωση των απαιτήσεων. Έχετε υπόψη ότι είναι δυνατή η κατ' αποκλειστικότητα ανάθεση συγκεκριμένων τμημάτων στο πλαίσιο μεγαλύτερης σύμβασης για την εκτέλεση από κοινωνικές επιχειρήσεις.

4.4. Τεχνικές προδιαγραφές

Μόλις αποφασίσετε το αντικείμενο μιας σύμβασης, θα πρέπει να προβείτε στην ανάπτυξη πιο λεπτομερών απαιτήσεων σε σχέση με αυτό. Οι τεχνικές προδιαγραφές εξηγούν επακριβώς στην αγορά τι επιθυμείτε να αγοράσετε και μπορεί να περιλαμβάνουν κοινωνικές πτυχές, όταν αυτές αποτελούν ουσιώδες μέρος των παραδοτέων. Οι προσφορές που δεν πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να απορρίπτονται⁽⁹⁹⁾, οπότε είναι σημαντικό να περιλαμβάνονται μόνο οι βασικές απαιτήσεις⁽¹⁰⁰⁾. Οι προτιμήσεις θα πρέπει να αποτυπώνονται στα κριτήρια ανάθεσης, όπως αναλύεται στην ενότητα 4.7.

Σύνδεση με το αντικείμενο και τις τεχνικές προδιαγραφές

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ορίζουν ότι οι τεχνικές προδιαγραφές μπορούν να αναφέρονται στην ειδική διαδικασία ή μέθοδο παραγωγής ή παροχής των ζητούμενων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών ή σε ειδική διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής τους. Αυτό ισχύει και όταν τα στοιχεία αυτά δεν αποτελούν μέρος της υλικής υπόστασης της σύμβασης, εφόσον συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και βρίσκονται σε αναλογία με την αξία και τους στόχους της.

Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητο όλες οι προδιαγραφές να αφορούν παράγοντες που είναι ορατοί ή ευδιάκριτοι στο τελικό προϊόν ή την υπηρεσία. Για παράδειγμα, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που παράγονται με τη χρήση τοξικών βαφών (οι οποίες παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο για την υγεία των εργαζομένων) μπορεί να είναι πανομοιότυπα με εκείνα που παράγονται με πιο ασφαλείς μεθόδους.

⁽⁹⁹⁾ Η υποχρέωση απόρριψης των προσφορών που δεν πληρούν τις προδιαγραφές υπογραμμίστηκε από το ΔΕΕ στις υποθέσεις C-243/89, Επιτροπή κατά Βασιλείου της Δανίας (Storebaelt) και C-561/12, Nordecon AS και Ramboll Eesti AS κατά Rahandusministeerium (Nordecon).

⁽¹⁰⁰⁾ Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικές προσφορές για να επιτραπεί μεγαλύτερη ευελιξία στις προδιαγραφές, όπου χρειάζεται. Οι κανόνες σχετικά με τις εναλλακτικές προσφορές καθορίζονται στο άρθρο 45 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 64 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Στις τεχνικές προδιαγραφές, μπορείτε να απαιτήσετε τη χρήση μη τοξικών βαφών στα συγκεκριμένα προϊόντα που θα αγοραστούν. Οι γενικότερες απαιτήσεις όσον αφορά την ασφάλεια των εργαζομένων μπορεί να αποτελούν μέρος των κριτηρίων επιλογής και/ή των ρητρών εκτέλεσης της σύμβασης.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για τη διατύπωση των προδιαγραφών: με τη χρήση αναγνωρισμένων ευρωπαϊκών, διεθνών ή εθνικών προτύπων, απαιτήσεων επιδόσεων ή λειτουργικών απαιτήσεων ή συνδυασμού των προσεγγίσεων αυτών. Οι προδιαγραφές που βασίζονται στις επιδόσεις μπορεί να είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν κοινωνική διάσταση. Για παράδειγμα, εάν αγοράζετε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας για ηλικιωμένους, οι προδιαγραφές μπορεί να απαιτούν ορισμένα αποτελέσματα όσον αφορά την ανεξαρτησία και την ευημερία των αποδεκτών της υπηρεσίας. Θα πρέπει να τις διατυπώσετε με αντικειμενικότητα και διαφάνεια, ώστε να μπορούν να γίνουν κατανοητές από όλους τους προσφέροντες. Θα πρέπει επίσης να σκεφτείτε τον τρόπο αξιολόγησης της συμμόρφωσης —για παράδειγμα, δήλωση των προσφερόντων σχετικά με την προσέγγισή τους όσον αφορά τις κατ' οίκον επισκέψεις, την κατάρτιση του προσωπικού και τον ποιοτικό έλεγχο.

Μια γενική απαίτηση για τις τεχνικές προδιαγραφές είναι να εξασφαλίζουν ίση πρόσβαση για όλους τους προσφέροντες και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να εξετάζετε τον τρόπο με τον οποίο οι απαιτήσεις σας επηρεάζουν την ικανότητα ανταγωνισμού των διαφόρων φορέων (συμπεριλαμβανομένων π.χ. των οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων). Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι η κατάρτιση σχεδίου των προδιαγραφών σας κατά το στάδιο πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού και η υποβολή παρατηρήσεων από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς στο πλαίσιο διαβούλευσης με την αγορά. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορείτε να διασφαλίσετε ότι δεν θα συμπεριλάβετε στοιχεία που θα μπορούσαν να αποτελέσουν εμπόδιο στη συμμετοχή ή να φέρουν αδικαιολόγητα σε πλεονεκτική ή σε μειονεκτική θέση οποιονδήποτε φορέα.

Η διαβούλευση με τους χρήστες μπορεί επίσης να συμβάλει ώστε οι προδιαγραφές να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες —και να μην περιέχουν περιττά στοιχεία. Για παράδειγμα, οι χρήστες των βιβλιοθηκών μπορεί να είναι σε θέση να παρέχουν συμβουλές σχετικά με την ποικιλία και τη μορφή του υλικού που θα πρέπει να παρασχεθεί, καθώς και σχετικά με τις επιθυμητές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες. Στο κεφάλαιο 3 εξετάζεται λεπτομερώς ο ρόλος της αξιολόγησης των αναγκών και της διαβούλευσης με τους χρήστες στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ.

4.4.1. Απαιτήσεις προσβασιμότητας στις τεχνικές προδιαγραφές

Στο άρθρο 42 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ αναφέρεται ότι:

Για όλες τις συμβάσεις που προορίζονται για χρήση από φυσικά πρόσωπα, είτε πρόκειται για το ευρύ κοινό είτε για το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής, οι εν λόγω τεχνικές προδιαγραφές καταρτίζονται με τρόπο ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή τον σχεδιασμό για όλους τους χρήστες ⁽¹⁰¹⁾.

Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι προαιρετικό για τους αγοραστές του δημόσιου τομέα (ή τις οντότητες του τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας) να παρέχουν αγαθά, υπηρεσίες και έργα στα οποία έχουν πρόσβαση όλοι οι χρήστες —πρόκειται για νομική υποχρέωση. Θα μπορείτε να χρησιμοποιείτε ειδικά προαιρετικά πεδία στα επικαιροποιημένα τυποποιημένα έντυπα (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα νέα τυποποιημένα έντυπα, βλ. ενότητα 3.6) για να δηλώσετε αν εισάγετε κριτήρια προσβασιμότητας στη σύμβασή σας και να το αιτιολογήσετε στην αντίθετη περίπτωση.

Όταν η νομοθεσία της ΕΕ ορίζει υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας, αυτές πρέπει να αναφέρονται στις τεχνικές προδιαγραφές.

Αυτό ισχύει σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2019/882 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών — γνωστή ως ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα, η οποία καθορίζει κοινές απαιτήσεις προσβασιμότητας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες σε ίση βάση με τους άλλους. Αντικατοπτρίζει επίσης την υποχρέωση που απορρέει από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCPRD) σύμφωνα με την οποία τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να παρέχουν προσβάσιμα προϊόντα, υπηρεσίες και υποδομές.

Παρόλο που οι απαιτήσεις προσβασιμότητας της ευρωπαϊκής πράξης για την προσβασιμότητα (ΕΑΑ) θα εφαρμόζονται μόνο από το 2025 ⁽¹⁰²⁾, δεδομένης της υποχρέωσης που ισχύει δυνάμει της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, είναι ιδιαίτερα σκόπιμο να γίνεται αναφορά σε αυτές στα τεύχη δημοπράτησης που δημοσιεύονται πριν από την ημερομηνία αυτή. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη συμμόρφωση με τους κανόνες της ΕΕ για τις τεχνικές προδιαγραφές και να διασφαλίσει ότι η αγορά είναι έτοιμη να εξασφαλίσει πλήρη προσβασιμότητα από το 2025 και μετά.

Η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα καλύπτει τα ακόλουθα προϊόντα και υπηρεσίες:

- Υπολογιστές και λειτουργικά συστήματα
- Τερματικά πληρωμών και αυτόματες ταμειακές μηχανές

⁽¹⁰¹⁾ Δεν υπάρχει αντίστοιχη διάταξη που να εφαρμόζεται στις συμβάσεις παραχώρησης που ρυθμίζονται από την οδηγία 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁰²⁾ Η οδηγία προβλέπει απαλλαγή για τις υπηρεσίες αστικών, προαστιακών και περιφερειακών μεταφορών, καθώς και για τις υπηρεσίες που παρέχονται από πολύ μικρές επιχειρήσεις (επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζομένους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. EUR ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. EUR).

- Μηχανήματα έκδοσης εισιτηρίων και ελέγχου εισιτηρίων
- Διαδραστικά τερματικά αυτοεξυπηρέτησης που παρέχουν πληροφορίες
- Έξυπνα τηλέφωνα
- Τηλεοπτικό εξοπλισμό που συνδέεται με υπηρεσίες ψηφιακής τηλεόρασης
- Υπηρεσίες τηλεφωνίας και σχετικό εξοπλισμό
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, όπως τηλεοπτικές εκπομπές και σχετικός καταναλωτικός εξοπλισμός
- Ορισμένες υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών με αεροπορικά μέσα, λεωφορεία, σιδηροδρομικά και πλωτά μέσα
- Τραπεζικές υπηρεσίες για καταναλωτές
- Ηλεκτρονικά βιβλία
- Ηλεκτρονικό εμπόριο
- Τον ενιαίο ευρωπαϊκό αριθμό έκτακτης ανάγκης «112»

Απαιτήσεις προσβασιμότητας για διαδικτυακές συμβουλευτικές υπηρεσίες στο Εsroo της Φινλανδίας

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Ο δήμος του Εsroo έχει συμπεριλάβει απαίτηση προσβασιμότητας στις τεχνικές προδιαγραφές των οικείων προσκλήσεων υποβολής προσφορών για διαδικτυακές συμβουλευτικές υπηρεσίες, ώστε το περιεχόμενο να καταστεί προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία ή μειωμένες δυνατότητες.

Προσέγγιση

Η προσφερόμενη υπηρεσία πρέπει να είναι προσβάσιμη και σύμφωνη με τα επίπεδα Α και ΑΑ των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την προσβασιμότητα του περιεχομένου του Ιστού (WCAG 2.0). Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η τύφλωση και τα προβλήματα όρασης, η κώφωση και τα προβλήματα ακοής, οι μαθησιακές δυσκολίες, η περιορισμένη γνωστική λειτουργία, η μειωμένη κινητικότητα, οι διαταραχές της ομιλίας, η ευαισθησία στο φως και συνδυασμοί των ανωτέρω. Τα κριτήρια επιτυχίας στο WCAG 2.0 ορίζονται ως δηλώσεις που μπορούν να δοκιμαστούν και, ως εκ τούτου, δεν εξαρτώνται από επιμέρους τεχνολογίες.

Αποτελέσματα

Ο ιστότοπος που προέκυψε βελτίωσε την προσβασιμότητα των διαδικτυακών συμβουλευτικών υπηρεσιών του δήμου, με αποτέλεσμα το Εsroo να παρέχει καλύτερη στήριξη στους πολίτες του με αναπηρία ή μειωμένες δυνατότητες.

Διδάγματα

Η ενσωμάτωση απαιτήσεων προσβασιμότητας στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών αυξάνει τη χρησιμότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας και επιτρέπει στους πολίτες να κάνουν βέλτιστη χρήση των δημόσιων υπηρεσιών.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών Υποθέσεων και Απασχόλησης της Φινλανδίας, Οδηγός για κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις (2017)

Οι υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες σχεδιάζονται και παράγονται κατά τρόπο ώστε να μεγιστοποιείται η προβλεπόμενη χρήση τους από άτομα με αναπηρία και ότι συνοδεύονται, εφόσον είναι δυνατόν, εντός ή επί του προϊόντος από προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία τους και τα **χαρακτηριστικά** προσβασιμότητάς τους. **Επιπλέον, το παράρτημα ΙΙΙ της ευρωπαϊκής πράξης για την προσβασιμότητα ορίζει απαιτήσεις προσβασιμότητας για το δομημένο περιβάλλον**, οι οποίες μπορούν να εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη. Δεδομένου ότι η υποχρέωση να συμπεριλαμβάνονται απαιτήσεις προσβασιμότητας στις τεχνικές προδιαγραφές ισχύει και για τις συμβάσεις έργων, το παράρτημα μπορεί να αποτελέσει χρήσιμη αφετηρία για τις συμβάσεις σχεδιασμού και κατασκευής.

Τα εναρμονισμένα πρότυπα ή οι τεχνικές προδιαγραφές για τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων ή υπηρεσιών που αναπτύσσονται από ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πράξης για την προσβασιμότητα, μπορούν να αναφέρονται απευθείας στα έγγραφα της προμήθειας. Για παράδειγμα, το πρότυπο EN 301 549 ⁽¹⁰³⁾ περιέχει απαιτήσεις προσβασιμότητας για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ, ενώ το πρότυπο EN 17210 ⁽¹⁰⁴⁾ περιλαμβάνει απαιτήσεις προσβασιμότητας για ευρύ φάσμα κτιρίων και υποδομών.

⁽¹⁰³⁾ Βλ. https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/03.01.01_60/en_301549v030101p.pdf

⁽¹⁰⁴⁾ Βλ. <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/mandates/index.cfm?fuseaction=search.detail&id=392> και https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT,FSP_LANG_ID:65077.25&cs=1B1F504D7DCF7711690E22BAE7CED456A.

Άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ μπορεί επίσης να καθορίζουν απαιτήσεις προσβασιμότητας για προϊόντα ή υπηρεσίες, ενώ και η συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη συμμόρφωσης με την εν λόγω νομοθεσία.

Ορθές πρακτικές

- Οι τεχνικές προδιαγραφές θα πρέπει να συντάσσονται προσεκτικά, ώστε να περιλαμβάνουν τυχόν ουσιώδεις κοινωνικές πτυχές χωρίς να εισάγουν περιττούς περιορισμούς στον ανταγωνισμό.
- Οι λειτουργικές προδιαγραφές ή οι προδιαγραφές που βασίζονται στις επιδόσεις μπορεί να είναι ιδιαίτερα ενδεδειγμένες για συμβάσεις υπηρεσιών που περιλαμβάνουν κοινωνικές πτυχές, π.χ. για τον καθορισμό των επιθυμητών αποτελεσμάτων της υπηρεσίας.
- Οι τεχνικές προδιαγραφές μπορεί να αφορούν τη διαδικασία παραγωγής, η οποία δεν είναι κατ' ανάγκη εμφανής στο τελικό προϊόν. Ωστόσο, πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να είναι ανάλογες προς την αξία και τους στόχους της.
- Η ενσωμάτωση απαιτήσεων προσβασιμότητας στις τεχνικές προδιαγραφές είναι υποχρεωτική για όλες τις δημόσιες συμβάσεις που θα χρησιμοποιηθούν από άτομα. Η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα ορίζει κάποιες από αυτές τις απαιτήσεις για σειρά προϊόντων και υπηρεσιών που αγοράζονται συνήθως.
- Μόλις καταστούν διαθέσιμα τα ειδικά προαιρετικά πεδία στα νέα τυποποιημένα έντυπα, χρησιμοποιήστε τα για να διευκρινίσετε αν χρησιμοποιήσατε κριτήρια προσβασιμότητας και εξηγήστε γιατί αυτό δεν κατέστη δυνατό σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις.

4.5. Συμμόρφωση με το κοινωνικό και εργατικό δίκαιο και με συλλογικές συμβάσεις

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνουν κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα ⁽¹⁰⁵⁾, στην οποία αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι, κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις «ισχύουσες υποχρεώσεις στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου που έχουν θεσπισθεί με το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου».

Οι διεθνείς συμφωνίες που αναφέρονται στην εν λόγω διάταξη απαριθμούνται σε παράρτημα ⁽¹⁰⁶⁾ και περιλαμβάνουν τις 8 βασικές συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ):

- Σύμβαση 87 περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος
- Σύμβαση 98 περί συνδικαλιστικού δικαιώματος και συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Σύμβαση 29 σχετικά με την αναγκαστική εργασία
- Σύμβαση 105 σχετικά με την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας
- Σύμβαση 138 για την ελάχιστη ηλικία απασχόλησης
- Σύμβαση 111 για την εισαγωγή διακρίσεων (εργασία και απασχόληση)
- Σύμβαση 100 σχετικά με την ίση αμοιβή
- Σύμβαση 182 σχετικά με τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας

Εκτός από τη γενική υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την τήρηση των διατάξεων αυτών κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, αυτή η «κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα» έχει ορισμένες ειδικότερες εφαρμογές. Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι ο προσφέρων δεν συμμορφώθηκε με το εφαρμοστέο κοινωνικό ή εργατικό δίκαιο ή με τις συλλογικές συμβάσεις, μπορεί να υπάρξουν σοβαρές συνέπειες, όπως:

- απόρριψη της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς ⁽¹⁰⁷⁾.
- αποκλεισμός από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης ⁽¹⁰⁸⁾.
- απόρριψη ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς ⁽¹⁰⁹⁾ και/ή
- από κοινού ευθύνη υπεργολάβων και κύριων αναδόχων για κάθε παράβαση των σχετικών υποχρεώσεων περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 36 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 30 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁰⁶⁾ Παράρτημα Χ της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, παράρτημα XIV της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, παράρτημα Χ της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁰⁷⁾ Άρθρο 56 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 76 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹⁰⁸⁾ Άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 80 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 38 παράγραφος 7 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁰⁹⁾ Άρθρο 69 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 84 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹¹⁰⁾ Άρθρο 71 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 88 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 42 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Η κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τη στήριξη των ΚΥΔΣ. Οι εθνικές αρχές μπορούν να θεσπίσουν ειδικά μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στην κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα ή μπορούν να βασίζονται σε αγοραστές του δημόσιου τομέα για την επαλήθευση της συμμόρφωσης κατά περίπτωση. Ένας τρόπος για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά της είναι να αναφέρονται στα τεύχη δημοπράτησης συγκεκριμένες υποχρεώσεις βάσει του κοινωνικού και εργατικού δικαίου και των συλλογικών συμβάσεων, οι οποίες ισχύουν για τη σύμβαση, και να ζητείται από τους προσφέροντες να επιβεβαιώσουν τη συμμόρφωσή τους. Για τον σκοπό αυτόν, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να ζητούν αποδείξεις συμμόρφωσης ή υπεύθυνες δηλώσεις από τους προσφέροντες. Αυτό θα πρέπει στη συνέχεια να ενισχυθεί με συμβατικούς όρους που θα απαιτούν συμμόρφωση με τις σχετικές υποχρεώσεις κατά την εκτέλεση της σύμβασης και θα συνοδεύονται από αποτελεσματικά μέτρα παρακολούθησης (βλ. ενότητες 5.2 και 5.4).

Οι εθνικές υποχρεώσεις στον τομέα του κοινωνικού και εργατικού δικαίου πρέπει πάντοτε να εφαρμόζονται σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και με τις αρχές της διαφάνειας, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ίσης μεταχείρισης. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε απαίτηση που επιβάλλεται στους προσφέροντες βάσει του εθνικού κοινωνικού και εργατικού δικαίου ή συλλογικών συμβάσεων δεν θα πρέπει να οδηγεί σε άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις σε βάρος των προσφερόντων ή εργαζομένων από άλλα κράτη μέλη.

Ομοίως, οι απαιτήσεις σχετικά με την υποβολή προσφορών βάσει του εθνικού κοινωνικού και εργατικού δικαίου ή συλλογικών συμβάσεων δεν θα πρέπει να οδηγούν σε διακρίσεις εις βάρος έργων, προμηθειών, υπηρεσιών και οικονομικών φορέων από χώρες της ΣΔΣ ή από χώρες που έχουν συνάψει διμερή συμφωνία με την ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει κεφάλαιο για τις δημόσιες συμβάσεις, εφόσον καλύπτονται από τις εν λόγω συμφωνίες.

Για παράδειγμα, δεν είναι δυνατή η εφαρμογή των εργασιακών όρων του κράτους σας όταν μια σύμβαση εκτελείται εξ αποστάσεως σε άλλο κράτος μέλος, σε χώρες της ΣΔΣ ή σε χώρες που έχουν διμερή συμφωνία με την ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει κεφάλαιο για τις δημόσιες συμβάσεις.

Η ενότητα 5.2 περιέχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της κοινωνικής και εργατικής νομοθεσίας και των συλλογικών συμβάσεων στις δημόσιες συμβάσεις.

Χρήση των δημόσιων συμβάσεων στην Καταλονία (Ισπανία) για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στις αλυσίδες εφοδιασμού ηλεκτρονικών ειδών

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Η Καταλανική Ένωση Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (L'Associació Catalana de Municipis — ACM) εκπροσωπεί πάνω από 1 000 τοπικούς φορείς, ή το 95 % των δήμων της περιφέρειας. Ένα από τα καθήκοντά της είναι να ενεργεί ως κεντρικός αγοραστής, να συνδυάζει ανάγκες και να παρέχει εξοικονόμηση διοικητικών πόρων για τα μέλη της. Το 2018 η ACM κατέστη θυγατρική της Electronics Watch, της οποίας οι κοινωνικές ρήτρες προστίθενται πλέον στους διαγωνισμούς, συμπεριλαμβανομένου ενός πρόσφατου πλαισίου για εκτυπωτές, στο οποίο συμμετέχουν 80 δήμοι.

Προσέγγιση

Οι ρήτρες της Electronics Watch απαιτούν από τους αναδόχους να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια για την επίτευξη διαφάνειας στην αλυσίδα εφοδιασμού, να συνεργάζονται με ανεξάρτητους παρατηρητές και να επανορθώνουν τις παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων και των προτύπων ασφαλείας. Συνάδουν με την οδηγία 2014/24/ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις και αντικατοπτρίζουν τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Οι ρήτρες περιλαμβάνουν κώδικα εργασιακών προτύπων που αναφέρεται στην εθνική νομοθεσία, καθώς και στις θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ.

Αποτελέσματα

Το αρχικό αίτημα γνωστοποίησης έτυχε θετικής ανταπόκρισης από τους αναδόχους. Οι ανάδοχοι παρέιχαν λεπτομερείς πληροφορίες για την αλυσίδα εφοδιασμού σχετικά με συγκεκριμένα μοντέλα προϊόντων και τοποθεσίες παραγωγής που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της σύμβασης. Με βάση τα υφιστάμενα αποτελέσματα παρακολούθησης για τα εν λόγω μοντέλα και τις τοποθεσίες, η Electronics Watch ήταν σε θέση να εκπονήσει εκτίμηση κινδύνου για την ACM. Τα στοιχεία που γνωστοποιήθηκαν από έναν προμηθευτή ενίσχυσαν τη συνεχιζόμενη διαδικασία συνεργασίας σε εργοστάσιο παραγωγής εκτυπωτών στη Νότια Ασία. Με βάση τις λεπτομέρειες της τοποθεσίας παραγωγής, θα εφαρμοστεί σχέδιο παρακολούθησης, το οποίο θα αξιολογεί την τοπική εμπειρογνώση για την παρακολούθηση των εργασιακών δικαιωμάτων. Η ACM σχεδιάζει ήδη να συμπεριλάβει τους όρους της σύμβασης της Electronics Watch σε δύο ακόμη συμφωνίες-πλαίσια —για την υποβολή εκθέσεων των συνόδων ολομέλειας σε θέματα ΤΠ και βίντεο.

Διδάγματα

Είναι αναγκαίο ο κλάδος —τόσο οι μεταπωλητές όσο και οι επωνυμίες και οι προμηθευτές τους— να ενισχύσει περαιτέρω τη διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού. Επί του παρόντος, η γνωστοποίηση πληροφοριών σε επίπεδο συστατικών στοιχείων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τον κλάδο, αλλά έχει θεμελιώδη σημασία για να καταστεί δυνατή η διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού, η οποία συνδέεται με το αντικείμενο, όπως απαιτείται από τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Εάν περισσότεροι αγοραστές του δημόσιου τομέα ζητήσουν τη γνωστοποίηση των τόπων παραγωγής, αυτό θα βοηθήσει να καθιερωθεί αυτή η διαδικασία ως συνήθης πρακτική στον κλάδο.

4.6. Κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής

4.6.1. Λόγοι αποκλεισμού

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις αναγνωρίζουν ότι ορισμένοι φορείς δεν θα πρέπει να είναι επιλέξιμοι να αναλάβουν δημόσιες συμβάσεις λόγω σοβαρών εγκληματικών ή αντιδεοντολογικών πρακτικών. Αναγνωρίζουν επίσης ότι οι τεκμηριωμένες παραβιάσεις της εταιρικής ευθύνης ή οι ελλείψεις προηγούμενες επιδόσεις μπορεί να αποτελούν λόγους αποκλεισμού. Οι λόγοι αποκλεισμού διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: υποχρεωτικός (ο οποίος πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους τους διαγωνισμούς) και προαιρετικός (τον οποίο οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν ή ο οποίος μπορεί να είναι υποχρεωτικός βάσει της εθνικής νομοθεσίας). Ο πίνακας που ακολουθεί δείχνει τους λόγους υποχρεωτικού και προαιρετικού αποκλεισμού που είναι οι πλέον συναφείς για τις ΚΥΔΣ —πρόσθετοι λόγοι παρατίθενται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις ⁽¹¹¹⁾.

Πίνακας 4.3

Λόγοι αποκλεισμού που συνδέονται με τις ΚΥΔ

Λόγοι υποχρεωτικού αποκλεισμού ⁽¹⁾	Λόγοι προαιρετικού αποκλεισμού ⁽²⁾
Τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση για παιδική εργασία ή άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων.	Αθέτηση υποχρεώσεων σχετικά με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης —η οποία αποδεικνύεται με κάθε πρόσφορο μέσο.
	Αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων βάσει της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ρήτηρας, δηλαδή των υποχρεώσεων στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου που έχουν θεσπιστεί με το ενωσιακό, δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, σε συλλογικές συμβάσεις ή στις βασικές συμβάσεις της ΔΟΕ.
Αθέτηση υποχρεώσεων σχετικά με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης —η οποία διαπιστώνεται με δικαστική ή διοικητική απόφαση που έχει τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ.	Σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητα του οικονομικού φορέα.
	Σημαντικές ή συνεχιζόμενες ελλείψεις κατά την εκπλήρωση ουσιαστικής απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης σύμβασης.
	Σοβαρή ψευδής δήλωση ή μη προσκόμιση των δικαιολογητικών.

⁽¹⁾ Άρθρο 57 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Βλ. επίσης άρθρο 80 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 38 παράγραφοι 4 και 5 για τις συμβάσεις παραχώρησης που ρυθμίζονται από την οδηγία 2014/23/ΕΕ.

⁽²⁾ Άρθρο 57 παράγραφοι 2 και 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 38 παράγραφος 7 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Για τις συμβάσεις για την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας, η δυνατότητα εφαρμογής των λόγων προαιρετικού αποκλεισμού μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τους εθνικούς κανόνες (βλ. άρθρο 80 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ).

Πρέπει να ζητείται από όλους τους προσφέροντες να επιβεβαιώσουν ότι δεν τους αφορά κανένας από τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού, καθώς και κανένας από τους λόγους προαιρετικού αποκλεισμού που ισχύουν για τη διαδικασία. Τα προκαταρκτικά στοιχεία που αποδεικνύουν τη συμμόρφωση παρέχονται μέσω του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Προμήθειας (ΕΕΕΠ) ή μπορούν να παρέχονται μέσω άλλης μορφής υπεύθυνης δήλωσης, ανάλογα με την εκάστοτε σύμβαση· ωστόσο, μπορείτε να ζητήσετε δικαιολογητικά ανά πάσα στιγμή, όταν αυτό είναι απαραίτητο για την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας ⁽¹¹²⁾.

Για τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού, η μέγιστη περίοδος αποκλεισμού είναι πέντε έτη από την ημερομηνία της καταδίκης με τελεσίδικη απόφαση, εκτός αν έχει καθοριστεί μεγαλύτερη περίοδος στην απόφαση. Για τους λόγους προαιρετικού αποκλεισμού, η μέγιστη περίοδος αποκλεισμού είναι τρία έτη από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος ⁽¹¹³⁾. Και στις δύο περιπτώσεις, οι προσφέροντες μπορούν να επιδιώξουν να αποδείξουν την αξιοπιστία τους παρά την ύπαρξη ενός ή περισσότερων λόγων αποκλεισμού (διαδικασία γνωστή ως «αυτοκάθαρση»). Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει να υποβάλουν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τα συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση και την πρόληψη περαιτέρω ποινικών αδικημάτων και παραπτωμάτων, όπως η καταβολή αποζημίωσης για τυχόν ζημιές που προκλήθηκαν, η ενεργός συνεργασία με τις ερευνητικές αρχές, συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού ⁽¹¹⁴⁾.

⁽¹¹¹⁾ Άρθρο 57 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 80 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 38 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹¹²⁾ Άρθρο 59 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Είναι επίσης δυνατή η καταγγελία της σύμβασης εάν ο ανάδοχος τελούσε σε μία από τις καταστάσεις υποχρεωτικού αποκλεισμού κατά τη στιγμή της ανάθεσης [άρθρο 73 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 90 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 44 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/23/ΕΕ].

⁽¹¹³⁾ Άρθρο 57 παράγραφος 7 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, το οποίο μπορεί να εφαρμόζεται και για τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας (βλ. άρθρο 80 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ), άρθρο 38 παράγραφος 10 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Στο εθνικό δίκαιο μπορεί να ορίζονται επίσης μικρότερες περιόδους αποκλεισμού.

⁽¹¹⁴⁾ Άρθρο 57 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 80 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 38 παράγραφος 9 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Εναπόκειται στον αγοραστή του δημόσιου τομέα να αξιολογήσει τα μέτρα αυτά και να αποφασίσει αν επαρκούν για να επιτραπεί στον προσφέροντα να συμμετάσχει στη διαδικασία. Σε αντίθετη περίπτωση, η απόφαση αυτή πρέπει να αιτιολογείται στον προσφέροντα.

Καταπολέμηση της παιδικής εργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού — γαλλική και ολλανδική νομοθεσία

Είναι υποχρεωτικό να εξαιρούνται από τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων εταιρείες που έχουν καταδικαστεί για αδικήματα που σχετίζονται με την παιδική εργασία ή την εμπορία ανθρώπων. Επειδή οι παραβάσεις αυτές εμφανίζονται συχνά στο πλαίσιο πολύπλοκων αλυσίδων εφοδιασμού, μπορεί να είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με αυτές. Τόσο η Γαλλία όσο και οι Κάτω Χώρες έχουν θεσπίσει νόμους δέουσας επιμέλειας, οι οποίοι επιβάλλουν στις εταιρείες την υποχρέωση να προσδιορίζουν αν υπάρχουν κίνδυνοι παιδικής εργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού τους, να λαμβάνουν μέτρα για την καταπολέμησή της και να υποβάλλουν δημόσιες εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα αυτά.

Όταν η νομοθεσία αυτή εφαρμόζεται σε προσφέροντες για μια σύμβαση, η μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας μπορεί να συνεπάγεται αποκλεισμό δυνάμει του άρθρου 57 παράγραφος 4 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ (αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων βάσει της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ρήτηρας). Αυτό δεν ισχύει εάν η νομοθεσία για τη δέουσα επιμέλεια δεν εφαρμόζεται σε κάποιον προσφέροντα, για παράδειγμα λόγω της τοποθεσίας της έδρας του ή του αριθμού των εργαζομένων του.

4.6.2. Κριτήρια επιλογής ⁽¹¹⁵⁾

Ενώ τα κριτήρια αποκλεισμού εστιάζουν σε αρνητικούς παράγοντες που μπορεί να σας εμποδίσουν να αναθέσετε μια σύμβαση σε προσφέροντα, τα κριτήρια επιλογής μπορούν να σας βοηθήσουν να εντοπίσετε εκείνους που είναι οι πλέον κατάλληλοι για την εκπλήρωση των κοινωνικών πτυχών της σύμβασής σας. Ειδικότερα, ο καθορισμός κατάλληλων κριτηρίων επιλογής με βάση την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, τους τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους και την πείρα μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση των ΚΥΔΣ, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δυνατότητα υποβολής προσφορών για τη σύμβασή σας από ευρύ φάσμα οργανισμών.

Ορισμένα παραδείγματα κριτηρίων επιλογής που μπορούν να συμβάλουν στις ΚΥΔΣ είναι τα εξής:

- απαιτήσεις οικονομικής επάρκειας (π.χ. κύκλος εργασιών, κερδοφορία) οι οποίες περιορίζονται σε ό, τι είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί ότι ο προσφέρων είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση και δεν περιορίζουν τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας, κοινωνικών επιχειρήσεων, μη κερδοσκοπικών και κοινοτικών οργανώσεων·
- κριτήρια που απαιτούν αποδεδειγμένη ειδική πείρα και εμπειρογνωσία των οργανισμών και/ή των ομάδων τους στην αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων σχετικών με τη σύμβασή σας, π.χ. προσβασιμότητα, ισότητα των φύλων και απαγόρευση των διακρίσεων·
- τεχνική ικανότητα για την παρακολούθηση των εργασιακών πρακτικών σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού ⁽¹¹⁶⁾, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων διαχείρισης και των εταιρικών σχέσεων με άλλους οργανισμούς· και/ή
- αποδείξεις επιτυχούς ολοκλήρωσης προηγούμενων συμβάσεων που περιλάμβαναν παρόμοιες κοινωνικές απαιτήσεις, π.χ. πρόσληψη και ευκαιρίες για αναβάθμιση των δεξιοτήτων μαθητευόμενων ή εργαζομένων σε μειονεκτική θέση.

Σύνδεση με το αντικείμενο και αναλογικότητα στα κριτήρια επιλογής

Όλα τα κριτήρια επιλογής θα πρέπει να σχετίζονται και να είναι αναλογικά προς το αντικείμενο της σύμβασης. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υιοθετήσετε μια γενική προσέγγιση για τον καθορισμό των κριτηρίων επιλογής, αλλά να ελέγξετε αν είναι κατάλληλα για την επίτευξη των στόχων σας (συμπεριλαμβανομένων των στόχων της ΚΥΔΣ) και ότι δεν υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια.

Εάν ζητάτε στοιχεία που αποδεικνύουν, για παράδειγμα, τη λήψη μέτρων διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού, δεν μπορείτε να απαιτήσετε να υπερβαίνουν αυτά το πεδίο εφαρμογής των αγορών σας (π.χ. να συμπεριλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες μιας εταιρείας). Θα πρέπει επίσης να αποφεύγετε να καθορίζετε απαιτήσεις προηγούμενης πείρας οι οποίες είναι είτε υπερβολικά εκτενείς είτε υπερβολικά περιοριστικές —έχετε υπόψη ότι ορισμένοι προσφέροντες ενδέχεται να έχουν σχετική πείρα σε άλλους τομείς ή πεδία δραστηριότητας. Αυτή η προσέγγιση των κριτηρίων επιλογής θα συμβάλει επίσης στη διασφάλιση της δυνατότητας συμμετοχής οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας, κοινωνικών επιχειρήσεων και μη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων στον διαγωνισμό σας.

⁽¹¹⁵⁾ Άρθρο 58 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 80 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 38 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹¹⁶⁾ Όπως ορίζεται στο παράρτημα XII μέρος II στοιχείο δ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Τα αποδεικτικά στοιχεία σε σχέση με τα κριτήρια επιλογής προέρχονται, σε πρώτο βαθμό, από το ΕΕΕΠ ή μπορεί να προέρχονται, σε ορισμένες περιπτώσεις, από άλλη μορφή υπεύθυνης δήλωσης. Όπως ισχύει και με τα κριτήρια αποκλεισμού, είναι δυνατό να ζητηθούν δικαιολογητικά σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Σε αντίθεση με τα κριτήρια αποκλεισμού, τα κριτήρια επιλογής θα πρέπει να είναι ειδικά για κάθε σύμβαση, ώστε να διασφαλίζονται η αναλογικότητά τους και η σύνδεσή τους με το αντικείμενο.

Όσον αφορά την προσβασιμότητα, το πρότυπο EN 17161:2019 για τον σχεδιασμό για όλους ⁽¹¹⁷⁾ καθορίζει μια προσέγγιση σχεδιασμού προσβασιμότητας για προϊόντα, αγαθά και υπηρεσίες, η οποία αποσκοπεί στην επέκταση του εύρους των χρηστών. Το πρότυπο αυτό μπορεί να αναφέρεται στα κριτήρια επιλογής ως μέρος των απαιτήσεων τεχνικής ικανότητας, προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι προσφέροντες διαθέτουν κατάλληλες διαδικασίες για την παροχή προσβάσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που αποδεικνύουν τη συμμόρφωση με ισοδύναμα πρότυπα.

Ορθές πρακτικές

- Χρησιμοποιήστε κριτήρια υποχρεωτικού και προαιρετικού αποκλεισμού ώστε να διασφαλίζεται ότι οι προσφέροντες δεν έχουν παραβιάσει την ισχύουσα κοινωνική ή εργατική νομοθεσία ή συλλογικές συμβάσεις.
- Αναπτύξτε κριτήρια επιλογής που αφορούν ειδικά τη σύμβασή σας και τα οποία στοχεύουν τις σχετικές κοινωνικές πτυχές που συνδέονται με τους τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους και την προηγούμενη πείρα. Αποφύγετε οικονομικά ή άλλα κριτήρια που ενδέχεται να εμποδίζουν τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Εξετάστε εκ των προτέρων το είδος των αποδεικτικών στοιχείων που θα ζητήσετε από τους προσφέροντες πριν από την ανάθεση της σύμβασης και τον τρόπο με τον οποίο οι πληροφορίες αυτές επικαιροποιούνται κατά την εκτέλεση της σύμβασης.
- Όταν λαμβάνετε προσφορές από άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, μπορείτε να ανατρέχετε στο eCertis ⁽¹¹⁸⁾, το οποίο θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε ποια αποδεικτικά στοιχεία παρέχει το άλλο μέρος.

Εφαρμογή των συμβάσεων της ΔΟΕ στην προμήθεια κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων υπουργείου της Τσεχίας

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το 2015 το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Τσεχίας (MoLSA) θέσπισε τη δική του στρατηγική για τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις, την οποία χρησιμοποιεί για να καθοδηγήσει τον σχεδιασμό των διαγωνισμών. Η στρατηγική αυτή εφαρμόστηκε σε διαγωνισμό για τη διανομή ενδυμάτων από φιλανθρωπικές οργανώσεις σε άτομα που έχουν ανάγκη. Η αγορά αυτή συγχρηματοδοτήθηκε από τα ευρωπαϊκά ταμεία.

Προσέγγιση

Για την πρόληψη των παραβιάσεων εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων κατά τη διαδικασία παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, το υπουργείο ζήτησε από τους προσφέροντες να διαθέτουν ένα σύστημα που να εγγυάται ότι τα εργασιακά δικαιώματα που προστατεύονται από τις συμβάσεις της ΔΟΕ (παιδική εργασία, καταναγκαστική εργασία κ.λπ.) δεν έχουν παραβιαστεί κατά την παραγωγή των αγαθών που θα αγοραστούν. Αυτό ήταν κριτήριο επιλογής. Στο συγκεκριμένο στάδιο, το υπουργείο επικεντρώθηκε μόνο στις πραγματικές συνθήκες των διαδικασιών παραγωγής των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και όχι στην παραγωγή των πρώτων υλών. Οι προσφέροντες μπορούσαν να αποδείξουν τη συμμόρφωσή τους με την απαίτηση αυτή μέσω της συμμετοχής τους στο ίδρυμα Fair Wear ή μπορούσαν να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση. Στη δεύτερη περίπτωση, οι προσφέροντες όφειλαν να προσδιορίσουν τον κατασκευαστή κάθε τύπου προϊόντος, την επωνυμία και τον τόπο παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο, ο αγοραστής μπορεί να έχει κάποιο επίπεδο ελέγχου των συνθηκών εργασίας στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Αποτελέσματα

Ο κίνδυνος παραβίασης των εργασιακών και κοινωνικών προτύπων κατά την παραγωγή των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μειώθηκε με τη χρήση κοινωνικών απαιτήσεων στο στάδιο της επιλογής, με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη διαφάνεια στις αλυσίδες εφοδιασμού των προσφερόντων. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπέβαλε ο επιτυχών προσφέρων, σημαντικό μέρος της παραγωγής βρίσκεται εντός της ΕΕ. Επιπλέον, μέρος της παραγωγής πραγματοποιείται από φυλακισμένους, οι οποίοι αναπτύσσουν συγχρόνως εργασιακές δεξιότητες και αναφορές που θα συμβάλουν στην επανένταξή τους στην κοινωνία μετά την αποφυλάκισή τους.

⁽¹¹⁷⁾ Βλ. https://standards.cen.eu/dyn/www/?p=204:110:0:::FSP_PROJECT:62323&cs=13275480BC8D2104048D1E2104EAD11A2.

⁽¹¹⁸⁾ Το eCERTIS είναι ένα σύστημα πληροφοριών που σας βοηθά να ελέγξετε τη γνησιότητα διαφόρων πιστοποιητικών τα οποία χρησιμοποιούνται για τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων σε όλη την ΕΕ. Η αναζήτηση λειτουργεί σε οποιαδήποτε από τις γλώσσες της ΕΕ. Μπορείτε να το συμβουλευτείτε εδώ: <https://ec.europa.eu/tools/ecertis/#/search>

Διδάγματα

Οι απλές απαιτήσεις για διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού μπορούν να οδηγήσουν σε απροσδόκητα οφέλη που υπερβαίνουν τις απαιτήσεις της σύμβασης. Ο εν λόγω διαγωνισμός καθιέρωσε την ικανότητα εξασφάλισης διαφάνειας στην αλυσίδα εφοδιασμού ως προϋπόθεση συμμετοχής. Η παρακολούθηση των συνθηκών κατά την εκτέλεση της σύμβασης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση.

Αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω δημόσιων συμβάσεων στον δήμο του Stavanger (Νορβηγία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Ο νορβηγικός δήμος Stavanger είναι πρωτοπόρος στην εφαρμογή δεοντολογικών κριτηρίων στις δημόσιες συμβάσεις του, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης στοχευμένων κριτηρίων επιλογής. Από το 2010 απαιτεί από τους προσφέροντες να τεκμηριώνουν τις αλυσίδες εφοδιασμού τους με έμφαση στις συμβάσεις που ενέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Προσέγγιση

Για όλες τις προσεχείς συμβάσεις διενεργείται ετήσια εκτίμηση κινδύνου. Για τις συμβάσεις υψηλού κινδύνου, όπως τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ο εξοπλισμός ΤΠΕ και ο ιατρικός εξοπλισμός, εφαρμόζονται αναλυτικά κριτήρια επιλογής σχετικά με το ηθικό εμπόριο. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η απαίτηση ύπαρξης συστημάτων ιχνηλασιμότητας της αλυσίδας εφοδιασμού από τους προμηθευτές, διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου και εφαρμογής κώδικα δεοντολογίας για τους προμηθευτές. Ο κώδικας δεοντολογίας πρέπει να είναι σύμφωνος με τους όρους δεοντολογίας της σύμβασης του Stavanger (οι οποίοι βασίζονται σε βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ και της ΔΟΕ και στην εθνική νομοθεσία στον τόπο παραγωγής). Διοργανώνονται σεμινάρια προμηθευτών για την προετοιμασία της αγοράς. Κατά το στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης, χρησιμοποιούνται πληροφορίες από συστήματα τρίτων, όπως η πρωτοβουλία για το ηθικό εμπόριο, καθώς και μεμονωμένες συναντήσεις με τους προμηθευτές και ερωτηματολόγια.

Αποτελέσματα

Η χρήση δεοντολογικών κριτηρίων και οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους όρους που καθορίζονται στις στοχευτημένες συμβάσεις έχουν αργό αλλά σίγουρο αντίκτυπο. Η συνεχής έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη βιωσιμότητα και την κοινωνική ευθύνη στις δημόσιες συμβάσεις θεωρείται ότι έχει θέσει τα ζητήματα αυτά στα θεματολόγια των προμηθευτών, καθώς και στα θεματολόγια άλλων τμημάτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Μέσω του διαλόγου με τους προμηθευτές και τα διάφορα δίκτυα, των ελέγχων βάσει εγγράφων, των επιθεωρήσεων σε εργοστάσια κ.λπ., ο δήμος του Stavanger αυξάνει την εσωτερική εμπειρογνώσια του στον τομέα αυτόν. Ο δήμος ελπίζει ότι πολύ σύντομα θα είναι έτοιμος να δοκιμάσει ακόμη πιο εμπειριστωμένες μεθόδους, όπως η συμπλήρωση των κριτηρίων επιλογής με νέα κριτήρια ανάθεσης, προκειμένου να διασφαλιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και η βιωσιμότητα στις δημόσιες συμβάσεις. Επί του παρόντος, τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται συνδέονται με τη διαδικασία πιστοποίησης. Ως εκ τούτου, η χρήση κριτηρίων ανάθεσης αποτελεί το προφανές επόμενο βήμα.

Διδάγματα

Υπάρχει ανάγκη για πιο εξορθολογισμένες διαδικασίες με στόχο τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους όρους δεοντολογίας της σύμβασης. Ως εκ τούτου, ο δήμος συμμετέχει σε επιτροπή εμπειρογνομόνων με άλλους δήμους, κυβερνητικούς φορείς και πανεπιστήμια στη Νορβηγία. Ο δήμος του Stavanger ηγείται μιας ομάδας που επικεντρώνεται στην κλωστοϋφαντουργία, ενώ συμμετέχει επίσης σε ομάδα που ασχολείται με τις κατασκευές και τα οικοδομικά υλικά. Επιπλέον, ο δήμος συμμετέχει στην ομάδα συμφερόντων Procura+ για τις ΚΥΔΣ στον τομέα των ΤΠΕ. Τα δίκτυα αυτά ενημερώνουν τον δήμο για σχετικές υποθέσεις και συνεισφέρουν στα τεύχη δημοπράτησης και στις προσπάθειες συμμόρφωσης.

4.7. Κριτήρια ανάθεσης

Οι συμβάσεις που καλύπτονται από τις οδηγίες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις ανατίθενται βάσει της «πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς», στο πλαίσιο των οποίων οι αγοραστές του δημόσιου τομέα είναι σε θέση να εφαρμόζουν ευρύ φάσμα ποιοτικών και συναφών με το κόστος κριτηρίων. Οι οδηγίες αναφέρουν συγκεκριμένα τις κοινωνικές πτυχές ως παράγοντες που μπορούν να συμπεριληφθούν στα κριτήρια ανάθεσης, μαζί με την προσβασιμότητα, τον σχεδιασμό για όλους τους χρήστες, καθώς και την εμπορία και των σχετικών όρων⁽¹⁹⁾. Τα κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης μπορούν να στείλουν ισχυρό μήνυμα στην αγορά σχετικά με τη σημασία αυτών των πτυχών της σύμβασης. Ορισμένα παραδείγματα κοινωνικών κριτηρίων ανάθεσης είναι τα εξής:

⁽¹⁹⁾ Άρθρο 67 παράγραφος 2 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 41 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Ο όρος «εμπορία και οι σχετικοί όροι» μπορεί να περιλαμβάνει ζητήματα δικαίου εμπορίου, όπως καθορίζονται από το Δικαστήριο στην υπόθεση C-368/10 (βλ. πλαίσιο).

- Μεθοδολογία για τη διασφάλιση της κοινωνικής ένταξης στην παροχή της υπηρεσίας. Οι προσφέροντες πρέπει να υποβάλουν λεπτομερές σχέδιο για να προσεγγίσουν καθεμία από τις ομάδες-στόχους που προσδιορίζονται στα τεύχη δημοπράτησης.
- Αριθμός και ποιότητα των ευκαιριών μαθητείας/κατάρτισης που δημιουργούνται κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Οι προσφέροντες πρέπει να περιγράψουν λεπτομερώς την προσέγγισή τους όσον αφορά τις προσλήψεις και την κατάρτιση, να παρέχουν δείγμα προδιαγραφών εργασίας για τις θέσεις μαθητείας και να περιγράψουν τις δομές υποστήριξης που πρόκειται να δημιουργηθούν.
- Πιστοποίηση από τρίτους για τη δεοντολογική προμήθεια προϊόντων που παρέχονται στο πλαίσιο της σύμβασης. Οι βαθμοί απονέμονται με βάση το ποσοστό των προϊόντων που παράγονται με πιστοποίηση δίκαιου εμπορίου ή ισοδύναμη πιστοποίηση. Εάν δεν διαθέτετε πιστοποίηση από τρίτο μέρος, αναφέρετε τους λόγους και περιγράψτε τυχόν εσωτερικά μέτρα που έχετε λάβει για να εξασφαλίσετε τη δεοντολογική προμήθεια των προϊόντων ⁽¹²⁰⁾.
- Μέτρα για τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων. Οι βαθμοί απονέμονται βάσει ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων και τη στήριξη της ισότητας των φύλων (π.χ. κατάρτιση του προσωπικού, ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, ευέλικτο ωράριο εργασίας κ.λπ.).
- Πρόσθετες απαιτήσεις προσβασιμότητας. Οι βαθμοί απονέμονται βάσει ειδικών μέτρων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας πέραν των απαιτήσεων που περιλαμβάνονται στις τεχνικές προδιαγραφές ⁽¹²¹⁾.

Σύνδεση με το αντικείμενο και κριτήρια ανάθεσης

Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να αφορούν τα συγκεκριμένα αγαθά, τις υπηρεσίες ή τα έργα που αγοράζονται. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να απονέμονται (ή να αφαιρούνται) βαθμοί απλώς και μόνο λόγω της παρουσίας (ή απουσίας) πολιτικής για την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Ωστόσο, μια τέτοια πολιτική μπορεί να χρησιμεύσει ως απόδειξη συγκεκριμένης δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι προσφέροντες ανταποκρινόμενοι στα κριτήρια ανάθεσης.

Για παράδειγμα, εάν ένα κριτήριο ανάθεσης επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο θα βελτιωθεί η ευημερία των ηλικιωμένων στο πλαίσιο μιας σύμβασης, οι προσφέροντες μπορούν να βασίζονται εν μέρει σε μια πολιτική που καθορίζει την προσέγγισή τους όσον αφορά τη συνεργασία με τους χρήστες των υπηρεσιών και την κατάρτιση του προσωπικού. Ωστόσο, δεν θα ήταν σκόπιμο να απονέμονται βαθμοί με βάση τις δραστηριότητες που εκτελούν οι προσφέροντες στο πλαίσιο άλλων συμβάσεων.

Για να χρησιμοποιήσετε αποτελεσματικά τα κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης, θα πρέπει να εξετάσετε τον τρόπο με τον οποίο θα τα διατυπώσετε, τη στάθμισή τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα τα αξιολογήσετε.

Όσον αφορά τη διατύπωση των κοινωνικών κριτηρίων ανάθεσης, ισχύουν οι ίδιες απαιτήσεις διαφάνειας όπως και για τα άλλα κριτήρια ανάθεσης. Πρέπει να αναφέρονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στα τεύχη δημοπράτησης, μαζί με τη στάθμισή τους και τυχόν επιμέρους κριτήρια. Πρέπει να είναι αρκετά σαφή, ώστε όλοι οι προσφέροντες οι οποίοι είναι «καλώς πληροφορημένοι και επιμελείς» να είναι σε θέση να τα κατανοήσουν ⁽¹²²⁾. Πρέπει να διασφαλίζουν τη δυνατότητα αποτελεσματικού ανταγωνισμού και να επιτρέπουν την επαλήθευση των πληροφοριών που υποβάλλουν οι προσφέροντες ⁽¹²³⁾. Τέλος, πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης, όπως εξηγείται στο πλαίσιο.

Όσον αφορά τη στάθμιση, δεν υπάρχει μέγιστο ή ελάχιστο ποσοστό βαθμών που μπορείτε να αποδώσετε στα κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης. Για συμβάσεις στις οποίες υπάρχουν είτε υψηλοί κοινωνικοί κίνδυνοι (π.χ. παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) είτε μεγάλα δυνητικά κοινωνικά οφέλη (π.χ. μετρήσιμες βελτιώσεις στην ευημερία μιας ευάλωτης ομάδας ή συμμετοχή ατόμων με αναπηρία), μπορεί να είναι σκόπιμο να υπάρχουν κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης με υψηλό συντελεστή στάθμισης. Αυτό εξαρτάται επίσης από το αν λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικές πτυχές στις τεχνικές προδιαγραφές ή σε άλλο σημείο της προσφοράς.

Παράδειγματα κοινωνικών κριτηρίων ανάθεσης σε συνδυασμό με άλλα κριτήρια

Παράδειγμα 1

Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για εργαζομένους σε μειονεκτική θέση

Κριτήρια επιλογής: Οι προσφέροντες πρέπει να αποδείξουν την ικανότητά τους να προσλαμβάνουν, να εκπαιδεύουν και να διατηρούν εργαζομένους από μία ή περισσότερες από τις καθορισμένες μειονεκτούσες ομάδες. Η πείρα αυτή μπορεί να αφορά προηγούμενες συμβάσεις που έχουν συναφθεί σε οποιονδήποτε τομέα. Πρέπει να αποδεικνύεται ότι ο προσφέρων και/ή οι υπεργολάβοι του έχουν την ικανότητα να προσλαμβάνουν, να εκπαιδεύουν και να διατηρούν τους εν λόγω εργαζομένους για περίοδο παρόμοια με εκείνη που καλύπτεται από την παρούσα σύμβαση.

⁽¹²⁰⁾ Βλ. ενότητα 4.8 για την εξέταση των απαιτήσεων σχετικά με τα σήματα και την πιστοποίηση από τρίτους.

⁽¹²¹⁾ Για παράδειγμα, όταν οι τεχνικές προδιαγραφές απαιτούν τη συμμόρφωση του περιεχομένου ιστού με τις κατευθυντήριες γραμμές για την προσβασιμότητα του περιεχομένου του Ιστού (WCAG) 2.1 σε επίπεδο συμμόρφωσης AA, θα μπορούσαν να απονέμονται επιπλέον βαθμοί σε κάθε προσφορά που προσφέρει επίπεδο συμμόρφωσης AAA.

⁽¹²²⁾ Υπόθεση C-19/00 *SIAC Construction Ltd* κατά *County Council of the County of Mayo*, σκέψη 42.

⁽¹²³⁾ Άρθρο 67 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 82 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 41 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Κριτήρια ανάθεσης: Έως και 15 % των διαθέσιμων βαθμών θα απονέμεται σε προσφορές με βάση τον αριθμό και την ποιότητα των ευκαιριών απασχόλησης που διατίθενται σε εργαζομένους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Οι βαθμοί αυτοί θα απονέμονται με βάση τα ειδικά σχέδια που υποβάλλονται για την πρόσληψη, την εκπαίδευση και τη διατήρηση εργαζομένων σε μειονεκτική θέση.

Παράδειγμα 2

Προϊόντα διατροφής που έχουν πιστοποιηθεί ότι πληρούν τους όρους δίκαιου εμπορίου

Κριτήρια ανάθεσης: Έως 10 % των διαθέσιμων βαθμών θα απονέμονται σε προσφορές που ενσωματώνουν ένα ή περισσότερα προϊόντα πιστοποιημένα από τη Fairtrade International ή με ισοδύναμο σήμα. Για τη σύγκριση των προσφορών, θα λαμβάνονται υπόψη η αξία και ο όγκος του προϊόντος ή των προϊόντων που φέρουν την εν λόγω πιστοποίηση και τα οποία πρόκειται να παρασχεθούν στο πλαίσιο της σύμβασης. Όταν οι προσφέροντες δεν διαθέτουν πιστοποίηση δίκαιου εμπορίου για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνονται οι ίδιοι, θα πρέπει να παρέχεται επεξήγηση στο πλαίσιο της προσφοράς.

Όροι εκτέλεσης της σύμβασης: Κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ο προμηθευτής θα καταβάλλει προσπάθειες για την ενσωμάτωση πρόσθετων προϊόντων με πιστοποίηση δίκαιου εμπορίου ή ισοδύναμη πιστοποίηση στην προσφορά του. Ένα μέρος της τιμής που ορίζεται στη σύμβαση δεσμεύεται με βάση την εκπλήρωση αυτού του όρου, ενώ πληρωμή ίση με το πρόσθετο κόστος της χονδρικής προμήθειας προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο δίκαιου εμπορίου καθίσταται διαθέσιμη μόλις τα προϊόντα αυτά ενσωματωθούν στην προσφορά.

Τέλος, η προσέγγιση της αξιολόγησης καθορίζει πόσο αποτελεσματικά μπορούν να είναι τα κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης. Ακόμη και αν ένα κοινωνικό κριτήριο ανάθεσης δεν έχει ιδιαίτερα υψηλό συντελεστή στάθμισης, μπορείτε να ορίσετε ένα κατώτατο όριο (π.χ. 60 % της διαθέσιμης βαθμολογίας για το εν λόγω κριτήριο), το οποίο πρέπει να επιτύχει ο προσφέρων προκειμένου η προσφορά να είναι επιλέξιμη για περαιτέρω αξιολόγηση⁽¹²⁴⁾. Είναι επίσης σημαντικό να χρησιμοποιείται το πλήρες φάσμα των διαθέσιμων βαθμών για το κριτήριο, ώστε να γίνεται ορθή διάκριση μεταξύ των κοινωνικών επιδόσεων κάθε προσφοράς.

Υπόθεση C-368/10 Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την ανάθεση σύμβασης για την προμήθεια τσαγιού και καφέ από αγοραστή του δημοσίου τομέα στις Κάτω Χώρες, η οποία περιλάμβανε σειρά περιβαλλοντικών κριτηρίων και κριτηρίων κοινωνικής ευθύνης. Το Δικαστήριο εξέτασε λεπτομερώς τα κριτήρια αυτά και διαπίστωσε ότι ορισμένα από αυτά δεν διέθεταν την απαραίτητη διαφάνεια (π.χ. απαιτούν από τους διαγωνιζόμενους να προβαίνουν σε «σύμφωνη με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης πολιτική αγορών και την κοινωνικώς υπεύθυνη δράση των επιχειρήσεων» χωρίς περαιτέρω λεπτομέρειες).

Ωστόσο, έκρινε επίσης ότι τα σήματα πιστοποίησης που αφορούσαν παραμέτρους δίκαιων και αλληλέγγυων εμπορικών συναλλαγών θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Το άρθρο 43 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 61 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ κωδικοποίησαν και αποσαφήνισαν τις αρχές που διατυπώνονται στην εν λόγω απόφαση. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των σημάτων, βλ. ενότητα 4.8.

Τα κριτήρια ανάθεσης μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικά όταν συνδυάζονται με άλλα μέτρα για τις ΚΥΔΣ στα κριτήρια επιλογής, τις τεχνικές προδιαγραφές και τους όρους εκτέλεσης της σύμβασης, όπως καταδεικνύεται από τα παραδείγματα που ακολουθούν.

Ορθές πρακτικές

- Τα κοινωνικά κριτήρια ανάθεσης μπορούν να ενθαρρύνουν την αγορά να παράγει περισσότερο κοινωνικά υπεύθυνα αποτελέσματα, ενώ θα πρέπει να διατυπώνονται και να σταθμίζονται προσεκτικά, ώστε να μεγιστοποιείται ο αντίκτυπός τους.
- Εξετάστε τον τρόπο με τον οποίο θα αξιολογείτε και θα επαληθεύετε τους ισχυρισμούς των προσφερόντων σύμφωνα με τα κριτήρια ανάθεσης — συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πιστοποιήσεων και σημάτων τρίτων, κατά περίπτωση.
- Συνδυάστε τα κριτήρια ανάθεσης με τεχνικές προδιαγραφές, κριτήρια επιλογής και ρήτρες εκτέλεσης συμβάσεων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών κινδύνων και τη βελτίωση των κοινωνικών αποτελεσμάτων.

⁽¹²⁴⁾ Το ΔΕΕ ενέκρινε την προσέγγιση αυτή στην υπόθεση C-546/16, *Montte SL κατά Musikene*.

Σχεδιασμός κοινωνικών κριτηρίων ανάθεσης για την προμήθεια υλισμικού και υπηρεσιών ΤΠ στη Γερμανία

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Η Datarport προμηθεύει υλισμικό ΤΠ και υπηρεσίες ΤΠ για αγοραστές του δημόσιου τομέα στα γερμανικά ομόσπονδα κράτη Σλέσβιχ-Χολστάιν, Αμβούργο και Βρέμη, καθώς και υπηρεσίες ΤΠ για τη φορολογική διοίκηση των ομόσπονδων κρατών του Μεκλεμβούργου-Δυτικής Πομερανίας και της Κάτω Σαξονίας. Η σύμβαση περιλάμβανε την παράδοση υλισμικού ΤΠ (προσωπικών υπολογιστών και φορητών υπολογιστών, οθονών, πληκτρολογίων, ποντικιών υπολογιστή και εξαρτημάτων) για 60 000 χώρους εργασίας και υπηρεσίες ΤΠ για 30 000 χώρους εργασίας. Στόχος ήταν η αγορά αποκλειστικά εξοπλισμού και υπηρεσιών ΤΠ που παράγονται και παρέχονται σύμφωνα με τα πρότυπα που έχει ορίσει η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.

Προσέγγιση

Η σύμβαση ανατέθηκε το 2013. Από τους προσφέροντες ζητήθηκε να υποβάλουν σχέδιο σχετικά με τα κοινωνικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης των προμηθευτών και των υποπρομηθευτών τους με τις οκτώ θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ. Για την αντιμετώπιση ειδικών κοινωνικών ζητημάτων στην παγκόσμια παραγωγή ΤΠ, τα κριτήρια ανάθεσης αναφέρονταν επίσης στις πρόσθετες συμβάσεις αριθ. 1, 30, 102, 115, 131, 135, 155, 158, 169 και 170 της ΔΟΕ. Οι βαθμοί απονεμήθηκαν με βάση τρεις πτυχές του σχεδίου:

- έκταση των εργασιακών και κοινωνικών προτύπων που καλύπτονται·
- ευλογοφάνεια του σχεδίου όσον αφορά τη συμμόρφωση με τα κοινωνικά πρότυπα·
- παρεχόμενη επαλήθευση

Δεδομένου ότι οι προσφέροντες προσέφεραν ευρύ φάσμα επιλογών, ελήφθησαν δύο μέτρα για τη διασφάλιση της ποιότητας του μηχανισμού ελέγχου. Πρώτον, τα τεύχη δημοπράτησης περιέγραφαν ένα πιθανό σύστημα επαλήθευσης, μια σειρά από παραδείγματα μέτρων που θα μπορούσαν να λάβουν οι προσφέροντες και πιθανές ερωτήσεις που θα πρέπει να απαντηθούν σε έκθεση. Δεύτερον, στα κριτήρια ανάθεσης δόθηκε ιδιαίτερα υψηλή προτεραιότητα στην ευλογοφάνεια του σχεδίου (που αντιπροσώπευε το 50 % της βαθμολογίας) και στην προσφερόμενη επαλήθευση (40 % της βαθμολογίας). Οι προσφέροντες έπρεπε να συμφωνήσουν σε τακτική επανεξέταση των μέτρων που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου τους κατά τη διάρκεια της σύμβασης. Το σχέδιο και οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στο σχέδιο αυτό εντάχθηκαν στη νέα συμφωνία-πλαίσιο.

Αποτελέσματα

Όλοι οι προσφέροντες παρουσίασαν ένα σχέδιο σχετικά με τον τρόπο εξασφάλισης δίκαιων συνθηκών εργασίας στην αλυσίδα εφοδιασμού τους. Στόχος ήταν η ευαισθητοποίηση του τομέα ΤΠ σχετικά με τις δίκαιες συνθήκες εργασίας στην αλυσίδα εφοδιασμού (συμπεριλαμβανομένης της εξόρυξης πρώτων υλών). Ειδικός εμπειρογνώμονας αξιολόγησε τα σχέδια της κοινωνικά υπεύθυνης σύνταξης συμβάσεων με βάση τον βαθμό στον οποίο ο προσφέρων μπορούσε να αποδείξει τον τρόπο με τον οποίο οι διαδικασίες του περιλάμβαναν ευρεία κάλυψη των ανωτέρω συμβάσεων της ΔΟΕ, και επαλήθευσε ότι η μέθοδος του είχε την απαιτούμενη ποιότητα. Τα κοινωνικά κριτήρια ήταν σημαντικά για την ανάθεση της σύμβασης, δεδομένου ότι αντιπροσώπευαν το 10 % των βαθμών που αντιστοιχούσαν στην ποιότητα. Ο επιτυχών προσφέρων κατάρτισε κώδικα δεοντολογίας για τους προμηθευτές και συμφώνησε να υποβάλλει δύο φορές ετησίως έκθεση σε ομάδα εργασίας σχετικά με τη συμμόρφωση με τις συμβάσεις της ΔΟΕ.

Διδάγματα

Παρά τη δύσκολη κατάσταση της αγοράς και τις πολύπλοκες παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, η αντίδραση των προσφερόντων ήταν θετική. Τα κριτήρια βιωσιμότητας αποκτούν μεγαλύτερη σημασία για τους προσφέροντες σε διαγωνισμούς, λόγω των παρόμοιων τιμών και επιδόσεων των προϊόντων τους. Η διαφάνεια αυξάνεται όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, τους ελέγχους που διενεργούνται στις εγκαταστάσεις παραγωγής, τις ελλείψεις που εντοπίζονται και τα διορθωτικά μέτρα που λαμβάνονται. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει διαθέσιμη συσκευή ΤΠ που να παράγεται εξ ολοκλήρου υπό συνθήκες δικαίου εμπορίου. Η Datarport επικεντρώνεται στον διάλογο μεταξύ πελατών, παρόχων υπηρεσιών και κατασκευαστών κατά τη διάρκεια και μετά τη διαδικασία του διαγωνισμού. Για τον σκοπό αυτόν απαιτείται εντατική ενασχόληση με το θέμα.

4.8. Αξιολόγηση προσφορών και επαλήθευση δεσμεύσεων

Η προσέγγιση που ακολουθείται για την αξιολόγηση και την επαλήθευση των δεσμεύσεων στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ είναι εξίσου σημαντική με τα κριτήρια που επιλέγετε. Πρέπει να σκεφτείτε προσεκτικά τον τρόπο αξιολόγησης των ισχυρισμών των προσφερόντων, καθώς και των προσφορών. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν προβλέπουν συγκεκριμένη μέθοδο αξιολόγησης, μολονότι πρέπει να εφαρμόζονται οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης. Για τις συμβάσεις με ιδιαίτερους κοινωνικούς κινδύνους ή με επιδιωκόμενα κοινωνικά οφέλη, μπορεί να είναι σκόπιμο να υιοθετηθεί διαφορετική

προσέγγιση όσον αφορά την αξιολόγηση η οποία θα εφαρμόζεται για περισσότερο «τυποποιημένες» συμβάσεις. Για παράδειγμα, μπορεί να επιθυμείτε να συμπεριλάβετε κοινωνικούς εταίρους, εκπροσώπους χρηστών ή άλλους εμπειρογνώμονες στην επιτροπή αξιολόγησης (υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων).

Το Cork (Ιρλανδία) παρέχει οικονομικά προσιτή κοινωνική στέγαση μέσω ανταγωνιστικού διαλόγου

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Προκειμένου να αυξηθεί η προσφορά οικονομικά προσιτής κοινωνικής στέγασης, το δημοτικό συμβούλιο του Cork (Ιρλανδία) χρησιμοποίησε διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου που πυροδότησε την καινοτομία και διέυρνε τις επιλογές του συμβουλίου όσον αφορά τις τοποθεσίες και τον σχεδιασμό των κατοικιών.

Προσέγγιση

Η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου ακολούθησε διάφορα στάδια. Πρώτον, ζητήθηκε από τους κατασκευαστές κατοικιών να υποβάλουν προτάσεις έργων που αξιολογήθηκαν με βάση, για παράδειγμα, την τοποθεσία, την πρόσβαση σε δωρεάν πρόσθετες παροχές, τις δημόσιες συγκοινωνίες, τον υφιστάμενο συνδυασμό γαιοκτησίας και την πιθανότητα απόκτησης οικοδομικής άδειας. Το Cork χρησιμοποίησε τον ανταγωνιστικό διάλογο για να βελτιώσει και να δημιουργήσει από κοινού λύσεις που ανταποκρίνονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες κοινωνικής στέγασης της πόλης. Μετά από αρκετούς γύρους όλο και διεξοδικότερων συνομιλιών, ο διάλογος ολοκληρώθηκε και τα προεπιλεγμένα έργα κλήθηκαν να υποβάλουν προσφορά για αξιολόγηση.

Αποτελέσματα

Η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου είχε ως αποτέλεσμα την προμήθεια 11 προγραμμάτων κοινωνικής στέγασης μικτής πυκνότητας και κατοχής, τα οποία παρείχαν 215 νέες κατοικίες. Με την απελευθέρωση εγκαταλελειμμένων εκτάσεων, τα νέα προγράμματα συμβάλλουν στην αστική ανάπτυξη, ενώ οι οικογένειες και τα άτομα που βρίσκονται σε λίστες αναμονής για την παροχή στέγασης έχουν λάβει κατάλληλη στέγαση.

Διδάγματα

Παρότι απαιτεί περισσότερους αρχικούς πόρους, η συνεργατική προσέγγιση την οποία υποστηρίζει ο ανταγωνιστικός διάλογος συνέβαλε στην καλύτερη ενημέρωση των κατασκευαστών σχετικά με τις ανάγκες της πόλης, προσέφερε μεγαλύτερη βεβαιότητα στις λύσεις και απέφυγε τις διαφορές, ενώ παράλληλα δημιούργησε περιθώρια για την επίτευξη καλύτερης σχέσης ποιότητας/τιμής και κατανομής των κινδύνων.

Η χρήση διαδικασιών που επιτρέπουν την αμεσότερη αλληλεπίδραση με τους προσφέροντες, όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις χρήσης τους ⁽¹²⁵⁾, μπορεί επίσης να συμβάλει στην επίτευξη των ΚΥΔΣ. Για παράδειγμα, ο ανταγωνιστικός διάλογος σας επιτρέπει να συναντηθείτε με τους προσφέροντες και να τελειοποιήσετε σταδιακά τις λύσεις, ώστε να βελτιωθεί δυνητικά το κοινωνικό περιεχόμενο των προσφορών. Για συμβάσεις που στοχεύουν στην παροχή ενός εξ ολοκλήρου νέου προϊόντος ή υπηρεσίας, μπορεί να ενδείκνυται η σύμπραξη καινοτομίας. Έχετε υπόψη ότι οι διαδικασίες αυτές απαιτούν χρόνο και πόρους για τη διαχείρισή τους, καθώς και τη συμμετοχή των προσφερόντων σε αυτές. Ο χρόνος αυτός μπορεί να αξιοποιηθεί σωστά εάν έχει ως αποτέλεσμα τη σύναψη σύμβασης που αποφέρει μετρήσιμα κοινωνικά οφέλη.

Για όλες τις διαδικασίες στις οποίες έχετε συμπεριλάβει κοινωνικά κριτήρια, θα πρέπει να σκεφτείτε πώς θα επαληθεύσετε τους ισχυρισμούς των προσφερόντων. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι βάσει πιστοποίησης ή σημάτων τρίτων. Σύμφωνα με τις οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ, οι πιστοποιήσεις ή τα σήματα μπορούν να αναφέρονται στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης και στις ρήτρες εκτέλεσης της σύμβασης ⁽¹²⁶⁾. Παραδείγματα σημάτων τρίτων που αφορούν κοινωνικές παραμέτρους είναι τα εξής:

- Οι πιστοποιήσεις της Fairtrade International
- Πιστοποίηση TCO
- SA 8000
- Fair for Life
- Παγκόσμιος Οργανισμός Δίκαιου Εμπορίου
- Σήμα WAI WCAG 2.1 AAA και/ή σήματα άλλων οργανώσεων ατόμων με αναπηρία
- Απαιτήσεις προσβασιμότητας DALCO για το πρότυπο UNE 170001-1:2007 σχετικά με το δομημένο περιβάλλον

Για να απαιτήσουν συγκεκριμένα σήματα στα τεύχη δημοπράτησης, πρέπει να πληρούν διάφορους όρους, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι είναι αντικειμενικοί και προσβάσιμοι σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. Τα σήματα πρέπει:

⁽¹²⁵⁾ Βλ. ενότητα 3.4.

⁽¹²⁶⁾ Άρθρα 43 και 44 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρα 61 και 62 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

1. να αφορούν αποκλειστικά τα κριτήρια που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης·
2. να βασίζονται σε κριτήρια που μπορούν να επαληθευτούν με αντικειμενικό τρόπο και δεν εισάγουν διακρίσεις·
3. να καθιερώνονται μέσω ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας, στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλοι οι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών οργανισμών, των καταναλωτών, των κοινωνικών εταίρων, των κατασκευαστών, των διανομέων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων·
4. να είναι προσιτά για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη· και
5. να καθορίζονται από τρίτο μέρος επί του οποίου ο οικονομικός φορέας που υποβάλλει αίτηση για το σήμα δεν μπορεί να ασκήσει καθοριστική επιρροή ⁽¹²⁷⁾.

Εάν όλα τα κριτήρια για το σήμα συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις αυτές και επιλέξετε να αναφέρετε ολόκληρο το σήμα στην προμήθειά σας, τα τεύχη δημοπράτησης θα πρέπει να περιλαμβάνουν ορθή και κατηγορηματική αναφορά σε αυτό (για παράδειγμα, με παραπομπή στη σχετική πράξη για την έγκριση του σήματος ή στα σχετικά έγγραφα τεκμηρίωσης), ώστε να διασφαλίζεται πλήρης διαφάνεια. Ακόμη και όταν αναφέρεστε σε σήμα το οποίο πληροί όλες αυτές τις απαιτήσεις, πρέπει να εξακολουθήσετε να λαμβάνετε υπόψη σήματα με ισοδύναμα κριτήρια. Θα πρέπει να αξιολογείτε την ισοδυναμία κατά περίπτωση, αλλά γενικά, μπορείτε να θεωρείτε ότι οι απαιτήσεις είναι ισοδύναμες εάν είναι τουλάχιστον εξίσου φιλόδοξες με εκείνες που αναφέρονται στο τεύχος δημοπράτησης. Στις περιπτώσεις που οι προσφέροντες δεν μπορούν να λάβουν σήμα εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνονται οι ίδιοι, πρέπει να εξετάζετε άλλες κατάλληλες μορφές αποδεικτικών στοιχείων (π.χ. τεχνικό φάκελο).

Για τα σήματα που δεν πληρούν μία ή περισσότερες από τις ανωτέρω απαιτήσεις, μπορείτε να αναφέρεστε σε μεμονωμένα κριτήρια σήματος που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης, αλλά δεν απαιτούν το σήμα αυτό καθαυτό. Εάν ένα σήμα περιλαμβάνει απαιτήσεις οι οποίες είναι συναφείς για τη σύμβασή σας, αλλά και άλλες οι οποίες δεν σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, όπως αυτές που αφορούν γενικές πρακτικές διαχείρισης, μπορείτε να αναφερθείτε μόνον στα συγκεκριμένα κριτήρια του σήματος που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να μην απαιτήσετε το ίδιο το σήμα ⁽¹²⁸⁾. Η σαφής αναφορά των σχετικών κριτηρίων για τα σήματα στα έγγραφα του διαγωνισμού (για παράδειγμα με αντιγραφή τους) θα βοηθήσει τους δυνητικούς προσφέροντες και θα διευκολύνει την κατανόηση και τη διαφάνεια των απαιτήσεων του διαγωνισμού.

Τρόφιμα δίκαιου εμπορίου για σχολεία του Μονάχου (Γερμανία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το 2017 το Μόναχο προκήρυξε διαγωνισμό για συμφωνία-πλαίσιο για την παροχή γευμάτων σε περισσότερα από 300 σχολεία. Το Μόναχο έχει μακρά παράδοση σύναψης κοινωνικά υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων. Ήδη από το 2002 ο δήμος αποφάσισε να μην αγοράζει προϊόντα για την παραγωγή των οποίων χρησιμοποιήθηκε παιδική εργασία (ή τα οποία παραβίαζαν τη Σύμβαση 182 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας — ΔΟΕ), ενώ έκτοτε έχει λάβει μέτρα για την προώθηση του δίκαιου εμπορίου στον τομέα της οικείας προμήθειας κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και τροφίμων.

Προσέγγιση

Ο διαγωνισμός χωρίστηκε σε τέσσερα τμήματα και περιείχε απαιτήσεις σχετικά με το ποσοστό των προς προμήθεια βιολογικών τροφίμων και απαιτήσεις κατάρτισης για το προσωπικό κουζίνας. Επιπλέον, το 5 % των κριτηρίων ανάθεσης αφορούσαν αποκλειστικά περαιτέρω κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές, όπως η παρουσία πρώτων υλών πιστοποιημένων μέσω της Fairtrade International, του Παγκόσμιου Οργανισμού Δίκαιου Εμπορίου, ή με ισοδύναμη πιστοποίηση.

Αποτελέσματα

Υποβλήθηκαν τρεις προσφορές για κάθε τμήμα —όλες από ΜΜΕ. Συνολικά ανατέθηκαν συμβάσεις σε τρεις προμηθευτές στο πλαίσιο των τεσσάρων τμημάτων. Συνολικά, οι συμβάσεις αυτές καλύπτουν πάνω από 300 εγκαταστάσεις και θα εξυπηρετήσουν πάνω από 490 000 μαθητές.

Διδάγματα

Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων μερών (δηλαδή της διοίκησης, των εργαζομένων, των γονέων, των παιδιών κ.λπ.) για την προώθηση μιας αίσθησης ευθύνης, ώστε να διασφαλιστεί η επιτυχία του έργου, καθώς και για τη συλλογή καλών ιδεών.

Ορθές πρακτικές

- Εξετάστε τον τρόπο με τον οποίο θα αξιολογήσετε τους ισχυρισμούς των προσφερόντων για τις ΚΥΔΣ, συμπεριλαμβάνοντας σχετικούς εμπειρογνώμονες στην επιτροπή αξιολόγησης και ζητώντας σήματα ή πιστοποίηση τρίτων.

⁽¹²⁷⁾ Άρθρο 43 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ· άρθρο 61 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹²⁸⁾ Άρθρο 43 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ· άρθρο 61 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

- Όταν υφίστανται οι προϋποθέσεις για την έναρξή τους, οι διαδικασίες που επιτρέπουν την άμεση αλληλεπίδραση με τους προσφέροντες, όπως ο ανταγωνιστικός διάλογος, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και την τελειοποίηση αποτελεσματικών προσεγγίσεων όσον αφορά τους κοινωνικούς στόχους.
- Εξετάστε τα κριτήρια και τις απαιτήσεις που διέπουν κάθε σήμα το οποίο επιθυμείτε να αναφέρετε στα τεύχη δημοπράτησης, ώστε να βεβαιωθείτε ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης, είναι αντικειμενικά και δεν εισάγουν διακρίσεις.
- Πρέπει να αποδέχεστε ισοδύναμα σήματα ή πιστοποιήσεις που ανταποκρίνονται στα ίδια κριτήρια ενώ, σε περίπτωση που ο προσφέρων δεν είναι σε θέση να λάβει σήμα ή πιστοποίηση εντός των σχετικών προθεσμιών, για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος, πρέπει να αποδέχεστε άλλα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα.

4.9. Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η τιμολόγηση ενός διαγωνισμού προκαλεί ανησυχίες ότι ο προσφέρων δεν θα είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις κοινωνικές απαιτήσεις, για παράδειγμα διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανόνες ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Οι περιπτώσεις αυτές εξετάζονται στους κανόνες για τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές ⁽¹²⁹⁾. Βάσει αυτών, οφείλετε να διερευνάτε κάθε προσφορά που φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή και να ζητάτε εξηγήσεις από τον προσφέροντα σχετικά με την τιμολόγησή της. Ορισμένα παραδείγματα παραγόντων που ενδέχεται να υποδηλώνουν ότι μια προσφορά θα πρέπει να διερευνηθεί είναι τα εξής:

- τιμολόγηση που δεν φαίνεται να καλύπτει το βασικό κόστος της εκπλήρωσης των απαιτήσεων του διαγωνισμού·
- τιμολόγηση σημαντικά χαμηλότερη από το μέσο κόστος άλλων προσφορών· ή
- τιμολόγηση σημαντικά χαμηλότερη από την προσφορά με την αμέσως επόμενη χαμηλότερη τιμή.

Οι εξηγήσεις που παρέχονται από τον προσφέροντα μπορεί να αφορούν τη συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής ή παροχής ή τους ευνοϊκούς όρους που έχει στη διάθεσή του —οπότε η προσφορά δεν θα πρέπει να απορρίπτεται εάν τηρεί όλες τις νομικές απαιτήσεις. Ωστόσο, θα πρέπει επίσης να ζητηθεί από τον προσφέροντα να επιβεβαιώσει τη συμμόρφωσή του με την ισχύουσα κοινωνική και εργατική νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις, όπως ορίζεται στην «κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα» ⁽¹³⁰⁾. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η προσφορά πρέπει να απορρίπτεται ⁽¹³¹⁾. Εάν διαπιστώσετε ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή επειδή ο προσφέρων έχει λάβει κρατική ενίσχυση, η προσφορά μπορεί να απορριφθεί αποκλειστικά για τον λόγο αυτόν. Μπορείτε να την απορρίψετε μόνο μετά από διαβούλευση με τον προσφέροντα, εάν δεν είναι σε θέση να αποδείξει, εντός επαρκούς προθεσμίας, ότι η εν λόγω ενίσχυση ήταν σύμφωνη με την εσωτερική αγορά ⁽¹³²⁾.

Η ύπαρξη ασυνήθιστα χαμηλών τιμών μπορεί επίσης να προκύψει σε διαδικασίες υποβολής προσφορών στις οποίες λαμβάνονται προσφορές από χώρες εκτός της ΕΕ. Εφαρμόζεται η βασική αρχή της ίσης μεταχείρισης. Οι προσφέροντες από τρίτες χώρες μπορούν νομίμως να προσφέρουν χαμηλότερες τιμές, αλλά είναι σημαντικό να επαληθεύεται η συμμόρφωση με το σύνολο της ισχύουσας κοινωνικής και εργατικής νομοθεσίας (βλ. ενότητες 4.5 και 5.2 για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του κοινωνικού και εργατικού δικαίου και των συλλογικών συμβάσεων στις δημόσιες συμβάσεις). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση προσφορών από τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, διατίθενται σε ειδικό έγγραφο καθοδήγησης που έχει δημοσιεύσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁽¹³³⁾.

Απαιτείται προσοχή κατά τη διερεύνηση ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών —έχει κείρια σημασία να εφαρμόζεται μια συνεπής και αντικειμενική προσέγγιση και να παρέχεται στους προσφέροντες δικαίωμα απάντησης. Ωστόσο, εναπόκειται στον αγοραστή του δημόσιου τομέα να αποφασίσει αν οι εξηγήσεις που παρέχονται επαρκούν για να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη στην προσφορά ή αν η προσφορά θα πρέπει να απορριφθεί. Έχετε υπόψη σας ότι άλλοι προσφέροντες που τηρούν τις κοινωνικές απαιτήσεις μπορεί να βρεθούν σε μειονεκτική θέση εάν επιτρέψετε μια ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά χωρίς να εξεταστεί.

⁽¹²⁹⁾ Άρθρο 69 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ· άρθρο 84 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹³⁰⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 36 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 30 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ. Βλ. ενότητα 4.5 για περισσότερες πληροφορίες.

⁽¹³¹⁾ Άρθρο 69 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ· άρθρο 84 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹³²⁾ Άρθρο 69 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 84 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις διατίθενται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html.

⁽¹³³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019) *Guidance on the participation of third country bidders and goods in the EU procurement market* (Καθοδήγηση σχετικά με τη συμμετοχή προσφερόντων και αγαθών από τρίτες χώρες στην αγορά δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ) C(2019) 5494 της 24.7.2019, διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/growth/content/new-guidance-participation-third-country-bidders-eu-procurement-market_el

Ανάλυση ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών στη Βαλονία

Στο πλαίσιο του οικείου σχεδίου δράσης για υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις, η Επιτροπή Δημόσιων Συμβάσεων της Βαλονίας συγκρότησε ομάδα εργασίας για να εξετάσει το ζήτημα των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών. Η ομάδα εργασίας αποτελείται από εκπροσώπους που ειδικεύονται στις δημόσιες συμβάσεις από την περιφερειακή διοίκηση, τις τοπικές αρχές, την Ομοσπονδία Κατασκευαστικών Εταιρειών της Βαλονίας, από συνδικαλιστικές οργανώσεις, καθώς και από εξωτερικούς ελεγκτικούς φορείς, όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο και ο οικονομικός επιθεωρητής.

Μετά από ανάλυση της σχετικής νομοθεσίας και νομολογίας, η ομάδα εργασίας πρότεινε μια μεθοδολογία για τη διερεύνηση των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει πέντε στάδια:

1. διόρθωση αριθμητικών σφαλμάτων·
2. εξέταση και επαλήθευση των τιμών·
3. αίτημα αιτιολόγησης για εμφανώς ασυνήθιστα χαμηλές τιμές·
4. λήψη απόφασης σχετικά με την κανονικότητα των τιμών·
5. ενημέρωση του προσφέροντος.

Για τον εντοπισμό ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πληροφορίες όπως οι εκτιμήσεις κόστους του αγοραστή του δημόσιου τομέα, οι τιμές που καταβάλλονται από άλλα τμήματα ή υπηρεσίες, στατιστικές πληροφορίες από την αγορά, η διαφορά στην ποιότητα των προσφορών και οι εξηγήσεις που παρέχονται από τον προσφέροντα. Για τις συμβάσεις έργων και τις υπηρεσίες που είναι πιθανό να αποτελέσουν αντικείμενο απάτης, στο έγγραφο καθοδήγησης περιγράφεται μια πιο συγκεκριμένη μεθοδολογία που βασίζεται στην απόκλιση από την προσαρμοσμένη μέση τιμή των άλλων προσφορών.

Ορθές πρακτικές

- Ο εντοπισμός και η διερεύνηση ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών αποτελεί ουσιαστικό μέρος των ΚΥΔΣ. Η γνώση των μισθών, των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και άλλων δαπανών που καταβάλλονται στον τομέα μπορεί να βοηθήσει.
- Πρέπει να επιτρέπεται στους προσφέροντες να εξηγούν οποιαδήποτε φαινομενικά ασυνήθιστα χαμηλή τιμή —ο αποκλεισμός δεν μπορεί να είναι αυτόματος.
- Όταν η ασυνήθιστα χαμηλή τιμολόγηση οφείλεται σε μη συμμόρφωση με το εφαρμοστέο κοινωνικό και εργατικό δίκαιο ή τις ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις, είναι υποχρεωτική η απόρριψη της προσφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Καθορισμός και εκτέλεση των όρων της σύμβασης

Οι δεσμεύσεις που απορρέουν από τις ΚΥΔΣ δοκιμάζονται πραγματικά κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης μιας σύμβασης. Χωρίς τους κατάλληλους όρους σύμβασης —και τα μέσα για την παρακολούθηση και την επιβολή τους— οι ΚΥΔΣ δεν θα είναι αποτελεσματικές. Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν οι συμβάσεις ώστε να μεγιστοποιηθεί η κοινωνική αξία. Εκτός από την επεξήγηση των σχετικών διατάξεων των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, περιλαμβάνει σειρά διαφορετικών προσεγγίσεων που εφαρμόζονται από τους αγοραστές του δημόσιου τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

5.1. Υλοποίηση των δεσμεύσεων για τις ΚΥΔΣ

Στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ, θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στους όρους των συμβάσεων, διότι συνήθως απαιτείται από τα μέρη να ενεργούν εκτός της «συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας». Για τον λόγο αυτόν, είναι σημαντικό να εφιστάται η προσοχή των προσφερόντων στις κοινωνικές προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στη σύμβαση, καθώς και στην παρακολούθηση που θα διενεργείται και στις συνέπειες της μη συμμόρφωσης. Η χρήση τυποποιημένων όρων και προϋποθέσεων, χωρίς την προσθήκη ειδικών κοινωνικών ρητρών, σπάνια ενδείκνυται για τις ΚΥΔΣ. Η αντιμετώπιση των όρων της σύμβασης ως επουσιώδους πτυχής μπορεί να υπονομεύσει την υλοποίηση των ΚΥΔΣ, για την οποία απαιτείται να εξετάζονται οι όροι της σύμβασης από την πρώτη φάση μιας προγραμματισμένης διαδικασίας.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών, μπορείτε να συμπεριλάβετε προτεινόμενους όρους σύμβασης στα έγγραφα της προμήθειας. Αυτοί μπορεί να έχουν μορφή σχεδίου, με τους προσφέροντες να καλούνται να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ή να προσθέσουν επισημάνσεις στους όρους. Σε κάθε περίπτωση, η σύμβαση θα πρέπει να ενσωματώνει σχετικές πτυχές της επιλεγείσας προσφοράς, όπως η τιμή και τυχόν δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν σύμφωνα με τα κριτήρια ανάθεσης —συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με τις ΚΥΔΣ. Όταν οι δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στην προσφορά υπερβαίνουν τις βασικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στη σύμβαση, θα πρέπει να προσαρμόσετε τις διατάξεις της σύμβασης. Για παράδειγμα, εάν το σχέδιο σύμβασης ορίζει ότι πρέπει να δημιουργηθούν τουλάχιστον πέντε θέσεις μαθητείας κατά το πρώτο έτος της σύμβασης, και ο επιτυχών προσφέρων προτείνει την παροχή οκτώ θέσεων μαθητείας, θα πρέπει να συμπεριλάβετε τον δεύτερο αριθμό στη σύμβαση.

Σε αντίθεση με τις τεχνικές προδιαγραφές, τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης, η συμμόρφωση με τους όρους της σύμβασης συνήθως δεν αξιολογείται ρητά κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Ενώ οι πρακτικές διαφέρουν μεταξύ χωρών και οργανισμών, είναι σύνηθες για τους προσφέροντες είτε να δηλώνουν ότι αποδέχονται τους όρους της σύμβασης είτε να αναφέρουν τυχόν συγκεκριμένες επιφυλάξεις που έχουν, οι οποίες ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης (ανάλογα με τη διαδικασία). Και πάλι, η ΚΥΔΣ μπορεί να απαιτήσει διαφορετική προσέγγιση, καθώς θέλετε να είστε βέβαιοι ότι οι προσφέροντες μπορούν να εκπληρώσουν τυχόν ειδικές κοινωνικές πτυχές της σύμβασης, και ότι οι όροι αυτοί μετακυλιούνται επίσης στους υπεργολάβους, όταν χρειάζεται. Για παράδειγμα, εάν το σχέδιο σύμβασης σας περιλαμβάνει δέσμευση για τη διασφάλιση της τήρησης των βασικών συμβάσεων της ΔΟΕ σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, πρέπει να γνωρίζετε ότι ο επιτυχών προσφέρων διαθέτει κατάλληλα συστήματα για την παρακολούθηση των υπεργολάβων του. Για την πλήρη αξιολόγηση της ικανότητας και των δεσμεύσεων των προσφερόντων στον τομέα αυτόν και για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, οι παράμετροι αυτές θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται δεόντως είτε στα κριτήρια επιλογής είτε στα κριτήρια ανάθεσης, καθώς και στους όρους της σύμβασης. Όταν ο προσφέρων προτείνει συγκεκριμένη μέθοδο για την παρακολούθηση των υπεργολάβων του, θα πρέπει να μεριμνήσετε ώστε να την ενσωματώσετε στη σύμβαση. Μπορείτε επίσης να ορίσετε ότι η ρήτρα που απαιτεί τη συμμόρφωση με τις συμβάσεις της ΔΟΕ αποτελεί μέρος κάθε σύμβασης υπεργολαβίας, ενώ παράλληλα διατηρείται η ευθύνη του κύριου αναδόχου για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού.

Ένα τελικό βήμα για την υλοποίηση των δεσμεύσεων στο πλαίσιο των ΚΥΔΣ είναι να διασφαλιστεί ότι οι άμεσα εμπλεκόμενοι στην εκτέλεση της σύμβασης —και από τις δύο πλευρές— γνωρίζουν τις κοινωνικές ρήτρες. Εντός του οργανισμού σας, η διαχείριση της σύμβασης μπορεί να ανατεθεί σε πρόσωπο που δεν εμπλέκεται άμεσα στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης. Είναι σημαντικό το πρόσωπο αυτό να έχει τον χρόνο, την ενημέρωση και τα κίνητρα για να επιβλέπει αποτελεσματικά τη συμμόρφωση με τις κοινωνικές ρήτρες. Εναλλακτικά, μπορεί να είναι σκόπιμο να συσταθεί μια επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους του οργανισμού σας και τυχόν τρίτων μερών που έχουν άμεσο συμφέρον στην τήρηση των κοινωνικών δεσμεύσεων, όπως συνδικάτα, οργανώσεις για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, εμπειρογνώμονες σε θέματα προσβασιμότητας, ΜΚΟ ή πολίτες/χρήστες. Όσον αφορά τον ανάδοχο, μπορείτε να του ζητήσετε να διορίσει ένα άτομο άμεσα υπεύθυνο για τη διασφάλιση της εκπλήρωσης των κοινωνικών δεσμεύσεων και να μεριμνήσετε ώστε το πρόσωπο αυτό να συμμετέχει στις συνεδριάσεις επανεξέτασης της σύμβασης.

Ορθές πρακτικές

- Οι κοινωνικοί όροι θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο σχέδιο των όρων της σύμβασης και να δημοσιεύονται στην αρχή της διαδικασίας υποβολής προσφορών, ενώ θα πρέπει να εφιστάται η προσοχή των προσφερόντων στους εν λόγω όρους.
- Οι τυποποιημένες συμβάσεις ενδέχεται να μην είναι κατάλληλες για τις ΚΥΔΣ, ενώ όλοι οι όροι θα πρέπει να επανεξετάζονται προσεκτικά ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν έρχονται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις του διαγωνισμού.
- Οι προσφέροντες μπορεί να κληθούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ή να προσθέσουν επισημάνσεις επί του σχεδίου σύμβασης στο πλαίσιο της διαδικασίας. Η τελική έκδοση θα πρέπει να αντικατοπτρίζει όλες τις ειδικές δεσμεύσεις στην επιλεγείσα προσφορά.
- Διασφαλίστε ότι το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση της σύμβασης και από τις δύο πλευρές γνωρίζουν τις διατάξεις περί ΚΥΔΣ και έχουν την ικανότητα να διασφαλίζουν την εφαρμογή τους.
- Οι συμβάσεις και τα έγγραφα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα σε προσβάσιμη μορφή.

5.2. Όροι εκτέλεσης της σύμβασης

Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης περιγράφουν τον τρόπο εκτέλεσης της σύμβασης. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις προβλέπουν ότι οι όροι των συμβάσεων μπορούν να περιλαμβάνουν οικονομικές, περιβαλλοντικές, κοινωνικές παραμέτρους ή παραμέτρους που αφορούν την καινοτομία και την απασχόληση⁽¹³⁴⁾. Όπως και για τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης, οι όροι αυτοί πρέπει να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να περιλαμβάνονται στην προκήρυξη ή στα έγγραφα της προμήθειας. Η σημασία της απαίτησης σύνδεσης με το αντικείμενο της σύμβασης εξηγείται στο πλαίσιο (δεξιά). Οι ρήτρες εκτέλεσης της σύμβασης πρέπει να συμμορφώνονται με το δίκαιο της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για τον κοινωνικό πυλώνα που αναφέρεται στο κεφάλαιο 1.

⁽¹³⁴⁾ Άρθρο 70 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 87 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, βλ. επίσης αιτιολογικές σκέψεις 64-66 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Για να είναι αποτελεσματικοί οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης, θα πρέπει:

- να είναι διατυπωμένοι με σαφήνεια, χωρίς περιττή νομική ορολογία·
- να είναι επαρκώς συγκεκριμένοι, με καθορισμένα χρονοδιαγράμματα και παραδοτέα·
- να ανατίθενται σε συγκεκριμένο μέρος ή άτομο·
- να συνοδεύονται από κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας σε περίπτωση μη εκτέλεσης, όπως χρηματικές ποινές ή διορθωτικά μέτρα.

Όροι της σύμβασης και απαίτηση σύνδεσης με το αντικείμενο

Οι όροι της σύμβασης θεωρούνται ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης αν συνδέονται με τα έργα, τις προμήθειες ή τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν στο πλαίσιο της σύμβασης σε σχέση με οποιαδήποτε πτυχή της και σε οποιοδήποτε από τα στάδια του κύκλου ζωής της, περιλαμβανομένων και των παραγόντων που εμπλέκονται:

- α) στη συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής, διάθεσης ή εμπορίας των εν λόγω έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών· ή
- β) στη συγκεκριμένη διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής της,

έστω και αν οι εν λόγω παράγοντες δεν αποτελούν μέρος της υλικής υπόστασής της (άρθρο 67 παράγραφος 3). Αυτό σημαίνει ότι μπορείτε να συμπεριλάβετε όρους όπως η συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, το δίκαιο εμπόριο ή συγκεκριμένα κοινωνικά αποτελέσματα από τη σύμβαση. Δεν μπορείτε να συμπεριλάβετε γενικές απαιτήσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, εκτός αν πρόκειται για νομικές υποχρεώσεις που ισχύουν για τον ανάδοχο. Παράδειγμα όρου της σύμβασης που δεν συνδέεται με το αντικείμενο είναι η υποχρέωση μιας εταιρείας να δωρίζει κάθε χρόνο ένα ορισμένο ποσοστό των κερδών της σε φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Στην ενότητα 5.6 διερευνάται περαιτέρω ο ρόλος των κυρώσεων και των κινήτρων για την υλοποίηση των ΚΥΔΣ. Παραδείγματα κοινωνικών προϋποθέσεων που πληρούν τα ανωτέρω κριτήρια και οι οποίες αφορούν διάφορες πτυχές των ΚΥΔΣ παρατίθενται στον πίνακα 5.1. Οι όροι αυτοί δεν είναι πλήρεις από μόνοι τους· απαιτούν ορισμούς και ρήτρες παρακολούθησης και επιβολής για να είναι αποτελεσματικοί.

Πίνακας 5.1

Υποδείγματα συμβατικών ρητρών ΚΥΔΣ

Θέμα	Παράδειγμα σχεδίου όρου σύμβασης (¹)
Προσβασιμότητα (σε σύμβαση για εξοπλισμό ΤΠΕ γραφείου)	Ο ανάδοχος υποχρεούται να παρέχει τον καθορισμένο προσβάσιμο εξοπλισμό που είναι διαμορφωμένος για χρήση από άτομα με αναπηρία. Θα διατίθενται σεμινάρια κατάρτισης για χρήστες με αναπηρία σε ημερομηνίες που θα συμφωνούνται με τον αγοραστή του δημόσιου τομέα, ενώ θα παρέχεται και συμπληρωματική βοήθεια μέσω ειδικού γραφείου υποστήριξης καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης.
Κοινωνική ένταξη (σε σύμβαση για τη διαφήμιση κρατικών υπηρεσιών)	Ο ανάδοχος είναι υπεύθυνος για την προσέγγιση καθεμιάς από τις ομάδες-στόχους που ορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων και για την εφαρμογή των ειδικών μέτρων που περιλαμβάνονται στην προσφορά του για την προσέγγιση των ηλικιωμένων χρηστών, εκείνων που πλήττονται από κοινωνική απομόνωση και εκείνων που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών θα επανεξετάζεται μετά από τρεις μήνες, ενώ ο ανάδοχος θα πρέπει να εφαρμόζει όλα τα διορθωτικά μέτρα που θα ορίσει ο αγοραστής του δημόσιου τομέα.
Απασχόληση (σε σύμβαση κατασκευαστικών έργων)	Ο ανάδοχος είναι υπεύθυνος για την πρόσληψη, την κατάρτιση και την παροχή απασχόλησης στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης για τουλάχιστον X [αριθμός που προσδιορίζεται στην προσφορά] άτομα που εμπίπτουν σε μία ή περισσότερες από τις καθορισμένες κατηγορίες εργαζομένων σε μειονεκτική θέση. Οι όροι της εν λόγω απασχόλησης καθορίζονται σε παράρτημα της σύμβασης. Πρέπει να υποβάλλονται μηνιαίες εκθέσεις που θα διευκρινίζουν τον αριθμό των εργαζομένων σε μειονεκτική θέση που απασχολούνται, την κατάρτιση που παρέχεται, τις ώρες εργασίας και την είσπραξη των αποδοχών.

Θέμα	Παράδειγμα σχεδίου όρου σύμβασης ⁽¹⁾
Ισότητα των φύλων	Ο ανάδοχος θα διασφαλίζει ότι όλοι οι άμεσοι προϊστάμενοι του προσωπικού που εκτελεί τη σύμβαση λαμβάνουν πλήρη κατάρτιση σχετικά με τις πτυχές της πρόσληψης και της απασχόλησης που αφορούν την ισότητα των φύλων, συμπεριλαμβανομένων της εγκυμοσύνης και της μητρότητας· της εμμηνόπαυσης· της σεξουαλικής παρενόχλησης· των αδειών για οικογενειακούς λόγους, όπως γονική άδεια και ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής κ.λπ.
Κατώτατα όρια αμοιβών	Ο ανάδοχος και όλοι οι υπεργολάβοι που δραστηριοποιούνται εντός της δικαιοδοσίας στην οποία εκτελείται η σύμβαση θα συμμορφώνονται με τα κατώτατα όρια αμοιβών που προβλέπονται από [τον σχετικό νόμο ή τη συλλογική σύμβαση] και θα τηρούν αρχεία όλων των ωρών εργασίας και των καταβληθέντων μισθών. Ο αγοραστής του δημόσιου τομέα μπορεί να ζητήσει ανά πάσα στιγμή πρόσβαση στα εν λόγω αρχεία και αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τους καταβληθέντες μισθούς.
Ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα (σε σύμβαση για στολές)	Ο ανάδοχος θα διασφαλίζει ότι δεν θα υπάρξει παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των οκτώ βασικών συμβάσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Τα ονόματα και οι τόποι επιχειρηματικής δραστηριότητας όλων των υπεργολάβων και δευτέρων υπεργολάβων στο πλαίσιο της παρούσας σύμβασης παρατίθενται σε παράρτημα της σύμβασης, ενώ ο ανάδοχος επιβεβαιώνει ότι εφαρμόζει κατάλληλο σύστημα, το οποίο ελέγχεται από ανεξάρτητο τρίτο μέρος, ώστε να διασφαλίζεται ότι διατίθενται ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας όλων των ατόμων που συμμετέχουν στην εκτέλεση της σύμβασης καθ' όλη τη διάρκειά της.
Ηθικό εμπόριο (σε σύμβαση τροφοδοσίας)	Τρόφιμα και ποτά αξίας ίσης τουλάχιστον με το 5 % της ετήσιας τιμής της σύμβασης θα λαμβάνουν πιστοποίηση δικαίου εμπορίου ή ισοδύναμη πιστοποίηση. Στο πλαίσιο του τριμηνιαίου κύκλου σχεδιασμού του μενού, ο ανάδοχος θα προσδιορίζει ποια προϊόντα δικαίου εμπορίου προτιμά να συμπεριλάβει στο μενού και την εκτιμώμενη αξία τους. Στο τέλος κάθε έτους σύμβασης, θα επανεξετάζεται η αξία των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο δικαίου εμπορίου και θα περιλαμβάνονται πρόσθετα πιστοποιημένα προϊόντα για το επόμενο έτος σύμβασης.

⁽¹⁾ Τα εν λόγω σχέδια όρων σύμβασης είναι καθαρά ενδεικτικά και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να προσαρμόζονται σε συγκεκριμένες περιστάσεις.

Συνεχής συμμόρφωση με τους λόγους αποκλεισμού

Ο ρόλος ορισμένων λόγων υποχρεωτικού και προαιρετικού αποκλεισμού (όπως η παιδική εργασία / εμπορία ανθρώπων και η συμμόρφωση με το κοινωνικό και εργατικό δίκαιο) στις ΚΥΔΣ επεξηγείται στην ενότητα 4.6. Η συμμόρφωση με αυτές τις βασικές υποχρεώσεις δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε μια συνοπτική περιγραφή που παρέχεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών.

Οι όροι της σύμβασης θα πρέπει να απαιτούν συνεχή συμμόρφωση, κατά την εκτέλεση της σύμβασης, με όλους τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού και τυχόν λόγους προαιρετικού αποκλεισμού που εφαρμόζονται στην προσφορά, με τον ανάδοχο και τους υπεργολάβους να είναι υπεύθυνοι για την επικαιροποίηση των δηλώσεων σε τακτική βάση. Όπως αναλύεται στην ενότητα 5.6, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης σε περίπτωση που προκύψουν νέες πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση με τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού.

Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης ενδέχεται να υπόκεινται σε επανεξέταση κατά τη διάρκεια της σύμβασης, η οποία περιλαμβάνει τη δυνατότητα αύξησης του επιπέδου φιλοδοξίας σε βάθος χρόνου ⁽¹³⁵⁾. Καθώς ο ανάδοχος αποκτά πείρα και εμπιστοσύνη στην εκπλήρωση κοινωνικών όρων, θα πρέπει επίσης να αυξηθεί η ικανότητά του να παράγει αποτελέσματα. Εξετάστε τον καλύτερο τρόπο παροχής κινήτρων στον ανάδοχο για την παροχή ακόμη μεγαλύτερης κοινωνικής αξίας —είτε συνδέοντάς την με πρόσθετες πληρωμές στο πλαίσιο της σύμβασης ⁽¹³⁶⁾, συμφωνώντας στη δημοσιοποίηση των θετικών αποτελεσμάτων, είτε συνδέοντας τις κοινωνικές επιδόσεις με τις ανανεώσεις ή τις παρατάσεις της σύμβασης, όπως ορίζεται στην προσφορά.

⁽¹³⁵⁾ Κάθε τροποποίηση σύμβασης μετά την ανάθεση πρέπει να συμμορφώνεται με τις διατάξεις για τις τροποποιήσεις των συμβάσεων (άρθρο 72 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 89 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 43 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ).

⁽¹³⁶⁾ Η δυνατότητα αυτή θα πρέπει φυσικά να περιλαμβάνεται ήδη στα αρχικά τεύχη δημοπράτησης· διαφορετικά, κάθε παρόμοια συμβατική αλλαγή θα πρέπει να πληροί τους όρους των κανόνων για τις τροποποιήσεις των συμβάσεων (βλ. υποσημείωση 144).

Ορθές πρακτικές

- Ενσωματώστε όρους εκτέλεσης της σύμβασης που στοχεύουν σε κοινωνικές και εργασιακές παραμέτρους και οι οποίοι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης.
- Συντάξτε προσεκτικά τις ρήτρες της σύμβασης ώστε να αποφεύγεται η περιττή ορολογία, προσδιορίστε χρονοδιαγράμματα και παραδοτέα, αναθέστε αρμοδιότητες και συμπεριλάβετε κατάλληλα διορθωτικά μέτρα σε περίπτωση μη εκτέλεσης.
- Εξετάστε αν το επίπεδο φιλοδοξίας για τις κοινωνικές δεσμεύσεις θα πρέπει να αυξηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης και πώς θα δοθούν κίνητρα στον ανάδοχο να αυξήσει τις φιλοδοξίες του

Περιφέρεια Βαλονίας: Χρήση ρητρών επαγγελματικής ένταξης στις συμβάσεις**Στόχοι των δημόσιων συμβάσεων**

Η περιφέρεια της Βαλονίας στοχεύει στην επίτευξη υπεύθυνων δημόσιων συμβάσεων σε ποσοστό 100 % έως το 2020. Για τον σκοπό αυτόν, έχει εφαρμόσει σειρά ενεργειών στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής ένταξης, την αποφυγή του κοινωνικού ντάμπινγκ, τη στήριξη των ΜΜΕ, τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Προσέγγιση

Για τη στήριξη της επαγγελματικής ένταξης, η Βαλονία έχει αναπτύξει τυποποιημένες κοινωνικές ρήτρες που θα πρέπει να ενσωματώνονται στους διαγωνισμούς, οι οποίες δεσμεύουν τις εταιρείες να υποστηρίξουν την παροχή ευκαιριών κατάρτισης σε ανέργους κατά την εκτέλεση δημόσιων έργων. Η ρήτρα έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να είναι ευέλικτη, υπό την έννοια ότι η εταιρεία μπορεί να αποφασίσει αν θα παρέχει θέσεις πρακτικής άσκησης σε ασκούμενους απευθείας στο δικό της εργατικό δυναμικό ή αν, αντ' αυτού, θα αναθέτει με υπεργολαβία συγκεκριμένες εργασίες (όπως ξυλουργική, βαφή, κατεδάφιση κ.λπ.) σε κοινωνικές επιχειρήσεις με ελάχιστο ποσοστό 50 % εργαζομένων που χαρακτηρίζονται ως άτομα με αναπηρία ή μειονεκτούντα άτομα (για παράδειγμα μακροχρόνια άνεργοι). Το αποτέλεσμα είναι μια προσέγγιση εταιρικής σχέσης ως προς την επαγγελματική ένταξη μεταξύ του αγοραστή του δημόσιου τομέα, των εταιρειών, των κοινωνικών επιχειρήσεων και των οργανισμών κατάρτισης. Η Βαλονία έχει επίσης δημιουργήσει γραφείο υποστήριξης για να βοηθά τους αγοραστές του δημόσιου τομέα να ενσωματώνουν ρήτρες στους διαγωνισμούς και τις εταιρείες να τις εκτελούν. Στο διαδικτυο υπάρχουν επίσης διαθέσιμα διάφορα έγγραφα καθοδήγησης και εργαλεία.

Αποτελέσματα

Έως τον Δεκέμβριο του 2018 συμπεριλήφθηκαν κοινωνικές ρήτρες σε 442 συμβάσεις (συνολικής αξίας σχεδόν 400 εκατ. EUR). Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία 410 θέσεων πρακτικής άσκησης, καθώς και 70 συμβάσεων με υπεργολάβους κοινωνικών επιχειρήσεων. Από τις 129 συμβάσεις που περιείχαν κοινωνικές ρήτρες, το 78 % εκτελέστηκε πλήρως, το 9 % εκτελέστηκε εν μέρει και το 13 % δεν εκτελέστηκε. Από τις θέσεις πρακτικής άσκησης που δημιουργήθηκαν, το 83 % αφορούσε επαγγέλματα που αντιμετώπιζαν ελλείψεις δεξιοτήτων (συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρολογίας, της ξυλουργικής και των κατασκευών). Μετά την κατάρτιση, το 60 % των μακροχρόνια ασκούμενων έλαβε συμβάσεις αορίστου ή ορισμένου χρόνου (29 % και 31 % αντίστοιχα). Τέλος, 30 υπεργολάβοι κοινωνικών επιχειρήσεων έλαβαν πάνω από 3,5 εκατ. EUR για υπηρεσίες που ανατέθηκαν με καθεστώς υπεργολαβίας.

Διδάγματα

Πέντε έτη μετά τη δημοσίευση των πρώτων συμβάσεων με κοινωνικές ρήτρες, τα αποτελέσματα είναι θετικά: οι δημόσιες συμβάσεις έχουν αποδειχθεί καλό εργαλείο για την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και την οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων μεταξύ εταιρειών και κοινωνικών επιχειρήσεων. Η ισχυρή πολιτική δέσμευση και η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στο έργο είχαν καίρια σημασία για την επιτυχία. Στο μέλλον, η Βαλονία θα καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για την απλούστευση των διαδικασιών προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που συνδέεται με την εφαρμογή και την παρακολούθηση των κοινωνικών ρητρών.

5.3. Συμβάσεις με κοινωνικά αποτελέσματα

Στις παραδοσιακές συμβάσεις, η πληρωμή βασίζεται στην εκτέλεση συγκεκριμένης δραστηριότητας από τον ανάδοχο. Ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητα αφορά την παράδοση ειδών γραφείου, την κατασκευή ενός δρόμου ή την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας, η αμοιβή βασίζεται στην ολοκλήρωση της καθορισμένης δραστηριότητας. Ωστόσο, για πολλά είδη δημόσιων συμβάσεων, ο αγοραστής του δημόσιου τομέα ενδιαφέρεται περισσότερο για το αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας απ' ό,τι για την ίδια τη δραστηριότητα. Αυτό μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα για τις συμβάσεις με κοινωνική διάσταση. Για παράδειγμα, εάν υποβάλλετε προσφορά για τη συνεργασία παρόχων υπηρεσιών με πρώην παραβάτες, μπορεί να σας ενδιαφέρει να μειώσετε τα ποσοστά υποτροπής. Μια σύμβαση κοινωνικών αποτελεσμάτων θα μπορούσε να καθορίσει ένα ποσοστό-στόχο για την υποτροπή (χαμηλότερο από τη βάση αναφοράς) και να καταβάλει μέρος της πληρωμής της σύμβασης αποκλειστικά με βάση την επίτευξη του στόχου αυτού.

Υπάρχουν διάφορες μορφές «πληρωμής βάσει αποτελεσμάτων» στις δημόσιες συμβάσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη και παγκοσμίως, οι οποίες εξελίχθηκαν ως απάντηση στην ανάγκη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών και την απόδειξη της σχέσης ποιότητας/τιμής. Ορισμένες φορές έχουν επικριθεί επειδή εκθέτουν τους παρόχους υπηρεσιών σε υπερβολικούς κινδύνους, ιδιαίτερα όταν η υπηρεσία παρέχεται από μικρές επιχειρήσεις, φιλανθρωπικές οργανώσεις ή κοινωνικές επιχειρήσεις που έχουν περιορισμένη ικανότητα ανάληψης οικονομικού κινδύνου. Για τον λόγο αυτόν, έχουν αναπτυχθεί διάφορα μοντέλα συμβάσεων κοινωνικών αποτελεσμάτων που μειώνουν τον κίνδυνο για τον πάροχο υπηρεσιών. Ένα μοντέλο περιλαμβάνει την καταβολή επιπλέον ποσού στον πάροχο υπηρεσιών, όταν τα κοινωνικά αποτελέσματα υπερβαίνουν τις βασικές προσδοκίες του αγοραστή του δημόσιου τομέα —για παράδειγμα, όταν απασχολούνται περισσότεροι άνεργοι από το αναμενόμενο. Αυτά τα είδη συμβάσεων απαιτούν προσεκτική εργασία προκειμένου να καθοριστούν τα κατάλληλα επιθυμητά αποτελέσματα, η βάση αναφοράς και τα επίπεδα των πρόσθετων πληρωμών, αλλά μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικό τρόπο παροχής κινήτρων για αύξηση των επιδόσεων. Οι επιτυχείς συμβάσεις κοινωνικών αποτελεσμάτων συχνά περιλαμβάνουν σύμπραξη με κοινωνικές επιχειρήσεις και από κοινού σχεδιασμό υπηρεσιών ⁽¹³⁷⁾.

Ένα άλλο μοντέλο είναι το ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου (SIB), γνωστό επίσης ως ομόλογο αναπτυξιακού αντικτύπου (DIB) όταν χρησιμοποιείται σε αναπτυσσόμενη χώρα. Τα ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου περιλαμβάνουν τουλάχιστον τρία μέρη: έναν αγοραστή του δημόσιου τομέα (γνωστό ενίοτε ως «πληρωτή βάσει αποτελεσμάτων»), έναν πάροχο υπηρεσιών και έναν ιδιώτη επενδυτή (ο αναλαμβάνων τον κίνδυνο). Ο αγοραστής του δημόσιου τομέα προσδιορίζει έναν τομέα που είναι κατάλληλος για ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου (κάποια παραδείγματα είναι οι εκστρατείες για τη δημόσια υγεία, η κατάρτιση, τα ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας) και καθορίζει τα αποτελέσματα που θα ήθελε να επιτευχθούν (για παράδειγμα, αριθμός απασχολούμενων ατόμων σε εύαλλη κατάσταση ή με αναπηρία, αποτελέσματα στον τομέα της υγείας, παραμονή στην εκπαίδευση). Ο ιδιώτης επενδυτής παρέχει την κεφαλαιακή χρηματοδότηση για την πληρωμή του παρόχου υπηρεσιών και το ποσό του επιστρέφεται από τον αγοραστή του δημόσιου τομέα μόνον εφόσον επιτευχθούν τα καθορισμένα αποτελέσματα. Ο πάροχος υπηρεσιών παρέχει την υπηρεσία και μπορεί να λάβει πρόσθετες πληρωμές με βάση τα αποτελέσματα. Ένα βασικό ερώτημα για τα ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου είναι ο τρόπος αξιολόγησης των αποτελεσμάτων, η οποία ορισμένες φορές πραγματοποιείται από ανεξάρτητο τρίτο μέρος. Ανάλογα με τη δομή των συμβάσεων και τη διαδικασία επιλογής για τον πάροχο υπηρεσιών, το ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου μπορεί να καλύπτεται ή να μην καλύπτεται από τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις.

Χρήση των ομολόγων κοινωνικού αντικτύπου για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στη Λισαβόνα

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Το 2015 ο δήμος της Λισαβόνας θέσπισε ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου για την εκμάθηση προγραμματισμού σε παιδιά δημοτικού, το οποίο αποσκοπούσε στη μείωση του αριθμού των παιδιών που επαναλαμβάνουν σχολικά έτη ή εγκαταλείπουν το σχολείο. Αποσκοπούσε επίσης στη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την επίδραση του προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών στις γνωστικές δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των σχολικών επιδόσεων και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων, με σκοπό να συμβάλει στη χάραξη της δημόσιας πολιτικής.

Προσέγγιση

Το ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου επικεντρώθηκε σε τρία δημόσια σχολεία στη Λισαβόνα. Σε κάθε σχολείο επιλέχθηκε μία τάξη όπου θα πραγματοποιούνταν μαθήματα προγραμματισμού υπολογιστών διάρκειας δύο ωρών σε εβδομαδιαία βάση για ένα έτος. Επιπλέον, συγκροτήθηκε μια ομάδα ελέγχου σε κάθε σχολείο, με βάση την οποία θα μπορούσαν να συγκριθούν οι επιδόσεις των παιδιών που παρακολουθούσαν μαθήματα προγραμματισμού υπολογιστών, με σύγκριση των βελτιώσεων που επιτυγχάνονταν στα μαθήματα πορτογαλικών, μαθηματικών, λογικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων. Προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος αυτού του πιλοτικού έργου, η Λισαβόνα σύναψε ομόλογο κοινωνικού αντικτύπου με το Ίδρυμα Calouste Gulbenkian, το οποίο παρείχε προκαταβολική χρηματοδότηση ύψους 120 000 EUR, η οποία θα επιστρεφόταν από τον δήμο εάν και όταν το έργο πετύχαινε τα συμφωνηθέντα αποτελέσματα (κατόπιν αξιολόγησης από ανεξάρτητο αξιολογητή).

⁽¹³⁷⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη σύναψη συμβάσεων με κοινωνικά αποτελέσματα και τα ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου, βλ. <https://golab.bsg.ox.ac.uk/the-basics>

Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση του πιλοτικού έργου, διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές που είχαν συμμετάσχει στα μαθήματα προγραμματισμού υπολογιστών είχαν βελτιώσει τις δεξιότητές τους στα μαθηματικά και στη λογική συλλογιστική. Ωστόσο, δεν επιτεύχθηκαν όλες οι συμφωνηθείσες παράμετροι του ομολόγου κοινωνικού αντικτύπου και, ως εκ τούτου, η Λισαβόνα επέστρεψε στο Ίδρυμα Calouste Gulbenkian το 25 % περίπου της αρχικής του επένδυσης.

Διδάγματα

Τα ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μείωση του κινδύνου χρηματοδότησης ενός καινοτόμου πιλοτικού έργου. Ωστόσο, μπορεί να απαιτείται χρόνος για τη συσσώρευση αποτελεσμάτων και η διάρκεια των πιλοτικών έργων θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους επενδυτές να επιτύχουν τον επιθυμητό αντίκτυπο. Στην περίπτωση αυτή, η παρακολούθηση έδειξε ότι οι επιδόσεις βελτιώνονταν με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα επιθυμητά αποτελέσματα θα μπορούσαν να είχαν επιτευχθεί αν υπήρχε περισσότερος χρόνος.

Πηγές: <http://www.oecd.org/cfe/leed/SIBsExpertSeminar-SummaryReport-FINAL.pdf> και <https://maze-impact.com/report-sib-junior-code-academy/>

Αναπτύσσονται συνεχώς καινοτόμες προσεγγίσεις όσον αφορά τη σύναψη συμβάσεων και τη χρηματοδότηση δημόσιων υπηρεσιών, ενώ αξίζει να ληφθούν υπόψη τα οφέλη και τα μειονεκτήματά τους κατά το στάδιο του σχεδιασμού. Τα ανωτέρω μοντέλα μπορούν να συμβάλουν στην παροχή κινήτρων για την επίτευξη κοινωνικών αποτελεσμάτων, στην προώθηση μεγαλύτερης συνεργασίας εντός και μεταξύ του δημόσιου τομέα και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών, και στην αποδέσμευση νέων πόρων μέσω της ιδιωτικής χρηματοδότησης. Ωστόσο, το καθένα έχει το δικό του κόστος και τους δικούς του κινδύνους. Η διαβούλευση με άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα που έχουν χρησιμοποιήσει αυτά τα μοντέλα μπορεί να σας βοηθήσει να διαπιστώσετε αν είναι κατάλληλα για τις ανάγκες σας.

Ορθές πρακτικές

- Εξετάστε αν η σύμβασή σας θα πρέπει να περιλαμβάνει πληρωμές που συνδέονται με καθορισμένα κοινωνικά αποτελέσματα και συνεργαστείτε με τους παρόχους υπηρεσιών για τον καθορισμό κατάλληλων στόχων, μετρήσεων και όρων υποστηρικτικής πληρωμής.
- Βεβαιωθείτε ότι το σύστημά σας έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να καλύπτει αναλογικά όλες τις ομάδες-στόχους. Αποφύγετε καταστάσεις στις οποίες η μεταχείριση των δικαιούχων με κοινωνικά προβλήματα ευκολότερα να επιλυθούν θα μπορούσε να επισκιάσει οικονομικά τη μεταχείριση των πλέον ευάλωτων ομάδων.
- Εάν ο κίνδυνος και η έλλειψη κεφαλαίων περιορίζουν την ικανότητά σας να επιτύχετε κοινωνικό αντίκτυπο, μπορείτε να εξετάσετε το ενδεχόμενο χρήσης ομολόγων κοινωνικού αντικτύπου ως μέσου προσέλκυσης ιδιωτικών επενδύσεων.
- Σταθμίστε προσεκτικά τα οφέλη και τα μειονεκτήματα αυτών των προσεγγίσεων και, όπου είναι δυνατόν, συζητήστε με άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα που έχουν εφαρμόσει παρόμοια μοντέλα πριν τα υιοθετήσετε. Εξετάστε τα πιθανά θετικά και αρνητικά αποτελέσματα, για παράδειγμα λαμβάνοντας υπόψη το δυνητικά υψηλό κόστος των εισροών που απαιτούνται για τη δρομολόγηση συμβάσεων κοινωνικών αποτελεσμάτων και ομολόγων κοινωνικού αντικτύπου και τη σχέση κόστους/αποτελεσματικότητάς τους.

5.4. Παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Η υλοποίηση των κοινωνικών ρητρών μπορεί να αποτελεί πρόκληση για τον ανάδοχο, ιδίως όταν είναι νέες. Είναι αναμενόμενο να χρειάζονται πρόσθετος χρόνος και περισσότεροι πόροι και από τις δύο πλευρές για τη διαχείριση της σύμβασης, ενώ μια καλή ιδέα είναι η διατήρηση ανοιχτής επικοινωνίας μεταξύ των μερών για τον εντοπισμό και την επίλυση τυχόν προβλημάτων. Η σύμβασή σας θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει πιο επίσημους μηχανισμούς για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης. Η κατάλληλη μορφή παρακολούθησης θα εξαρτηθεί από διάφορους παράγοντες:

- τη φύση των κοινωνικών ρητρών, π.χ. αν αφορούν την αλυσίδα εφοδιασμού ή τους τελικούς χρήστες·
- την εμπειρία και των δύο μερών στην εφαρμογή αυτών των ρητρών·
- το επίπεδο εμπιστοσύνης και επικοινωνίας μεταξύ των μερών·
- τους πόρους και την ικανότητα αποτελεσματικής παρακολούθησης των επιδόσεων· και
- τη διαθεσιμότητα κατάλληλων τρίτων μερών που θα συνδράμουν στην παρακολούθηση.

Κατά γενικό κανόνα, υπάρχουν τέσσερις μορφές παρακολούθησης των συμβάσεων: από τον πελάτη, τον ανάδοχο, από κοινού ή από τρίτο μέρος. Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τα βασικά χαρακτηριστικά καθεμίας από αυτές τις τέσσερις προσεγγίσεις.

Είδος παρακολούθησης	Βασικά χαρακτηριστικά
Πελάτης	Ο αγοραστής του δημόσιου τομέα είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις κοινωνικές ρήτηρες και μπορεί να επιβάλει κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.
Ανάδοχος	Ο ανάδοχος είναι υπεύθυνος για τη συλλογή και την υποβολή στοιχείων σχετικά με τη συμμόρφωσή του με τις κοινωνικές ρήτηρες (ιδία δήλωση).
Από κοινού	Ο ανάδοχος είναι υπεύθυνος για τη συλλογή και την υποβολή στοιχείων, ενώ ο αγοραστής του δημόσιου τομέα επανεξετάζει ή επαληθεύει τα στοιχεία αυτά. Εναλλακτικά, ο ανάδοχος μπορεί να είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση ορισμένων πτυχών και ο αγοραστής του δημόσιου τομέα να είναι υπεύθυνος για άλλες.
Τρίτο μέρος	Ένα τρίτο μέρος, όπως ελεγκτής ή φορέας πιστοποίησης, είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις κοινωνικές ρήτηρες και την υποβολή εκθέσεων.

Ανεξάρτητα από το μοντέλο που επιλέγεται, είναι σημαντικό η σύμβαση να αναθέτει την ευθύνη για την παρακολούθηση, να καθορίζει τις δραστηριότητες (π.χ. ερωτηματολόγια, συσκέψεις, επιθεωρήσεις, εκθέσεις, έλεγχοι) που πρέπει να διενεργούνται και τη συχνότητά τους και να προσδιορίζει τα μέτρα κλιμάκωσης και διαμεσολάβησης που θα εφαρμόζονται σε περίπτωση που προκύψουν προβλήματα. Κατά τη δημιουργία μηχανισμών παρακολούθησης που απαιτούν από τον προσφέροντα να υποβάλλει στοιχεία, λάβετε υπόψη τη φύση, το επίπεδο λεπτομέρειας και το είδος των αποδεικτικών στοιχείων που θα είναι απαραίτητα για την κατάλληλη παρακολούθηση της εκτέλεσης της σύμβασης. Θα πρέπει να εξετάσετε ποιες πληροφορίες είναι πραγματικά συναφείς και αναλογικές προς τη φύση και τους κινδύνους της σύμβασης, καθώς και την ικανότητα του οργανισμού σας να αξιολογήσει και να επαληθεύσει τις εν λόγω πληροφορίες. Ο προσδιορισμός των προφίλ εκείνων που αναλαμβάνουν την παρακολούθηση μέσω της αίτησης σχετικών πιστοποιητικών που αποδεικνύουν την εμπειρογνώσια τους θα ήταν χρήσιμος για την παρακολούθηση της προσβασιμότητας μιας υπηρεσίας, για παράδειγμα. Στην ενότητα 5.6 εξετάζονται τα μέσα έννομης προστασίας που μπορεί να είναι διαθέσιμα σε περίπτωση αθέτησης των κοινωνικών ρητρών. Η τήρηση ακριβών αρχείων για όλες τις δραστηριότητες παρακολούθησης είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη στήριξη της χρήσης μέσω έννομης προστασίας.

Ορθές πρακτικές

- Προβλέψτε την ανάγκη διάθεσης επιπλέον χρόνου και πόρων για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις κοινωνικές ρήτηρες.
- Ένας συνδυασμός άτυπης, ανοικτής επικοινωνίας και πιο επίσημης παρακολούθησης μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός.
- Με βάση τη φύση των κοινωνικών ρητρών και άλλων παραγόντων, εξετάστε αν η παρακολούθηση από τον πελάτη, τον ανάδοχο, ή από κοινού παρακολούθηση ή η παρακολούθηση από τρίτους είναι η καταλληλότερη για τη σύμβασή σας.
- Αναθέστε την ευθύνη για την παρακολούθηση και προσδιορίστε τις δραστηριότητες, τη συχνότητα και τα μέτρα κλιμάκωσης και διαμεσολάβησης που θα εφαρμόζονται με σαφήνεια στη σύμβαση.

5.5. Υπεργολαβία

Η υπεργολαβία αποτελεί μέρος πολλών δημόσιων συμβάσεων και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση και την επιβολή των διατάξεων για τις ΚΥΔΣ. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, μπορείτε να ζητήσετε από τους προσφέροντες να αναφέρουν στην προσφορά τους το τμήμα της σύμβασης που προτίθενται να αναθέσουν υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνουν⁽¹³⁸⁾. Επιπλέον, μπορείτε να επαληθεύσετε ή να υποχρεωθείτε από την εθνική νομοθεσία να επαληθεύσετε αν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού οποιονδήποτε από τους γνωστούς υπεργολάβους⁽¹³⁹⁾. Σε αυτή την περίπτωση, ίσως χρειαστεί να ζητήσετε από τους προσφέροντες να τους αντικαταστήσουν.

⁽¹³⁸⁾ Άρθρο 71 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 88 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 42 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹³⁹⁾ Άρθρο 71 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 88 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 42 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

Κατά την ανάθεση της σύμβασης, θα πρέπει να ζητήσετε από τον ανάδοχο να αναφέρει το όνομα, τα στοιχεία επικοινωνίας και τους νομικούς εκπροσώπους των υπεργολάβων του, εφόσον είναι γνωστά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Σε περίπτωση που αλλάξουν αυτές οι πληροφορίες ή οριστεί νέος υπεργολάβος, ο ανάδοχος θα πρέπει να είναι υποχρεωμένος να σας ενημερώσει βάσει της σύμβασης. Οι εν λόγω απαιτήσεις παροχής πληροφοριών είναι υποχρεωτικές βάσει των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις για συμβάσεις έργων και υπηρεσίες που παρέχονται σε εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία αγοραστή του δημόσιου τομέα ⁽¹⁴⁰⁾. Για άλλες συμβάσεις, όπως οι συμβάσεις προμηθειών, είναι προαιρετικές ⁽¹⁴¹⁾ αλλά συνιστώνται ιδιαίτερα για τους σκοπούς των ΚΥΔΣ. Χωρίς τις βασικές πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα και την τοποθεσία των υπεργολάβων, μπορεί να είναι πολύ δύσκολη η επιβολή των κοινωνικών ρητρών. Οι εν λόγω απαιτήσεις ενημέρωσης θα πρέπει επίσης να εκπεκτείνονται στους δεύτερους υπεργολάβους και σε άλλα μέρη σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού.

Πέραν των πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα των υπεργολάβων, η σύμβασή σας θα πρέπει επίσης να διασφαλίζει ότι οι βασικές κοινωνικές υποχρεώσεις που ορίζονται στις οδηγίες εφαρμόζονται σε αυτούς. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι λόγοι υποχρεωτικού και προαιρετικού αποκλεισμού (συμπεριλαμβανομένων της απαγόρευσης της παιδικής εργασίας και της εμπορίας ανθρώπων· των απαιτήσεων καταβολής φόρων και κοινωνικής ασφάλισης· κ.λπ.) και η υποχρέωση συμμόρφωσης με την ισχύουσα περιβαλλοντική, κοινωνική και εργατική νομοθεσία κατά την εκτέλεση της σύμβασης, όπως ορίζεται στην «κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα» ⁽¹⁴²⁾ (βλ. ενότητα 4.5). Όπως αναλύεται στην ενότητα 5.2, οι όροι της σύμβασης θα πρέπει να απαιτούν συνεχή συμμόρφωση με όλους τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού και τους τυχόν ισχύοντες λόγους προαιρετικού αποκλεισμού. Θα πρέπει να ζητήσετε από όλους τους υπεργολάβους να υποβάλουν δήλωση συμμόρφωσης και να την επικαιροποιούν τακτικά.

Η ευθύνη για παραβιάσεις της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ρήτρας μπορεί να είναι από κοινού (ή από κοινού και εις ολόκληρον) μεταξύ του αναδόχου και των υπεργολάβων, όταν αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο. Η κύρια σύμβαση μπορεί επίσης να ορίζει ότι οι κοινωνικές ρήτρες πρέπει να περιλαμβάνονται σε όλες τις συμβάσεις υπεργολαβίας, αλλά ότι ο κύριος ανάδοχος είναι εκείνος που φέρει τη συνολική ευθύνη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης καθ' όλη τη διαδικασία παραγωγής ή παροχής. Έχετε υπόψη ότι οι «εφαρμοστέοι» νόμοι και οι συλλογικές συμβάσεις που ορίζονται στην κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα θα διαφέρουν ανάλογα με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται ο υπεργολάβος. Είναι καλό να διευκρινιστεί ποια νομοθεσία εφαρμόζεται με βάση τις πληροφορίες που διαθέτετε σχετικά με την τοποθεσία όλων των υπεργολάβων.

Μια πτυχή της υπεργολαβίας που έχει επίσης οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες είναι η έγκαιρη πληρωμή των υπεργολάβων από τον κύριο ανάδοχο. Οι καθυστερήσεις στην πληρωμή των υπεργολάβων ενδέχεται να προκαλέσουν επικίνδυνες αλυσιδωτές επιπτώσεις που θέτουν σε κίνδυνο την ανθεκτικότητα ολόκληρης της αλυσίδας εφοδιασμού, καθώς οι καθυστερήσεις πληρωμών θα μετακυλιούνται από τον έναν προμηθευτή στον επόμενο. Μπορείτε να συμβάλετε στην πρόληψη αυτών των επιπτώσεων και να στηρίξετε την έγκαιρη πληρωμή. Για παράδειγμα, στη σύμβαση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ρήτρες που θα υποχρεώνουν τον κύριο ανάδοχο να αναφέρει την εκ μέρους του έγκαιρη πληρωμή των υπεργολάβων, ιδίως εάν πρόκειται για ΜΜΕ. Σε περίπτωση καθυστέρησης των πληρωμών, ο κύριος ανάδοχος θα πρέπει να αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει τους νόμιμους τόκους. Η οδηγία 2014/24/ΕΕ και η οδηγία 2014/25/ΕΕ προβλέπουν επίσης τη δυνατότητα καταβολής απευθείας πληρωμών στον υπεργολάβο κατόπιν αιτήσεώς του ⁽¹⁴³⁾. Έχετε υπόψη σας ότι θα πρέπει να προσδιορίζετε τις ρυθμίσεις για αυτόν τον τρόπο πληρωμής στα έγγραφα της προμήθειας.

Ορθές πρακτικές

- Τηρήστε μητρώο όλων των υπεργολάβων και δεύτερων υπεργολάβων στο πλαίσιο της σύμβασής σας· ο κύριος ανάδοχος θα πρέπει να είναι υπεύθυνος για την επικαιροποίησή του σε περίπτωση που επέλθουν αλλαγές.
- Υποχρεώστε τον κύριο ανάδοχο να «μετακυλίει» τις βασικές κοινωνικές υποχρεώσεις σε όλες τις συμβάσεις υπεργολαβίας, συμπεριλαμβανομένων των λόγων υποχρεωτικού και προαιρετικού αποκλεισμού και της συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία, όπως ορίζεται στην κοινωνική και περιβαλλοντική ρήτρα.
- Εάν ένας υπεργολάβος αθετήσει οποιεσδήποτε κοινωνικές υποχρεώσεις, ο κύριος ανάδοχος πρέπει να τον αντικαταστήσει.
- Εξετάστε τον καλύτερο δυνατό τρόπο εφαρμογής της από κοινού ευθύνης ή της από κοινού και εις ολόκληρον ευθύνης για παραβιάσεις των κοινωνικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση, τηρώντας παράλληλα τις απαιτήσεις του εθνικού δικαίου.

⁽¹⁴⁰⁾ Άρθρο 71 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 88 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 42 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁴¹⁾ Εκτός αν καταστούν υποχρεωτικές βάσει του εθνικού δικαίου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 71 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στο άρθρο 88 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁽¹⁴²⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 36 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ και άρθρο 30 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁴³⁾ Άρθρο 71 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 88 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Δημόσιες συμβάσεις και ανθρώπινα δικαιώματα — Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας σε υπεργολάβους στη Σουηδία

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Η περιφέρεια της Στοκχόλμης (επίσημα περιφερειακό συμβούλιο Στοκχόλμης) πρωτοστατεί στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικών και κοινωνικών κριτηρίων στις συμβάσεις ΠΠΕ από τον Σεπτέμβριο του 2010, όταν σύναψε για πρώτη φορά σύμβαση με την Dell για την προμήθεια επιτραπέζιων και φορητών υπολογιστών για τους δημόσιους υπαλλήλους της. Τον Σεπτέμβριο του 2014 η περιφέρεια υπέγραψε νέα τετραετή σύμβαση-πλαίσιο για υπολογιστές αξίας 156 εκατ. SEK (17 εκατ. EUR) με τον μεταπωλητή Atea, ο οποίος παρέχει επίσης υπολογιστές Dell. Η Dell ήταν υπεργολάβος στο πλαίσιο της σύμβασης.

Προσέγγιση

Τον Νοέμβριο του 2013 η δανική ΜΚΟ DanWatch δημοσίευσε έκθεση σχετικά με τις παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων και της ασφάλειας σε τέσσερα εργοστάσια κατασκευής ηλεκτρονικών ειδών στην Κίνα, τα οποία προμηθεύουν ευρύ φάσμα επωνυμιών ηλεκτρονικών ειδών, συμπεριλαμβανομένης της Dell. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν στοιχεία σοβαρών παραβιάσεων των εργασιακών δικαιωμάτων και της ασφάλειας, μεταξύ των οποίων: υπερβολικά ώρες εργασίας (έως και 74 ώρες την εβδομάδα)· αναγκαστικές υπερωρίες και μισθοί κάτω από τον τοπικό νόμιμο κατώτατο μισθό· και ανεπαρκείς συνθήκες υγείας και ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Όταν το σουηδικό δίκτυο κοινωνικής ευθύνης για τις δημόσιες συμβάσεις των περιφερειακών συμβουλίων πληροφορήθηκε σχετικά με την έκθεση στις αρχές του 2014, επικοινωνήσε με την Dell και δρομολόγησε μια διαδικασία μακροπρόθεσμης δέσμευσης για να διασφαλίσει ότι η εταιρεία θα χρησιμοποιούσε πλήρως την επιρροή και την ικανότητά της για την επανόρθωση των παραβιάσεων των εργασιακών δικαιωμάτων και την πρόληψη της επανεμφάνισής τους.

Αποτελέσματα

Προκειμένου να ενισχυθεί η δέουσα επιμέλεια της Atea και του υπεργολάβου Dell ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τον κώδικα εργασιακών προτύπων του περιφερειακού συμβουλίου στην αλυσίδα εφοδιασμού που συνδέεται με την αντίστοιχη σύμβαση, η Στοκχόλμη πρόσθεσε τους ακόλουθους τέσσερις όρους συμμόρφωσης. Βάσει αυτών, ο ανάδοχος Atea έπρεπε: να βελτιώσει τον εντοπισμό και τον μετριασμό των κινδύνων· να ενισχύσει τη διαφάνεια της αλυσίδας εφοδιασμού· να βελτιώσει την ποιότητα του κοινωνικού ελέγχου και να καταρτίσει βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχέδιο συμμόρφωσης. Τα περιφερειακά συμβούλια της Σουηδίας έχουν συμβάλει σημαντικά στη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, καθώς και στην αύξηση της ικανότητας τόσο του κύριου αναδόχου, ενός μεταπωλητή ΠΠ, όσο και μιας παγκόσμιας επωνυμίας υπολογιστών για την υπεύθυνη διαχείριση των αλυσίδων εφοδιασμού τους.

Διδάγματα

Οι νομικά δεσμευτικές ρήτρες εκτέλεσης των συμβάσεων είναι απαραίτητες προκειμένου οι ανάδοχοι και οι υπεργολάβοι να λογοδοτούν εάν δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά η δέουσα επιμέλεια ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η αποτελεσματικότητα των ρητρών μπορεί να ενισχυθεί μέσω της μακροπρόθεσμης δέσμευσης αναδόχου και υπεργολάβου και μέσω της συνεργασίας με άλλους αγοραστές του δημόσιου τομέα για να ενισχυθεί η επιρροή τους. Η εμπειρία της Στοκχόλμης καταδεικνύει ότι οι μεταπωλητές και οι διανομείς είναι σε θέση να επιδεικνύουν αποτελεσματική δέουσα επιμέλεια, ενώ οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να αναπτύξουν εσωτερική ικανότητα ώστε να είναι σε θέση να εξασφαλίζουν τη λογοδοσία των αναδόχων. Η διαφάνεια αποτελεί απαραίτητο βήμα για τη βελτίωση της δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ οι αγοραστές του δημόσιου τομέα θα πρέπει να επιδιώκουν την ανεξάρτητη επαλήθευση της συμμόρφωσης με τα ανθρώπινα και τα εργασιακά δικαιώματα, για παράδειγμα μέσω της συνεργασίας με τους εργαζομένους (που διευκολύνεται στην περίπτωση αυτή μέσω εταιρού ΜΚΟ).

Πηγή: Δημόσιες συμβάσεις και δέουσα επιμέλεια ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα για την επίτευξη του σεβασμού των προτύπων για τα εργασιακά δικαιώματα σε εργοστάσια κατασκευής ηλεκτρονικών ειδών: Περιπτώσιολογική μελέτη των περιφερειακών συμβουλίων της Σουηδίας και της Dell Computer Corporation.

5.6. Αντιμετώπιση προβλημάτων

Ακόμη και η σύμβαση με τη βέλτιστη διαχείριση μπορεί ορισμένες φορές να αντιμετωπίσει προβλήματα κατά τη φάση της εκτέλεσης. Εάν τα προβλήματα αφορούν ρήτρες ΚΥΔΣ, συνιστάται να έχετε στη διάθεσή σας ορισμένα εργαλεία για την επίλυση του προβλήματος. Παρότι οι ακριβείς κανόνες σχετικά με τις συμβατικές κυρώσεις και τα μέσα έννομης προστασίας ποικίλλουν μεταξύ των δικαιοδοσιών, ισχύουν παρόμοιες βασικές αρχές. Καταρχάς, προβλέψτε τη δυνατότητα να τίθενται ζητήματα στον ανάδοχο και αυτός να απαντά εντός καθορισμένου χρονικού διαστήματος. Η περίοδος αυτή μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τη σοβαρότητα του προβλήματος —για παράδειγμα, η καταγγελία χρήσης παράνομου εργατικού δυναμικού σε μια σύμβαση μπορεί να απαιτεί απάντηση εντός μίας ή δύο ημερών, ενώ προβλήματα με διαδικτυακή βάση δεδομένων που δείχνει τις τοποθεσίες των υπεργολάβων ενδέχεται να απαιτούν περισσότερο χρόνο. Παρότι δεν μπορείτε να προβλέψετε εκ των προτέρων κάθε πιθανό πρόβλημα, προσπαθήστε να εξετάσετε προσεκτικά τα κύρια πιθανά σενάρια και να συντάξετε σχετικές ρήτρες.

Εάν ένα πρόβλημα δεν επιλυθεί εντός της καθορισμένης προθεσμίας, θα πρέπει να παραπέμπεται σε ανώτερο επίπεδο —είτε σε ανώτερο επίπεδο διοίκησης, είτε σε διοικητικό συμβούλιο υπεύθυνο για τη διαχείριση της σύμβασης, είτε σε αντικειμενικό τρίτο μέρος, όπως διαμεσολαβητής. Η μη επίλυση προβλημάτων σε αυτό το επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε συγκεκριμένες κυρώσεις, όπως χρηματικές ποινές, σύντμηση της διάρκειας της σύμβασης ή ακόμη και καταγγελία. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καταγγέλλουν μια δημόσια σύμβαση όταν διαπιστώνεται ότι ίσχυε ένας από τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού του αναδόχου τη στιγμή της ανάθεσης της σύμβασης ⁽¹⁴⁴⁾. Έχετε τη δυνατότητα να επεκτείνετε τη δυνατότητα αυτή ώστε να συμπεριλαμβάνονται παραβιάσεις και άλλων κοινωνικών ρητρών, καθώς και να επιτρέψετε την ανάθεση της σύμβασης σε άλλον προσφέροντα που πληροί τα κριτήρια ή να επιτρέψετε στον αγοραστή του δημόσιου τομέα να «επέμβει» και να διαχειριστεί απευθείας τις συμβάσεις υπεργολαβίας ⁽¹⁴⁵⁾. Οι ρήτρες αυτές δεν θα πρέπει να εμποδίζουν την πρόσβασή σας σε άλλα μέσα έννομης προστασίας που μπορεί να είναι διαθέσιμα βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

Ορθές πρακτικές

- Οι συμβάσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν σειρά εργαλείων και διαδικασιών για την αντιμετώπιση προβλημάτων κατά την εφαρμογή των κοινωνικών ρητρών.
- Θα πρέπει να συμπεριλάβετε ρήτρα που να σας επιτρέπει να καταγγείλετε τη σύμβαση σε περίπτωση που ο ανάδοχος εμπίπτει σε έναν από τους λόγους υποχρεωτικού αποκλεισμού κατά τη στιγμή της ανάθεσης.

Κανονισμός του δημοτικού συμβουλίου του Όσλο κατά της παιδικής εργασίας (Νορβηγία)

Στόχος των δημόσιων συμβάσεων

Ο κανονισμός του δημοτικού συμβουλίου του Όσλο κατά της παιδικής εργασίας χρησιμοποιήθηκε για περιορισμένο αριθμό συμβάσεων από το 1996 και επεκτάθηκε σε όλες τις τυποποιημένες συμβάσεις το 2005. Η πολιτική αυτή σχεδιάστηκε από το δημοτικό συμβούλιο του Όσλο από κοινού με το Τμήμα Εταιρικών Συμβάσεων. Έκτοτε, το δημοτικό συμβούλιο έχει εγκρίνει νέες κατευθυντήριες γραμμές και ρήτρες συμβάσεων για τις ΚΥΔΣ, ιδίως όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την παιδική εργασία, οι οποίες είναι γνωστές και ως μοντέλο του Όσλο.

Προσέγγιση

Οι προμηθευτές πρέπει να εγγυώνται ότι όλα τα προϊόντα που παρέχονται κατασκευάζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Σύμβαση 138 της ΔΟΕ για την ελάχιστη ηλικία απασχόλησης, καθώς και με τις άλλες βασικές συμβάσεις της ΔΟΕ.

Αποτελέσματα

Οι εθνικές και τοπικές αρχές στις χώρες παραγωγής ενθαρρύνονται να αναλάβουν ενεργό ρόλο κατά της παιδικής εργασίας μέσω της εφαρμογής του κανονισμού του δημοτικού συμβουλίου κατά της παιδικής εργασίας. Παραβίαση των κανονισμών κατά της παιδικής εργασίας που διαπιστώνεται κατά τη διάρκεια της σύμβασης θα θεωρείται σοβαρή παραβίαση της σύμβασης και μπορεί να οδηγήσει σε καταγγελία της σύμβασης.

Διδάγματα

Σύμφωνα με τις προηγούμενες ρήτρες της σύμβασης, η διοίκηση του δήμου εξέδωσε προειδοποίηση για την καταγγελία σύμβασης δύο φορές. Στην πρώτη περίπτωση, η προειδοποίηση εκδόθηκε κατόπιν ελέγχου από τρίτους σε χώρο παραγωγής ενδυμάτων εργασίας στην Κίνα. Στη δεύτερη περίπτωση, η προειδοποίηση εκδόθηκε κατόπιν ελέγχου από τρίτους στα κεντρικά γραφεία πρώην προμηθευτή ιατρικού εξοπλισμού στη Νορβηγία. Ωστόσο, σε αμφότερες τις περιπτώσεις οι προμηθευτές έλαβαν διορθωτικά μέτρα, τα οποία τεκμηριώθηκαν κατάλληλα και εγκρίθηκαν από τη διοίκηση. Επομένως, δεν χρειάστηκε ποτέ να καταγγελθεί σύμβαση απλώς και μόνο λόγω παράβασης κοινωνικών συμβατικών ρητρών σχετικών με παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Ωστόσο, οι κοινωνικές ρήτρες της σύμβασης επιτρέπουν στη διοίκηση του δήμου να καταγγείλει τη σύμβαση λόγω παράβασης της νομοθεσίας για την παιδική εργασία ή άλλης νομοθεσίας σχετικής με θεμελιώδη εργασιακά και ανθρώπινα δικαιώματα, ακόμη και αν οι προμηθευτές λάβουν διορθωτικά μέτρα.

5.7. Άντληση διδαγμάτων για μελλοντικές συμβάσεις

Για να είναι επιτυχείς οι ΚΥΔΣ, οι αγοραστές του δημόσιου τομέα πρέπει να διδαχθούν από τη δική τους εμπειρία και από την εμπειρία των άλλων. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο όταν τα αποτελέσματα των ΚΥΔΣ —συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες έχουν ανακύψει προβλήματα— τεκμηριώνονται και κοινοποιούνται. Ο παρών οδηγός παρουσιάζει πολλά παραδείγματα,

⁽¹⁴⁴⁾ Άρθρο 73 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 90 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 44 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

⁽¹⁴⁵⁾ Η ανάθεση της σύμβασης σε άλλον προσφέροντα που πληροί τα κριτήρια ή η ανάληψη από τον αγοραστή του δημόσιου τομέα της άμεσης διαχείρισης των συμβάσεων υπεργολαβίας συνιστά συμβατική αλλαγή που πρέπει να τηρεί τους όρους που καθορίζονται στους κανόνες για τις τροποποιήσεις των συμβάσεων (άρθρο 72 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, άρθρο 89 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ, άρθρο 43 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 2014/23/ΕΕ).

καθένα από τα οποία περιλαμβάνει διδάγματα που αντλήθηκαν από τον αγοραστή του δημόσιου τομέα. Στο πλαίσιο του οργανισμού σας, εξετάστε τον τρόπο συλλογής πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων για τις ΚΥΔΣ και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να κοινοποιηθούν οι πληροφορίες αυτές. Ορισμένες δυνατότητες είναι η διοργάνωση εκδηλώσεων για άλλους αγοραστές και προμηθευτές, η συμμετοχή σε εθνικά ή ευρωπαϊκά δίκτυα και έργα ή η δημοσίευση εκθέσεων ή περιπτώσιολογικών μελετών. Μπορείτε επίσης να ζητήσετε ανατροφοδότηση από χρήστες και ενώσεις χρηστών για να μάθετε περισσότερα για τον τρόπο με τον οποίο η σύμβαση κάλυψε συνολικά τις ανάγκες τους, καθώς και για τα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπισή τους ήταν επαρκή. Εκτός από την παροχή βοήθειας σε άλλους, οι δραστηριότητες αυτές προωθούν τα αποτελέσματα των προσπαθειών σας σε εσωτερικό επίπεδο και συμβάλλουν στην κατανόηση του τι λειτουργήσε και τι όχι. Όπου είναι δυνατό, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνετε ενεργά τον ανάδοχο στις προσπάθειες αυτές για να αναγνωρίσετε το μερίδιό του στην εκτέλεση των ΚΥΔΣ.

Έλεγχος των παρόχων υπηρεσιών καθαρισμού όσον αφορά τη συμμόρφωση με τα κοινωνικά κριτήρια στην Καταλονία (Ισπανία)

Στόχοι των δημόσιων συμβάσεων

Το 2018 η περιφερειακή κυβέρνηση της Καταλονίας ανέθεσε συμφωνία-πλαίσιο ύψους 75 εκατ. EUR για υπηρεσίες καθαρισμού για όλα τα κτίρια, τους χώρους και τις εγκαταστάσεις της. Ο διαγωνισμός περιλάμβανε κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια και ρήτρες. Για να αυξηθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ και των κοινωνικών επιχειρήσεων στον διαγωνισμό, η περιφερειακή κυβέρνηση της Καταλονίας διαίρεσε τη σύμβαση σε εννέα τμήματα, το ένα από τα οποία προορίζεται για ειδικά κέντρα απασχόλησης και επιχειρήσεις επανένταξης που θα μπορούσαν να υποβάλουν προσφορά και για τα υπόλοιπα τμήματα.

Προσέγγιση

Μετά από εκτεταμένη διαδικασία διαβούλευσης με την αγορά, η περιφερειακή κυβέρνηση της Καταλονίας όρισε μια σειρά κοινωνικών κριτηρίων στο πλαίσιο του διαγωνισμού, συμπεριλαμβανομένων πτυχών υγείας και ασφάλειας στην εργασία, μέτρων για την ισότητα των φύλων, μέτρων για τον συνδυασμό της προσωπικής και οικογενειακής ζωής με την εργασία, μιας διαδικασίας για την επίλυση συμβάντων και περιορισμών των επικινδυνών ουσιών στα υφάσματα των στολών. Ζητήθηκε από τους προσφέροντες να υποβάλουν σχέδιο παρακολούθησης προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις βιωσιμότητας.

Αποτελέσματα

Από τις 39 εταιρείες που έγιναν δεκτές στη συμφωνία-πλαίσιο, 16 εταιρείες (δηλαδή όλες οι εταιρείες με ισχύουσες επί του παρόντος συμβάσεις) ελέγχθηκαν ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κοινωνικά κριτήρια. Η ελεγκτική ομάδα, αποτελούμενη από τεχνικούς της Γενικής Διεύθυνσης Εργασιακών Σχέσεων και Ποιότητας στην Εργασία (Υπουργείο Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογένειας), ανέλυσε τις απόψεις και τις γνώμες των εργαζομένων, τους μισθούς, τις συμβάσεις εργασίας και τις εγγραφές του χρόνου εργασίας για να επαληθεύσει την εκπλήρωση των κριτηρίων. Διαπιστώθηκαν ορισμένες περιπτώσεις μη συμμόρφωσης και η καταλανική κυβέρνηση μπόρεσε να συνεργαστεί με τους προμηθευτές για τη βελτίωση των κοινωνικών επιδόσεων των υπηρεσιών. Τα αποτελέσματα του ελέγχου αυτού μαζί με έναν νέο γύρο διαβουλεύσεων με την αγορά χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση του επόμενου πλαισίου, το οποίο θα διαρκέσει από τον Ιανουάριο του 2018 έως τον Ιανουάριο του 2020.

Διδάγματα

Η ολοκληρωμένη έρευνα αγοράς και η προηγούμενη διαβούλευση με την αγορά θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα. Εάν συμπεριλαμβάνονται κοινωνικές και περιβαλλοντικές ρήτρες, είναι απαραίτητο να προειδοποιούνται εκ των προτέρων οι ανάδοχοι ώστε να είναι εφικτή η εκπλήρωσή τους, και να καταρτίζεται σχέδιο παρακολούθησης με προσωπικό και οικονομικούς πόρους για την εφαρμογή τους. Επίσης, στη σύμβαση θα πρέπει να προβλέπονται κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η αξιολόγηση των ΚΥΔΣ, είτε πραγματοποιείται επίσημα είτε ανεπίσημα, δημιουργεί μια βάση αναφοράς για μελλοντικές συμβάσεις. Σε βάθος χρόνου, θα πρέπει να είστε σε θέση να αυξήσετε το επίπεδο φιλοδοξίας και να δείτε ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Ορθές πρακτικές

- Τεκμηριώστε τα αποτελέσματα των ΚΥΔΣ και χρησιμοποιήστε αυτές τις πληροφορίες για να διαμορφώσετε μια βάση αναφοράς για τη σταδιακή αύξηση των επιπέδων φιλοδοξίας εντός του οργανισμού σας.
- Τα αποτελέσματα των ΚΥΔΣ μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες σε άλλους οργανισμούς, ακόμη και αν δεν επιτύχατε όλους τους στόχους σας. Η κοινοποίηση της προσέγγισής σας και των αποτελεσμάτων σας μέσω εκδηλώσεων, περιπτώσιολογικών μελετών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλει στην οικοδόμηση της αναγνώρισης, της κατανόησης και της υιοθέτησης των ΚΥΔΣ.

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
L-2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL